

Riksdagens protokoll

1978/79:56

15 december 1978

Debatter m. m.

Fredagen den 15 december

Den ekonomiska politiken m. m. (forts.)	3
Ändring i lagen om mervärdeskatt	80
Lån för underhåll av hyreshus	90
Anmälan av interpellationer:	
1978/79:114 av Georg Andersson (s) om Sveriges ställningstagande till förslaget om en nordisk TV-satellit.	106
1978/79:115 av Margot Håkansson (fp) om bättre strålskydd inom hälso- och sjukvården	107
1978/79:116 av Bengt Fagerlund (s) om tillsättningen av chef för Stiftelsen Samhällsföretag	109
Meddelande om fråga	
1978/79:237 av Arne Blomkvist (s) om förbättrat konsumentskydd vid bilreparationer	110

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 15 december

Finansutskottets betänkande

1978/79:10 om inriktningen av den ekonomiska politiken samt åtgärder för att stimulera konsumtion och investeringar	3
---	---

Skatteutskottets betänkanden

1978/79:19 om inriktningen av den ekonomiska politiken, m. m. och om ändring i sjömansbeskattningen, m. m.	3
1978/79:20 om ändring i sjömansbeskattningen, m. m.	3

Socialutskottets betänkande

1978/79:21 om inriktningen av den ekonomiska politiken, m. m.: höjning av de allmänna barnbidragen.	3
--	---

<i>Socialförsäkringsutskottets betänkande</i>	
1978/79:13 om inriktningen av den ekonomiska politiken, m. m.	3
<i>Arbetsmarknadsutskottets betänkande</i>	
1978/79:15 om inriktningen av den ekonomiska politiken, m. m.	3
<i>Skatteutskottets betänkande</i>	
1978/79:14 om ändring i lagen om mervärdeskatt, m. m.	80
<i>Socialutskottets betänkande</i>	
1978/79:22 om tilläggsbudget I	90
<i>Civilutskottets betänkande</i>	
1978/79:6 om lån för underhåll av hyreshus.	90

Fredagen den 15 december

Kl. 09.00

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

§ 1 Justerades protokollet för den 7 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1978/79:79 till civilutskottet

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Motion

1978/79:185 till utbildningsutskottet

§ 4 Den ekonomiska politiken m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om finansutskottets betänkande 1978/79:10, skatteutskottets betänkanden 1978/79:19 och 20, socialutskottets betänkande 1978/79:21, socialförsäkringsutskottets betänkande 1978/79:13 samt arbetsmarknadsutskottets betänkande 1978/79:15.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Det känns alltid konstigt att ta upp en debatt som i realiteten avslutats för flera timmar sedan. Att debatten måste brytas på kvällen och att någon måste stå över till nästa dag är naturligt och helt i sin ordning. Jag tänker inte heller klaga över det. Men, herr talman, att talarlistan komponeras så, att företrädare för arbetarpartiet kommunisterna placeras sist på listan och efter det att utskottets talesman haft ordet och kommenterat motionärens och reservanters synpunkter på utskottets behandling av resp. motioner, finner jag helt otillfredsställande. Det kan inte vara gjort i syfte att skapa en bättre arbetsordning för denna kammare, utan det måste mera vara dikterat av en strävan att undvika en seriös behandling av arbetarpartiet kommunisternas motioner.

Herr talman. Jag upplever detta som en parodi på demokratin.

Jag vill sedan återknyta till gårdagens debatt. Alf Wennerfors ställde i går kväll frågan om man kunde lita på att alla de kronstycken som används verkligen bidrar till att skapa fler jobb. Svaret på frågan blir ett otvetydigt nej. Man kan inte lita på att alla kronstycken som ges ut verkligen innebär att det skapas fler arbeten. Detta beror inte på att en eller annan ungdom anser sig ha rätt att välja vilka arbetsuppgifter han/hon skall ta på sig. Det beror heller inte på att det finns någon som är sjuk oftare på måndagar än på onsdagar. Det beror på helt andra saker.

Vi hade för inte så länge sedan en debatt här i kammaren då vi diskuterade hur 25-kronan har använts av företagen. Det visade sig då att det fanns anledning att misstänka att 54 % av de pengar som betalats ut i form av 25-kronor icke hade använts på ett sådant sätt som 25-kronan var avsedd för. Det hette i det svar som arbetsmarknadsministern gav, att det var ett överutnyttjande av 25-kronan. Det här är ett exempel. Om det är vad Alf Wennerfors efterlyste, så skall jag gärna stå för att förmedla det. Men att i den här debatten börja diskutera huruvida ungdomar är lata eller inte, huruvida de visar sig vara på alerten på arbetet eller inte, upplever jag som en skendebatt där man söker rätta uppmärksamheten från problemet att Sverige inte förmår att leva upp till FN-konventionen som talar om rätten till ett arbete, en konvention som vårt land har undertecknat. Alla försök att komma undan den debatten genom att tala om lata ungdomar och människor som anser sig ha rätt att välja jobb är en skenmanöver och skall betraktas som en sådan och ingenting annat.

Vidare talas det litet allmänt i moderaternas reservation. Jag försökte efter debatten i går att komma underfund med vad moderaterna egentligen menade med sin reservation och fann då att man i reservationen pläderade för att man måste åstadkomma rörlighet på arbetsmarknaden. När jag började arbeta någon gång i början av 1950-talet kommer jag ihåg att jag möttes av affischer ute på olika arbetsplatser. Man talade om "hoppjerkor" och att man måste se till att få stopp på dem; man skulle inte så ofta byta arbetsplats.

Det är möjligt att moderaterna nu vill införa den ordningen att man så att säga skall uppmana människor att bli hoppjerkor igen. Eller är det möjligtvis så att man vill förstärka inslaget av den flytlasspolitik som under många år bedrivits i det här landet, men som verkligen inte har varit till gagn för de arbetande men däremot naturligtvis för företagen.

Herr talman! Låt mig sedan ta upp vår egen motion, motionen nr 100 i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 15. Motionen är en kläm ur arbetarpartiet kommunisternas motion nr 96 som omfattar hela den ekonomiska politiken. I den klämman tar vi upp den problematik som jag här berörde, nämligen det sätt på vilket företagen har utnyttjat utbildningsbidraget, en fråga som – det nämnde jag tidigare – också har varit föremål för en interpellationsdebatt. Något större intryck av arbetsmarknadsministerns uttalanden i den debatten har inte arbetsmarknadsutskottet tagit. Den översyn av bestämmelserna som statsrådet förutskickade – ja, man kan nästan säga att han utlovade den – syns inte mycket till i betänkandet. Vad som i den vägen förutskickas är att det i stället för 25 kr. i timmen skall bli två tior under det första halvåret 1979 samt att bidragets nivå och utformning kommer att tas upp i kommande budgetproposition.

Det är just utformningen som är avgörande. Om det skall bli möjligt för företagen att även i fortsättningen räkna in dessa bidrag som en nettotjänst genom att den personal, till vars vidareutbildning bidraget är avsett, i huvudsak står kvar i den löpande produktionen är den avgörande frågan. Vi kommer verkligen att fingranska arbetsmarknadsministerns förslag.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1978/79:15 avslöjar också obarm-

häftigt talet om att arbetslösheten är på väg nedåt och att vi skulle gå mot ljusare tider. Genom att blanda ihop begreppen sysselsättning och reguljärt arbete kan man få fram en hygglig totalbild av utvecklingen under det senaste året. Tabellerna på s. 5 i betänkandet visar att 28 000 fler personer var sysselsatta i oktober månad i år jämfört med samma tid i fjol. Men uppställningen visar också att arbetsplatserna inom industrin minskade med 25 000 och att antalet arbetslösa kassamedlemmar var 9 000 fler.

Utskottet skriver också att uppgången i sysselsättningen huvudsakligen är att hänföra till ökningen av antalet deltidsanställda. Och var finns nu dessa? Jo, det är inom handels- och service sektorn, inom de områden som på ett hederligt politiskt språk betecknas som icke-produktiva områden.

Om utskottet och regeringen till äventyrs delar vår uppfattning att varuproduktion – industriell produktion – är ryggraden i den svenska ekonomin, då är huvudparten av de förslag utskottsmajoriteten lägger fram helt otillräcklig. Om man däremot bara räknar med att trampa vatten fram till valet, är det begripligt att man fortsätter att mer eller mindre villkorlöst strö pengar över företagen. Då tar man naturligtvis ingen lärdom av erfarenheterna från de senaste årens subventioner till företagen, som med miljarder överskridit industriinvesteringarna utan att det inneburit att man kunnat förhindra en stigande arbetslöshet.

För politiker som känner större ansvar för arbetstillfällena och de anställda än för aktieägarna och deras utdelning står det klart, att arbetsmarknadspolitiken måste bli föremål för en total omprövning. Det är inte fler och större gåvor till företagsägare som behövs, utan det är faktiskt tumskrivar på kapitalisterna.

Häromdagen kunde vi läsa i dagspressen att de anställda vid Volvo i Uppsala uttalade sig mot statliga pengar till den företagsenheten. I stället krävde de av regeringen att den skulle öva påtryckning på företaget så att det tog ansvar för att säkra arbetsplatserna.

Herr talman! Motion nr 100 innehåller ett begränsat, elementärt krav, nämligen en skärpning av reglerna för företagens utnyttjande av utbildningsbidragen. Jag anser inte att detta krav är tillgodosett genom utskottets hänvisning till kommande budgetproposition. Jag yrkar därför bifall till arbetarpartiet kommunisternas motion nr 100.

BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det finns knappast någon politiker eller något politiskt parti som inte är noga med att framhålla sin vilja att stödja barnfamiljerna. Det finns goda skäl för det.

Det är viktigt att barnen och deras föräldrar garanteras bra levnadsvillkor, bl. a. genom att vi alla bidrar till kostnaderna för barnens försörjning, omvårdnad och utbildning och genom att samhällsplaneringen anpassas till barnfamiljernas behov.

Förändringar i människors sociala liv och kulturmönster och i samhällets och arbetslivets organisation kräver ibland nya reformer – vi upplever just nu ett sådant skede. Och det är min bestämda övertygelse att den ökade

jämställdhet, som trots allt långsamt håller på att förverkligas, tvärtom vad många tror eller påstår mycket starkt har bidragit och kommer att bidra till att öka förståelsen för barnens behov och beredvilligheten att tillgodose dem. Den ökade jämställdheten blir därigenom till nytta för barnen i dubbel bemärkelse – de får tillgång till två föräldrar som verkligen lever med dem, och deras behov uppmärksammas bättre av andra vuxna och av samhället.

Ett annat viktigt krav är att barnfamiljerna måste höra till de grupper som i tider av kris och svårigheter i första hand skyddas mot verkningarna härav. Också det är en situation som vi f. n. upplever och som ställer särskilda krav på politikens utformning.

Det var mot den här bakgrunden naturligt att barn- och familjepolitiken spelade en stor roll i förra valrörelsen, och jag är övertygad om att den kommer att göra det i fortsättningen också.

För socialdemokratin är och förblir barn- och familjepolitiken en central fråga. Vi förde i valrörelsen fram vårt program för en fortsättning av det reformarbete som vi då hade inlett – bl. a. efter beslut av 1972 och 1975 års partikongresser. Det omfattar bl. a. utbyggd barnomsorg, förstärkt ekonomiskt stöd genom ökade barnbidrag och bostadsbidrag, utbyggd föräldraförsäkring, SIA-skolans förverkligande och bättre boendemiljö.

Vi har också efter regeringsskiftet fortsatt att sätta barn- och familjepolitiken i centrum för vårt arbete. Vi har fört fram förslag om fortsatta reformer. Våra förslag och åtgärder mot den ekonomiska krisen, vars verkningar barnfamiljerna är särskilt sårbara för, har alltid inrymt krav på insatser som särskilt skulle gynna de mest utsatta grupperna: barnfamiljerna, pensionärerna och låginkomsttagarna. Det gör också det förslag som nu behandlas, genom kraven på höjda barnbidrag och bostadsbidrag och en skattcomläggning som särskilt gynnar inkomsttagare i kommuner med stor försörjningsbörda och hög skatt. Det är vårt sätt att i handling visa att vi menar allvar med kraven på ökat stöd till barnfamiljerna.

Hur är det då, herr talman, med de borgerliga partierna som i valrörelsen ställde ut löften om mycket kostnadskrävande reformer för barnfamiljerna? Det tydde ju – även om vi inte var överens om hur reformerna borde utformas – på att de borgerliga partierna var beredda att ställa resurser till barnfamiljernas förfogande.

Som alla vet, har de borgerliga partierna efter valet haft makt att i handling visa vad deras löften var värda. Svaret till barnfamiljerna är att löftena var ingenting värda. Tvärtom har barnfamiljerna, särskilt om familjerna haft låg inkomst och barnen varit många, varit den grupp som har drabbats värst av den ekonomiska krisen och av de borgerliga regeringarnas och partiernas medvetet valda metoder att möta krisen. Man har helt enkelt valt att lägga de tyngsta bördorna på de sämst lottade och på dem med störst försörjningsbörda. När löntagarna avstår från att ta ut de löneökningar de skulle kunna få och regeringen samtidigt släpper loss inflationen, bl. a. genom devalveringar och momshöjningar, drabbar detta dem som har den lägsta inkomsten och den största försörjningsbördan mest. I familjer med flera växande barn är

åtgången och slitaget stora på mat, kläder, skor och utrustning i hemmet. Där går den största delen av inkomsten till sådana nödvändiga vardagsvaror och till hyra och barnomsorg. När kostnaderna stiger på de här varorna utan att inkomsten stiger i motsvarande mån, blir resultatet sänkt levnadsstandard. Under regeringen Fälldins tid har en vanlig barnfamiljs levnadsstandard sänkts med ett värde som motsvarar flera tusen kronor om året, och det förefaller som om denna utveckling skulle fortsätta under folkpartiregeringen.

Den här för vanliga barnfamiljer negativa utvecklingen har ytterligare förstärkts av de skatteomläggningar som genomförts och föreslås från borgerligt håll. De har genomgående missgynnat barnfamiljer i vanliga inkomstlägen samtidigt som höginkomsttagare utan försörjningsplikt fått mycket stora förmåner.

Det är med det skattesystem vi har omöjligt att kompensera flerpersoners-hushåll för de extra påfrestningar de drabbats av i en sådan här situation. Inga indexregleringar eller marginalskatteomläggningar i världen kan ge något extra till dem som har stor försörjningsbörda och stora levnadsomkostnader. Vill man klara av de problemen, krävs radikala förändringar i skattesystemet av annat slag eller också sådana särskilda stödåtgärder i form av höjda bostadsbidrag och barnbidrag och sänkta priser på baslivsmedlen som vi har krävt.

Naturligtvis hör barnfamiljerna också till dem som drabbats värst av reformstoppet, t. ex. när det gäller skolan, barnomsorgen och socialpolitiken – ett reformstopp som till mycket stor del beror på den djupa oenigheten inom de borgerliga partierna när det gäller familjepolitiken.

Bara i mitt lilla län finns det i dag tusentals familjer som inte kan få barnomsorg och därmed inte heller den inkomst och livsform som de behöver.

Ännu fler sliter aldeles för hårt varje dag med dubbelarbete. De här familjerna har nu tvingats inse att de av dem så efterlängtnade reformerna har blivit flera år försenade. De är djupt besvikna. Det är ju nu de skulle behöva en förbättring i sitt liv.

Barnfamiljerna drabbas naturligtvis också särskilt hårt av arbetslösheten. Det framgår av all statistik att det är ungdomar och kvinnor som drabbas värst. När regeringen Fälldin äntligen bröt samman var ungefär 100 000 ungdomar – en hel årskull – mot sin vilja utanför den egentliga arbetsmarknaden och hälften av dem hade inte heller beredskapsjobb eller utbildning. Vill man försöka tolka vad denna statistik innebär i enskilda människors liv, förstår man att den betyder att det i dag finns många familjer med en arbetslös pojke eller flicka, en mamma som sett sin chans att äntligen få ett jobb försvinna eller fått sin redan otillräckliga deltid nedskuren och en pappa med varsel hängande över sig.

Jag hoppas att kammarens ledamöter har tillräckligt med hjärta, erfarenheter och inlevelseförmåga för att inse vilka påfrestningar – av ekonomisk, social och psykisk natur – som de här familjerna lever under. Det är, herr talman, faktiskt inte svårt att begripa varför många familjer inte vågar skaffa

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

sig så många barn som de egentligen skulle vilja ha, om känslorna fick råda.

Vad som däremot är fullständigt obegripligt är, att de borgerliga partierna inte ens har ambitionen att bibehålla det ekonomiska familjestödet vid dess tidigare nivå, än mindre att förbättra det. Det borde ju ändå vara ett alldeles självklart krav, om man vill hålla barnfamiljerna skadeslösa för den ekonomiska krisens verkningar. Men det som hänt de senaste två åren är tvärtom att barnbidragets och framför allt bostadsbidragets värde minskat.

De höjningar av barnbidragen som genomförts eller som nu föreslås av de borgerliga partierna är inte tillräckliga för att kompensera barnfamiljerna för deras högre levnadskostnader – hur skulle 20 kr. per månad kunna göra det?

När det gäller bostadsbidragen så är verkligheten den att allt fler barnfamiljer förlorat sina bostadsbidrag eller fått dem kraftigt försämrade, samtidigt som de fått sänkt levnadsstandard och kraftigt höjda bostadskostnader. Bostadsbidragssystemet har urholkats av inflationen därför att det inte har anpassats till penningvärdets försämring och hyreshöjningarna. Allt fler barnfamiljer får betala allt större del av hyran själva. Allt fler förlorar sina bostadsbidrag, trots att deras verkliga inkomstnivå och betalningsförmåga försämrats. Det här har lett till att andelen barnfamiljer som får bostadsbidrag har minskat kraftigt, med 20 %, varav 40 000 hushåll bara i år. Inom bostadsbidragssystemet har andelen barnfamiljer minskat och andelen hushåll utan barn ökat. Och det är familjer i vanliga inkomstlägen med en hemarbetande förälder som främst har drabbats.

Bostadsbidragen har stora fördelar ur både fördelningspolitisk, familjepolitisk och bostadspolitisk synpunkt. De skall enligt vår uppfattning användas till att tillföra extra resurser till hushåll med låga inkomster och flera barn och till att garantera att alla har råd att efterfråga den bostad som de behöver. På det sättet kan de också stimulera bostadsbyggandet och främja sysselsättningen. De skulle med andra ord kunna fylla en viktig uppgift i en krissituation som den vi nu upplever. Men de borgerliga regeringarna har vägrat att utnyttja den möjligheten och i stället med berätt mod – mot våra protester – medverkat till en fortgående försämring.

Redan för några år sedan kunde boende- och bostadsfinansieringsutredningarna peka på att det just bland barnfamiljerna finns hushåll som bor trångt och behöver bostadsbidrag för att kunna förbättra sin bostadsstandard. En bland många negativa effekter av den utveckling som jag här beskrivit är att gruppen trångbodda barnfamiljer som inte har råd att förbättra sitt boende med största sannolikhet har ökat. Det finns säkert t. o. m. de som har tvingats försämma sitt boende. Det är i så fall första gången på ett par generationer som vi upplever något sådant, och det är en utveckling som borde upplevas som ett stort nederlag för den ansvariga regeringen och ministern.

Herr talman! I det läge som råder har det varit naturligt för oss socialdemokrater att kräva kraftiga förbättringar av bostadsbidragen i syfte att dels ge ett nödvändigt stöd till särskilt utsatta grupper, som barnfamiljer och låginkomsttagare, dels stimulera bostadsbyggandet och sysselsättningen. Vi

har framfört sådana krav vid upprepade tillfällen fr. o. m. våren 1977 men alltid mötts av den borgerliga majoritetens motstånd. Desto större blev vår glädje – och mångas förvåning – när för en månad sedan samtliga partier i civilutskottet ställde sig bakom våra krav på väsentliga förbättringar av bostadsbidragen.

Vi enades i utskottet om att en höjning av hyresgränsen med 100 kr. och en höjning av det statliga bostadsbidraget med 240 kr. var motiverade från bostadspolitisk synpunkt. Vi har dessutom för vår del markerat att det också skulle behövas en höjning av inkomstgränserna för att motverka det bortfall ur systemet som har skett och som också riskeras i fortsättningen.

Det var ett bra ställningstagande som civilutskottet gjorde. Förslaget ansluter sig väl till de behov som finns hos barnfamiljerna. Detta framgår av civilutskottets yttrande till finansutskottet, där en rad fakta ur bostadsstyrelsens petita, aktuell hyresstatistik och annat redovisas. Resultatet av ett beslut i enlighet med utskottsförslaget skulle vara att drygt 400 milj. kr. skulle styras till familjer med låga inkomster och hög hyra och särskilt gynna familjer med flera barn. Vi har också kunnat märka att det här är ett beslut som människor runt om i landet gillar. De gillar att vi klarade av att – alla andra motsättningar till trots – göra en socialt angelägen insats i enighet. Det har människor verkligen tyckt om.

Vi hade också intrycket att våra kolleger menade allvar med beslutet. Man sitter ju knappast och gör upp om sådana här ting utan att ha förankrat beslutet hos sitt parti. Det är åtminstone en regel som vi tillämpar. Och vi anser att det är nödvändigt för att vi skall kunna lita på varandra i det politiska arbetet och för att väljarna skall kunna lita på oss.

Det var därför med mycket stor besvikelse som vi och alla som berörs av våra beslut – och det är faktiskt väldigt många – fick se hur de tre borgerliga partierna därefter alla hoppade av uppgörelsen. Särskilt centerns handlande är uppseendeväckande med tanke på att man i det partiet så gärna vill framstå som småfolkets talesmän och därtill i sina reservationer och i debatten talar om behovet av att skatte- och stimulanspaketet får en låglöneprofil och innefattar stöd till barnfamiljerna. Och det var också ett tema i både centerledarens och Rune Gustavssons anföranden här i går.

Den utveckling som ärendet haft hade också gett oss intrycket att centern hade ett starkt intresse i frågan, bl. a. markerat genom att de själva kom med förslag som vi andra ställde oss bakom.

Vi kräver därför, herr talman, att Kjell Mattsson förklarar varför han har handlat så här. Var allting bara ett spel för gallerierna, en sorts låtsaslek? Lurade ni i centern oss? Eller var det ni som blev lurade och överkörda, av era egna? I så fall har ni och era borgerliga kolleger i utskottet en möjlighet att följa er övertygelse och hjälpa till att genomföra en angelägen reform genom att rösta på den socialdemokratiska reservationen på den här punkten. Och det uppmanar jag er härmed att göra. Efter att ha hört moderaternas talesman i går tala om behovet av särskilt stöd till flerbarnsfamiljerna vill jag rikta den uppmaningen också till moderaterna, eftersom det här förslaget ju skulle särskilt gynna familjer med flera barn.

Men de borgerliga partiernas avhopp från vårt enhälliga beslut om ett förslag som kunde ha tillfört barnfamiljerna och bostadssektorn 400 milj. kr. var inte den sista turen i detta märkliga spel. För några dagar sedan kunde vi läsa i A-pressen att ett viktigt inslag i den budget som kommer att presenteras i januari skulle vara höjningar av bostadsbidragen av ungefär den utformning och omfattning som beslutet i civilutskottet innebar jämte tillmötesgående av vissa ytterligare krav i vår motion, bl. a. om höjda inkomstgränser. Man var med andra ord i regeringen beredd att i januari föreslå t. o. m. större och dyrbarare reformer än dem som man två veckor tidigare sagt nej till med motiveringen att vi inte skulle ha råd med dem. Visserligen skulle det då ha inneburit ett års försening, som vi naturligtvis inte kan acceptera, men ändå!

Den fråga som vi då omedelbart ställde oss var naturligtvis om de borgerliga partiernas avhopp i finansutskottet helt enkelt beror på att man av rena prestigeskäl, av omsorg om regeringens möjlighet att göra egna utspel i januari, är beredd att offra barnfamiljernas intressen.

Sedan dröjde det f. ö. inte mer än tre dagar innan bostadsministern gick ut i en stort uppslagen intervju och förklarade att det inte är nödvändigt att höja bostadsbidragen. Enligt hennes mening räcker tidigare beslutade förändringar för att täcka in effekterna av hyreshöjningarna. Men det hon då noga aktade sig för att avslöja var att effekterna av höjningen av övre hyresgränsen kraftigt reduceras, i vissa fall helt, av den samtidigt beslutade höjningen av nedre hyresgränsen. För hushåll utan barn blir det ingen höjning alls. För familjer med upp till fyra barn blir den verkliga höjningen 25 kr. och för familjer med fem eller fler barn 50 kr. Alla vet att hyreshöjningarna har varit större. Därtill kommer att utan förbättringar av inkomstgränserna kommer allt färre familjer att få någon nytta av höjningen av hyresgränsen, eftersom de faller ur systemet. Det här är, herr talman, ingen reform. Det är ett dåligt försök till kosmetisk operation.

Med anledning av det här uttalandet av bostadsministern vill jag också fråga mina borgerliga kamrater i utskottet, som ju var med om våra gemensamma bedömningar, klart uttalade i vårt yttrande, att dessa höjningar är nödvändiga ur bostadspolitisk synpunkt: Delar ni bostadsministerns uppfattning i det här uttalandet, eller står ni fast vid den uppfattning som ni för så kort tid sedan har deklarerat i utskottet?

I samma intervju uttalar sig bostadsministern också på så sätt att hon påstår att hon genom sina åtgärder har styrt in bostadsbidragen "mer på ett familjestöd". Det är ett egendomligt uttalande, som föranleder två frågor som jag vill ställa trots att bostadsministern inte är här och kan besvara dem.

För det första: Betyder uttalandet att den nuvarande regeringen har släppt ambitionerna att bostadsbidragen också skall ha ett bostadspolitiskt syfte, att medverka till att stimulera efterfrågan på bra bostäder? Det skulle i så fall strida mot alla tidigare uttalanden av riksdagen och av regeringen, senast av bostadsministern i hennes senaste budgetproposition.

För det andra: Är det att styra in bostadsbidragssystemet på ett familjestöd, när man medverkar till att allt fler barnfamiljer förlorar sina bidrag och att

andelen barnfamiljer i systemet minskar?

Till de här frågorna vill jag lägga en kommentar – för det lönar sig väl inte att fråga – och det är följande. Det förefaller som om intervjun har kommit till som ett meddelande om att bostadsministern har misslyckats i sina förhandlingar med den övriga regeringen och att det därför inte blir några förslag om höjda bostadsbidrag i budgetpropositionen heller. Det blir med andra ord inte någon förbättring ens till 1980 – med mindre naturligtvis än att vi får en socialdemokratisk regering efter nästa val.

Herr talman! Så som det här ärendet har utvecklats tvingas jag med besvikelse konstatera att de borgerliga partierna återigen sviker barnfamiljerna. De har haft en enastående möjlighet att medverka till ett enigt beslut i riksdagen, som skulle ha tillfört en mycket utsatt grupp betydande resurser genom höjningar av bostadsbidrag och barnbidrag. Många enskilda familjer skulle ha fått ett rejält bidrag till sin ekonomi, ett bidrag som de verkligen behöver. Än en gång vill jag rikta uppmaningen till mina borgerliga kolleger, framför allt i civilutskottet, att rösta på vårt förslag när det gäller höjningar av bostadsbidragen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen vid finansutskottets betänkande nr 10.

KJELL MATTSSON (c):

Herr talman! Efter gårdagens debatt om den ekonomiska politiken och ramarna för densamma kommer vi nu, under diskussionens senare del, in på vissa frågor av mer specifik natur avsedda att ingå som delar i det större samhällsekonomiska sammanhanget. Den fråga vi just nu diskuterar är den som berörts i civilutskottets yttrande till finansutskottet med anledning av vissa yrkanden i socialdemokraternas motion nr 2.

Motionen väcktes vid riksmötets början med stöd av 3 kap. 15 § i riksdagsordningen om "händelse av större vikt". Motionen hänvisades till finansutskottet som beslöt att bereda civilutskottet tillfälle att avge ett yttrande över motionen.

Låt mig först erinra om vad civilutskottet i yttrandet har anfört om att motionsförslaget i väsentliga delar är av så speciell karaktär att de bostadspolitiska värderingarna hamnar i förgrunden men att motionens allmänna huvudsyfte, även av motionärerna, angetts vara att påverka den ekonomiska politiken. Eftersom finansutskottets bedömning innebär en vägning av förslag även inom andra sektorer har civilutskottet haft att begränsa sitt yttrande till en bedömning av förslagets allmänna lämplighet från bostadspolitiska utgångspunkter. Det innebär att en prioritering av åtgärder i relation till andra – både i motionen och senare i propositionen om den ekonomiska politiken – föreslagna eller aviserade åtgärder inom den ekonomiska politikens område inte gjorts av civilutskottet. Jag tycker det är av allra största vikt att slå fast de utgångspunkter som vägledde oss i civilutskottet när vi avgav vårt yttrande – de bostadspolitiska motiven var de som kom i förgrunden för vårt arbete.

Jag tänker i det här sammanhanget inte gå in på de övriga yrkanden som

fanns i den socialdemokratiska motion jag nämnt och i motioner från vpk som väckts med samma motivering. Däremot skall jag beröra motionen om reglerna för bostadsbidrag.

I den socialdemokratiska motionen fanns yrkanden om att höja den övre hyresgränsen med 100 kr. per månad utöver vad som kommer att gälla från den 1 januari 1979, vidare att inkomstgränsen för oreducerat bidrag skulle höjas från 38 000 kr. till 41 000 kr. samt att inkomstgränsen för skärpt reducering av bidrag skulle höjas från 54 000 kr. till 60 000 kr., allt räknat från den 1 januari 1979. Vi visar i vårt betänkande att det ur bostadspolitisk synpunkt och som ett inslag i diskussionerna om utformningen av hyresbeploppen under de kommande åren skulle vara motiverat att höja de övre hyresgränserna. Däremot gjorde vi, som Birgitta Dahl redan redovisat, i vårt yttrande en väsentlig förändring, initierad från centerns sida, då vi gav förslaget en annan profil än det hade i motionen. Förändringen av inkomstgränserna visar att de största bidragshöjningarna skulle komma att ligga vid bruttoinkomster år 1977 på ca 60 000 kr. För att, som jag redan nämnt, det skulle bli ett bättre fördelningspolitiskt innehåll och för att betalningsförmågan hos dem som har låga inkomster eller många barn skulle öka föreslog vi en höjning av det statliga bostadsbidraget med 240 kr. En genomgång visade att det förslag som utskottet då kom fram till faktiskt på alla punkter är bättre än det som socialdemokraternas motion från början innehöll. Därför har jag litet svårt att förstå Birgitta Dahl, när hon i olika sammanhang alltid pläderar för att det är de höjda inkomstgränserna som är det viktigaste.

Jag vill i detta sammanhang erinra om, eftersom Birgitta Dahl i sitt anförande sade att bostadsbidragen kraftigt hade urholkats, att bostadsstyrelsen anförde att den höjning av inkomstgränserna som riksdagen beslöt våren 1978 relativt sett ganska nära stämmer överens med inkomstutvecklingen mellan 1976 och 1977. Jag skall inte förtiga det faktum att antalet bidragsberättigade hushåll med barn starkt har minskat under 1976 och 1977, men det beror på de otillräckliga höjningar av inkomstgränserna som gjordes under den socialdemokratiska regeringens tid.

I debatten i går klagade man från socialdemokraternas sida över behandlingen av de motionsyrkanden som socialdemokraterna framställt. Den kritiken har emellertid inte riktats mot civilutskottet, för vi valde att omgående behandla den socialdemokratiska motionen och kom, som Birgitta Dahl har vitsordat, fram till ett i förhållande till motionen bättre utformat förslag.

Som jag redan sagt var det så att vi ytterst inte hade att ta det samhällsekonomiska ansvaret. Ansvaret har vi naturligtvis i och för sig som riksdagsledamöter, men vi hade inte att göra den totala avvägningen mellan vilka åtgärder som skulle genomföras. Om vi hade haft att lägga fram ett betänkande för beslut här i kammaren skulle vi ha arbetat något annorlunda. Då hade det gällt att partipolitiskt i första hand också gardera det utrymme som ville till och att sedan förhandla om det sätt på vilket vi skulle ha använt detta utrymme. Jag utgår från att vi även då skulle ha kunnat komma överens om utformningen. Civilutskottet har haft en något märkvärdig situation

jämfört med de andra utskotten, eftersom de har haft propositioner att behandla och på det sättet har fått vissa bitar av de socialdemokratiska motionerna tillbaka för en självständig behandling. Så har inte varit förhållandet för civilutskottet – det kan finnas anledning att observera detta.

Vi har alltså inte vid detta tillfälle kunnat göra en total sammanvägning av insatserna på hyresområdet. Riksdagen har ju att fatta beslut ganska snart om underhållslånen, men när vi yttrade oss till finansutskottet hade vi inget annat att tillgå om detta än ett pressmeddelande. Jag tycker att det hade varit riktigt att se även underhållslånen som ett inslag i stimulansåtgärderna. Den uttalade meningen med dem är ju att försöka minska hyresuttagen under de närmaste åren. Tyvärr hade de också intecknats av de hyresförhandlande organisationerna, innan propositionen ens hade lagts på riksdagens bord och långt mindre hade hunnit behandlas av riksdagen.

När vi inom centern studerat de totala förslagen från regeringen och dem som väckts i motioner på olika områden inom den ekonomiska politiken har vi kommit fram till att det på grund av det stora budgetunderskott som vi nu arbetar med inte finns utrymme för så omfattande stimulansåtgärder som totalt föreslagits. Centern har därför i den ekonomiska avvägningen kommit fram till att när det gäller förslagen i regeringens proposition skulle centern kunna godta de föreslagna stimulanserna med undantag av förslaget om marginalskatteförändringarna, som vi yrkat avslag på.

Tyvärr kan jag konstatera att det i finansutskottet inte har funnits samma möjligheter för centern att resonera och komma överens med socialdemokraterna som vi hade i civilutskottet. Därigenom har inte heller vårt förslag i yttrandet över den socialdemokratiska motionen om bostadstilläggen kunnat genomföras. Socialdemokraterna krävde, som jag sade tidigare, enligt vår uppfattning totalt sett för stora stimulanser och ville inte gå med på någonting annat än allt eller inget i sitt förslag. Därför har centerpartiet i denna ekonomiska avvägning – det är vad det till syvende og sist är fråga om – lyckats pressa regeringen att göra eftergifter i sina förslag när det gäller marginalskatteförändringarna.

Socialdemokraterna har aktivt medverkat till att vi i dag har en folkpartistisk minoritetsregering. Det är en regering med en mycket svag parlamentarisk ställning. Man kan inte begära att den ensam skall kunna driva en ansvarsfull ekonomisk politik. Därför borde socialdemokraterna dra konsekvenserna av sitt regeringsstöd och i det praktiska riksdagsarbetet se till att de beslut som skall fattas får en riktig profil – när det gäller bostadstilläggen den profil som civilutskottet var överens om att eventuella förändringar skulle ha. Socialdemokraternas taktik – allt eller inget i deras ekonomiska förslag – har hindrat dessa uppgörelser mellan socialdemokraterna och centern på i det här fallet viktiga punkter. /

Det är möjligt att socialdemokraterna över huvud taget inte har velat komma överens med någon utan föredragit att driva en ren oppositionspolitik. Det tycker jag i så fall är beklagligt. Även det socialdemokratiska partiet måste inse att det i vår parlamentariska situation är ett minoritetsparti och att

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

man endast genom samarbete med andra partier har möjligheter att genomföra något av sina egna förslag. Vi anvisade en väg genom den uppgörelse som vi träffade i civilutskottet, och jag räknar med att det även fortsättningsvis skall finnas möjligheter att hantera ärenden på det sättet.

Birgitta Dahl säger nu att en del av det resonemang som vi förde i civilutskottets yttrande återfinns i budgetpropositionen och att det skulle vara ett motiv för de borgerliga partierna att hoppa av. Det argumentet är verkligen inte tillämpligt på centerpartiet. Vi medverkar ju inte i arbetet med den budgetproposition som nu skall läggas fram. Men vi vet att det i den kommer förslag om dessa ändringar. Det är möjligt att detta kan ha styrt folkpartiets fortsatta agerande – det skulle vara märkvärdigt om det inte hade gjort det. Däremot har det absolut inte funnits någon anledning för centerpartiets ledamöter i civilutskottet och finansutskottet att ta hänsyn till vad regeringen tänker föreslå i budgetpropositionen. Tvärtom har vi intresse av att redan vid det här tillfället få fram en del av de synpunkter som vi alltså var överens om i civilutskottet i stället för att avvakta en senare tidpunkt.

Jag har med detta velat redovisa hur behandlingen av frågan har gått till i civilutskottet och de bedömningar som vi där har gjort. Jag tvingas alltså konstatera att förhandlingsarbetet i nuvarande parlamentariska situation inte fortlöpte på det sätt som vi från vår synpunkt ansåg vara riktigt.

BIRGITTA DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag konstaterar att Kjell Mattsson valde den debattekniska metoden att inveckla sig i tekniska resonemang i stället för att ordentligt svara på mina frågor om vad som verkligen har styrt centerpartiets handlande. Jag skall inte här inveckla mig i samma resonemang om detaljerna i konstruktionen av det bostadspolitiska stödet. Låt mig bara slå fast en sak.

Stödet har olika inslag: hyresgränserna, inkomstgränserna och det statliga bostadsbidraget. Det är i dagens situation av olika skäl angeläget att få höjningar på alla dessa områden. Vi har flera gånger under de senaste åren föreslagit höjningar av det statliga bostadsbidraget, framför allt för att det från familjepolitisk synpunkt är angeläget.

Inkomstgränserna behöver höjas för att inte människor i vanliga inkomstlägen med *en* inkomstagare i familjen skall slås ut ur systemet. Det är många som har gjort det. Bostadsstyrelsens redovisning visar att den gruppen är mycket stor – den omfattar 20 % av alla barnfamiljer. Jag lägger ingen prestige i när de höjningarna egentligen skulle ha skett, men jag vill konstatera en sak: Så snart det framgick av bostadsstyrelsens redovisningar att denna utveckling var på gång – på grund av att vi hade haft osedvanligt kraftiga inkomsthöjningar vissa år i början av 1970-talet – slog vi larm genom motioner här i huset, och vi har hittills inte fått något gehör för dem.

Men den grundläggande frågan rör centerns dubbelspel när det gäller hanteringen av det här ärendet och den totala fördelningen av de resurser som nu skall satsas i stimulanssyfte.

I centerns reservation till finansutskottets betänkande nr 10 heter det:

”Utskottet delar motionärernas uppfattning att förslagen i propositionen i

vissa delar stämmer dåligt överens med strävandena till en rättvisare inkomstfördelning. De föreslagna justeringarna av skatteskalan ger sålunda inte någon förbättring för låginkomsttagarna. --- Det är vidare önskvärt att en sådan skattereform kombineras med en utbyggnad av det familjepolitiska stödet."

Det som vi kom överens om i civilutskottet skulle på ett mycket effektivt sätt ha kunnat bidra till att förverkliga detta centerkrav, om det varit allvarligt menat. Det skulle ha kostat 150 milj. kr. på statsbudgeten för innevarande budgetår. Ingen kan få mig att tro att det inte hade gått att pressa de andra borgerliga partierna till en överenskommelse om detta, om ni verkligen hade menat allvar med er deklarerade önskan att åstadkomma en förbättring här.

Ni har alltså spelat dubbelt. Ni låtsas vara intresserade av att förbättra de sämst ställda gruppernas situation i samhället, men när det kommer till kritan ställer ni i alla fall upp på den orättfärdiga fördelningspolitik som det borgerliga blocket gemensamt företräder. Det är den slutsats man kan dra.

KJELL MATTSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Birgitta Dahls kritik mot centern för dubbelspel får jag naturligtvis leva med. Men jag protesterar mot Birgitta Dahls beskrivning. När vi har behandlat frågan i civilutskottet har vi verkligen haft som målsättning att få till stånd en riktig utformning av stimulansåtgärderna. Birgitta Dahl säger att det säkerligen skulle ha gått att pressa de andra borgerliga partiernas ledamöter, dvs. moderater och folkpartister, att godta förslaget om en höjning med 150 milj. kr. Men det har inte varit möjligt – det framgår av de handlingar som de andra utskotten har redovisat. För att genomföra civilutskottets förslag hade det erfordrats en vilja från socialdemokraterna att diskutera med centerpartisterna i finansutskottet i syfte att se till att den här höjningen hade kommit med inom den totala ramen.

Jag hoppas att Birgitta Dahl av mitt inlägg förstod att vi från centerns sida skulle ha föredragit att pressa ned marginalskatteändringarna ytterligare – kanske till ingenting av det som föreslogs i regeringens proposition – och växla in en del av besparingarna genom ett sådant beslut mot genomförandet av en del av de förslag som vi arbetade fram i civilutskottet eller andra förslag som hade varit till nytta för barnfamiljerna.

Kritiken för dubbelspel tar jag därför mycket lätt på. Något dubbelspel har vi inte bedrivit. Vi har jobbat uppriktigt med att försöka få till stånd en bra utformning av förslaget, och vi har arbetat på att försöka få igenom det. Men vi har en ny och annorlunda parlamentarisk situation, som socialdemokraterna inte har velat ta hänsyn till i det praktiska arbetet.

Som jag sade i mitt första inlägg utgår jag ifrån att det – trots att vi hamrar på varandra litet grand i dag – skall bli möjligt att åstadkomma förnuftiga lösningar av de problem som vi har att lösa under våren här i riksdagen.

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

BIRGITTA DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Vi socialdemokrater har inte tidigare haft anledning att ifrågasätta centerns uppriktiga vilja vid behandlingen av denna fråga i civilutskottet. Vi har naturligtvis förutsatt att centerns ledamöter i civilutskottet har haft sitt parti bakom sig även i detta arbete. Men det som är bekymret och det som upprör oss är att ni har sagt en sak i civilutskottet men sedan sprungit ifrån det vid det verkliga avgörandet. Det är där dubbelspelet ligger. I stället för att vi skulle kunna få ett skatte- och stimulanspaket med låglöneprofil och särskild inriktning på att stödja barnfamiljerna har ni i själva verket medverkat till att folkpartiregeringen får igenom sitt orättfärdiga förslag.

Vi har visat uppriktig vilja att få fram förslag, som överensstämmer med många krav som centern länge har framfört, t. ex. när det gäller kommunal-skattens utformning och vilka den bördan skall drabba. Men ni har föredragit att hålla fast vid indexregleringen och göra upp om en marginalskaletskala, som visserligen inte helt överensstämmer med den som folkpartiregeringen har lagt fram men som ändå är orättfärdig jämförd med det förslag till skattereform som vi har lagt fram i detta hus. Därmed har ni ryckt undan grunden för att kunna höja barnbidrag och bostadsbidrag på det sätt som vi har föreslagit. Det är däri ert dubbelspel består.

Ni borde, Kjell Mattsson, erkänna detta och förklara varför ni har handlat så. Var ni medvetna om att ert parti skulle springa ifrån denna uppgörelse senare, redan när ni gjorde upp i civilutskottet eller trodde ni att centerpartiet skulle hålla fast vid den? Den frågan ställde jag till Kjell Mattsson i ett tidigare inlägg, och jag vill ha svar på den. Trodde ni att ni skulle få framgång och blev ni sedan överkörda eller lurade ni oss från början?

Jag vill också ha en mycket klar deklaration från Kjell Mattsson om huruvida centern och andra borgerliga ledamöter i utskottet håller fast vid sin uppfattning att dessa höjningar är motiverade och alltså tar avstånd från bostadsministerns uttalande i en tidningsintervju nyligen.

KJELL MATTSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Beträffande frågan om bostadstilläggsändringarnas berättigande kan jag svara att vi efter att ha gått igenom problemet i civilutskottet har förklarat att de är berättigade. Jag kan därför inte instämma i vad Birgit Friggebo har sagt i detta fall. Bostadsministern har givetvis en annan tanke med detta, eftersom hon precis som Birgitta Dahl nyss har sagt avser att lägga fram förslag i budgetpropositionen. Det är möjligt att detta har styrt folkpartiets agerande.

För oss har det inte varit fråga om något dubbelspel. Man måste komma ihåg att vi diskuterar de samhällsekonomiska frågorna i första hand och att de olika stimulansåtgärderna – bostadstillägg, barnbidrag, förbättringar för folkpensionärerna och skattesänkningar – är delar av den samhällsekonomiska bedömningen. Socialdemokraterna vill gasa och bromsa på samma gång, vilket inte är möjligt.

Vid sin genomgång av de totala förslagen har centerpartiet kommit fram till

att vår samhällsekonomi inte tål den mängd av påspädningar som man i propositionen och i motionerna vill ha. Vi har sökt efter möjlighet att begränsa dessa. Den möjlighet som då till slut har stått till buds har varit att pressa ned marginalskatteförändringarna. Men som jag sade för en stund sedan hade vi gärna sett att man hade sparat de pengarna och använt en del av dem till bostadsbidragsändringar. Men det har centern inte haft möjlighet att göra ensamma, utan det hade förutsatt att även socialdemokraterna hade haft denna inställning vid finansutskottets behandling av frågan. Jag skall dock inte tvista med er andra om på vilket sätt förhandlingarna har skötts eller missköts. Jag kan bara konstatera att de slutade med att centerpartiet och socialdemokraterna inte kunde enas. Resultatet har alltså blivit att det i dag inte finns möjligheter att få förslaget om höjningar av bostadstillägen genomfört.

Talmannen anmälde att Birgitta Dahl anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Efter mer än 12 timmars debatt kan man naturligtvis tycka att alla tänkbara argument redan förts fram. Jag skall därför begränsa mig till några synpunkter på skattepolitiken och då särskilt kommunernas problem, eftersom dessa som vanligt kommit i skymundan, även om själva kommunalskattens höjd livligt har diskuterats.

Det är en del punkter i det socialdemokratiska skatteförslaget som ger anledning till förvåning. För det första att man vill riva upp det förslag till indexreglering av skatteskalorna som riksdagen beslöt om för ett år sedan. Kommer man tillbaka i regeringsställning efter nästa val, säger man sig också omedelbart ämna avskaffa indexregleringen. Jag tror att det i så fall blir mycket svårt för socialdemokraterna att övertyga människorna om att det är inflationen och inte riksdagen som skall bestämma hur hög vår skatt skall vara. Det är samma statiska tänkande som att man sade sig skola bygga Stålverk 80 långt efter det att det stod klart för alla andra att detta var en ekonomisk omöjlighet.

För det andra innebär det socialdemokratiska förslaget till skatteskalor att den som tjänar 45 000 kr. får en sänkning med 775 kr., medan 100 000-kronorsmannen får en reducering med 2 200 kr. Hur många gånger har inte socialdemokraterna kritiserat borgerliga förslag med liknande innebörd?

För det tredje: När socialdemokraterna nu föreslår att man bara skall behöva betala 90 % av den debiterade kommunalskatten, så vill jag erinra om att det var den socialdemokratiska regeringen som för en del år sedan slopad bestämmelsen att hela kommunalskatten skulle vara avdragsgill från statskatten.

Även om det i denna finansdebatt pratats ovanligt mycket om kommunalskatten, har det inte sagts så mycket om kommunernas omfattande ekonomiska problem. För nästa budgetår har kommunerna och landstingen, trots omfattande statligt stöd i form av ett direkt statligt bidrag med en miljard

samt nästan lika mycket i form av slopandet av återstående 2 % av arbetsgivaravgiften, tvingats höja skatten med vardera ca 15 öre. Påföljande år kommer att bli betydligt besvärligare, då skatteunderlaget inte kommer att öka särskilt mycket mot bakgrunden av 1978 års relativt svaga löneutveckling. Som alla vet, är kommunernas ekonomi till allra största delen – det talas om ca 80 % – avhängig av beslut som fattas här i riksdagen och som kommunerna i mycket ringa omfattning kan påverka.

Under denna debatt har vi diskuterat åtgärder och kommer också att fatta beslut som ökar belastningen på kommunerna utan att det, på ett undantag när, anges hur mycket kommunernas utgifter därigenom kommer att öka.

Undantaget är att vi i finansutskottet har yrkat avslag på den socialdemokratiska motionen 116 om en förstärkning av bostadsbidragen, bl. a. därför att detta skulle medföra ökade kommunala utgifter på ca 100 milj. kr. Bakgrunden till att beloppet är angivet är att Svenska kommunförbundet i en skrivelse till utskottet påtalat att just så mycket, 100 miljoner, skulle bostadsbidragsreformen kosta kommunerna.

Att man inte närmare går in på vad hela stimulanspaketet kommer att kosta kommunalt, beror naturligtvis dels på svårigheten att ange mera exakta belopp, dels – vilket jag tycker är mera betänkligt – gammal slentrian. Så mycket kan dock sägas att det föreslagna skatteavdraget för pensionärer, som skulle medföra minskade statliga skatteinkomster på ca 35 miljoner, belastar kommunerna med uppskattningsvis tre gånger denna siffra. Då räknar jag också in höjningen av avdraget för underhållsbidrag till barn.

Jag har tidigare motionerat om att alla förslag som läggs på riksdagens bord och som berör kommunernas ekonomi också skulle medföljas av en utredning om hur mycket det i verkligheten gäller. Det är nu högt på tiden att regering och riksdag tar detta problem på allvar.

Hur skall vi då kunna hålla nere de ständigt ökande kommunala utgifterna? Ja, det finns många åtgärder som kommunalmännen – och givetvis också kommunalkvinnorna – och landstingsledamöterna kan vidtaga, och jag vill gärna till kammarens protokoll läsa in en del av de viktigaste:

1. Besparingar och omprövningar av tidigare beslutade verksamheter.
2. Avgiftsfinansiering som alternativ till skattehöjning, vilket ofta kan leda till ökad rättvisa och minskat krav på det allmänna.
3. Friare konkurrens kontra exempelvis egenregibyggande.
4. Leasing och köp av tjänster som alternativ.
5. Försäljning av mark och fastigheter som ej behövs för den kommunala verksamheten.
6. Kortare markberedskap. Det var inte länge sedan man rekommenderade kommunerna att ha mark i reserv för tio års byggande.
7. Mer utpräglat anbudsförfarande. Man kan exempelvis även lämna ut konsulttjänster på entreprenad.
8. Samkörning med grannkommuner t. ex. när det gäller att bygga en ishall.
9. Bättre kostnadskontroll. Jämförelser med andra kommuner och lands-

ting av någorlunda samma karaktär och storlek som den egna när det gäller olika utgifter och verksamheter.

10. Överlåtelse till föreningslivet att uppföra och driva fritidsanläggningar. Vi har enastående idrotts- och fritidsledare i vårt land som utför ett utomordentligt förnämligt ideellt arbete som på alla sätt bör stödjas. Ofta får man då på köpet en bättre och billigare verksamhet.

11. Ingen tomträtt och slopande av den där den förekommer.

12. Återanvändande av visst material exempelvis inom skolans område, alltså läroböcker och sådant.

13. Införande av rambudgetsystemet där detta ännu inte är gjort.

14. Folkomröstningar om eventuella skattehöjningar.

Beträffande det sistnämnda kan jag livligt föreställa mig att mängder av kommunalmän reagerar negativt. Tänka sig att man ute i primärkommunerna skulle låta de vanliga människorna få vara med och bestämma om de föredrar en oförändrad skatt och ett lägre serviceutbud eller en skattehöjning för att exempelvis finansiera en simhall. Jag är övertygad om att de beslutande ute i primärkommunerna skulle, på ett annat sätt än nu, ta sig mer än en funderare innan de föreslog en skattehöjning om de visste att deras förslag skulle bli föremål för invånarnas direkta ställningstagande. Blotta vetskapen att det fanns en möjlighet att deras förslag skulle kunna falla i en folkomröstning med åtföljande prestigeförlust tror jag ganska snabbt skulle verka dämpande på expansionsplanerna.

Jag är fullt medveten om att förslaget är drastiskt, men expansionen på det kommunala området, 4-5 % årligen de senaste åren, måste stoppas upp. Det är gott och väl att en överenskommelse träffats mellan staten å ena sidan och Landstingsförbundet och Kommunförbundet å den andra om att för 1979 och 1980 dämpa tillväxten till 3 % årligen. Även denna lägre tillväxt är emellertid för stor för att klara med oförändrad skatt utan ganska omfattande statsbidrag. Dessutom finns det ingen garanti för att kommunerna och landstingen följer rekommendationerna. Förbunden har ju ingen som helst beslutanderätt över den enskilda kommunen.

Med det sagda, herr talman, har jag ånyo velat fästa uppmärksamheten på det utomordentligt betydelsefulla att vi här i riksdagen noga väger varje reform, som vi beslutar om, mot de ökade kommunala kostnader som ofta följer i spåren.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

KNUT JOHANSSON (s):

Herr talman! Bostadspolitiken och sysselsättningen är ju två var för sig betydande delar i vår ekonomi som jag i mitt anförande här helt kommer att uppehålla mig vid.

Vid upprepade tillfällen har jag påpekat att den borgerliga trepartiregeringen valde att forma sin bostadspolitik och den del av sysselsättningspolitiken som direkt berör byggsektorn i vår ekonomi utan spår av vilja till

samråd och samförstånd med de fackliga organisationerna. Gång efter annan nonchalerade man på ett rätt utmanande sätt varningar och förslag från bl. a. landets byggnadsarbetare. Vad man trodde sig vinna med detta är för mig en gåta. Resultatet av de borgerliga insatserna inom bostadsförsörjningen är ju allt annat än uppmuntrande. Detsamma gäller sysselsättningen för de anställda inom byggnads- och byggnadsmaterialindustrierna. Någon ändrad attityd på denna punkt har inte regeringsskiftet inneburit.

I finansutskottets betänkande skriver nu utskottsmajoriteten bl. a. följande om bostadsbyggandet:

”Det finns emellertid anledning erinra om att utrymmet för en snabb expansion på detta område är relativt begränsat. Vid sidan av nybyggnationen tar reparationsverksamheten och investeringarna i energisparåtgärder betydande arbetskraftsresurser i anspråk. Enligt några länsarbetsnämnders bedömningar kan brist på arbetskraft göra sig gällande redan i vinter, bl. a. i Stockholms län.”

Vad utskottsmajoriteten här har anfört innebär alltså att vi inte kan bygga mer därför att det är brist på arbetskraft. Förstår inte de borgerliga utskottsledamöterna hur utmanande denna situationsbeskrivning är? Man åberopar *arbetskraftstillgången* som ett *expansionshinder* i ett läge då minst 12 % eller ca 13 000 byggnadsarbetare framför sig har en vinter av arbetslöshet – detta enligt länsarbetsnämndernas bedömningar.

Byggnadsarbetareförbundet räknar med att arbetslösheten bland medlemmarna i februari 1979 kommer att te sig på ungefär följande sätt: i Norrbotten 18–20 %, i Värmland 18 %, i Gävleborg 16 %, i Jämtland likaledes 16 %, i Västmanland 15 %, i Blekinge 14 %, i Kopparberg 13 % – för att nu ta den aktuella bedömningen i de mest utsatta länen.

Då frågar jag: Hur långt bort från verkligheten har man egentligen rätt att fjärma sig, när man är borgerlig riksdagsledamot och står inför uppgiften att beskriva situationen i dagens samhälle?

Ja, säger man då, men i Stockholms län fattas det folk i byggnadsbranschen.

Någon kanske är minnesgod nog att erinra sig de varningar som vi från socialdemokratisk sida upprepade gånger framfört om vad som händer med byggnadsyrkeskåren när man låter byggandet minska drastiskt – så som har skett under de senaste åren. Många, oftast de unga, flyr branschen. Den ter sig för dem otrygg och föga lockande.

I veckan som gick redovisades vid en konferens här i Stockholm att vi de närmaste åren behöver rekrytera ungefär 50 000 ungdomar till byggnadsyrkena. Den bedömningen förefaller väl grundad. Men samtidigt som jag konstaterar det vill jag slå fast, att man inte kommer att lyckas med detta om inte byggnadsarbetarkåren kan tillförsäkras full och jämn sysselsättning.

Detta är delvis ett problem inom branschen och det har att göra med anställningsformer liksom med löneformer. Avgörande är emellertid vilken politik regering och riksdag formar. Den brist på planmässighet som vi nu sett exempel på under ett par år är illavarslande. Om regeringen fortsätter att bara halvhjärtat – om ens det – bry sig om de arbetsmarknadsmässiga effekterna av

bostadspolitiken, ja, då kommer vi inte att kunna locka unga människor till den aktuella yrkessektorn. De kommer att fly den, precis som de gjort under de senaste åren. Det är just vad som hänt i bl. a. Stockholmsområdet. När man nu står inför en viss uppgång i den regionen, där vi bl. a. börjat få litet bättre fart på flerbostadsbyggandet igen, ja, då finns inte de kunniga yrkesmännen att tillgå i tillräckligt antal. Och vips tar finansutskottets borgerliga majoritet detta till argument för att avvisa socialdemokratiska förslag som syftar till ökat bostadsbyggande. För ett sådant behöver vi.

Bostadsbristens återinförande – denna baklängesreform som regeringen Fälldin genomförde och som regeringen Ullsten tycks vara beredd att slå vakt om – har drabbat tiotusentals människor. Från allt fler håll i landet rapporteras om växande köer, om tröstlöshet och förtvivlan bland unga som vill ha bostad, bland äldre som råkat i en ny behovssituation osv. Det står nu också klart att man inte når de mål den förra regeringen satte upp i början av det här året. Fram t. o. m. oktober låg man ungefär 8 % över motsvarande period 1977; igångsättningarna stannar vid drygt 44 000 lägenheter. Det betyder i och för sig en ökning i förhållande till bottennoteringen 1977. Men till de 60 000 som angavs i budgetpropositionen når man inte.

Vad gör då bostadsdepartementet i det läget? Driver man på myndigheter, byggherrar, finansieringsinstitut osv.? Sätter man in ytterligare stimulanser? Inkallar man kommunerna för att ge direktiv eller ta emot råd och synpunkter? Nej, ingetdera. Man "omdefinierar" de volymmässiga målen för igångsättningen av byggandet av nya lägenheter. Det heter att det finns goda förutsättningar för att antalet lägenheter, för vilka meddelats preliminära lånebeslut och byggnadstillstånd, skall nå inemot 60 000. Då kan man fråga sig: Hur går det till att bo i ett preliminärt lånebeslut? Ja, det vet i varje fall inte jag. Kanske måste regeringen utfärda en bruksanvisning och dela ut den till dem som står i bostadskön.

Kanske når igångsättningen innevarande år 57 000–58 000 lägenheter. Det är ju bättre än föregående år, men det skulle bara fattas att man inte överträffade fjolårsnoteringen! Det är dock väsentligt under vad regeringen själv uppställt som mål. Vad som är viktigare ändå är att det är långt under den produktionsnivå som svarar mot behoven. Möjligen är det så, att i folkpartiets Sverige slår man vakt om bostadsköernas fortbestånd. Men det förutsätter att ca 35 % av hela årskvoten kan sättas i gång under årets tre sista månader. Resultatet av halvleken ger anledning till tvivel.

Vad jag med detta har velat understryka är att vi behöver en nyproduktion av storleksordningen 70 000–75 000 lägenheter per år, om vi skall återfå balansen mellan tillgång och efterfrågan och om vi skall kunna använda byggnadsindustrins produktionskapacitet på ett rationellt och kostnadspressande sätt.

Uppenbarligen delar utskottsmajoriteten vår uppfattning, att ökat bostadsbyggande är ett ändamålsenligt sätt att stimulera vår inhemska ekonomi. Så mycket beklagligare är det då, att man avvisat raden av socialdemokratiska propåer som kunnat bidra till att lyfta produktionsnivån.

Men det är inte bara bostadsbyggandet som är otillräckligt. Hela byggsek-

torn sviktar. Effekterna ser man inte minst på de siffror som redovisats över arbetslösheten i byggfacken.

Herr talman! Med de skäl de borgerliga partierna haft för sitt handlande må nu vara hur som helst. Kvar står att de genom sina ställningstaganden avvisat socialdemokratiens uppfattning, att byggnadsverksamheten kan och bör tjäna som en drivkraft för att på nytt få fart på den ekonomiska aktiviteten i samhället.

HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Det är två helt skilda frågor som jag, som en följd av den upprättade talarlistan, kommer att ta upp i det här inlägget. Dels gäller det frågan om investeringsavdrag för taxibilar, dels gäller det frågan om äldrestöd till Eiserkoncernen.

I motion 102 yrkas att även taxibilar skall omfattas av investeringsavdrag för maskininvesteringar. Skatteutskottet avstyrker detta med hänvisning till 1977 års beslut i motsvarande ärende, då motorfordon generellt undantogs från ifrågavarande regler. Skälet härtill ansågs då vara att avdraget medfört snedvridningseffekter inom motorbranschen och överlager av begagnade bilar.

Utan minsta hänsyn till den faktiska utvecklingen inom taxirörelsen under det senaste året uttalar utskottsmajoriteten, att man inte kan tänka sig att återinföra den stimulans för taxiverksamheten som investeringsavdraget skulle utgöra. Det kan rimligen inte vara obekant för utskottet, att lönsamheten hos taxi f. n. är mycket dålig. Det har skett en betydande nedgång i antalet s. k. spontana köruppdrag, vilket fått allvarliga konsekvenser med hänsyn till att de myndigheter som prövar och fastställer körtaxorna inte gör detta i relation till det faktiska rörelseresultatet. Kundbeställningarna är ytterst ojämnt fördelade under dygnet, vilket medför en ojämn utnyttjandegrad. Ej utnyttjade taxibilar ger inga inkomster men medför likväl kostnader för taxiägarna.

Möjligheterna till rationaliseringar inom verksamheten är begränsade. Taxirörelsen är av naturliga skäl personalintensiv – en dygnetrunntaxi torde kräva minst tre förare – och personalkostnaderna är höga. Detta medför att det i betydande omfattning är fråga om enmansföretag – det lönar sig inte att anställa ytterligare personal. Bilparken utnyttjas inte i full utsträckning. Försäkringssidan är en annan kostnadsfaktor av betydelse. Som exempel kan nämnas att premien för en Mercedes av 1977 års modell ligger på 34 000 kr. i storstadsområdet. Mercedes är som bekant mycket vanlig som taxibil, beroende på att den har i sammanhanget positiva egenskaper.

Den försämrade lönsamhetsutvecklingen och svårigheter också när det gäller kapitaltillgången, vilket inte minst gäller det fåtal förekommande i aktiebolagsform drivna taxirörelserna, har otvetydigt minskat möjligheterna att investera i nya bilar. Enligt uppgift från Volvobil AB har nedgången i försäljningen av nya bilar under 1978 varit drygt 30 %, vilket innebär att man nu ligger under den försäljningsnivå som ekonomiskt motiverar specialtillverkningen av taxibilar. De minskade nyinvesteringarna medför att begag-

nade bilar utnyttjas i så mycket större omfattning, vilket på sikt kan leda till försämrad säkerhet. Att en ny bil generellt sett är säkrare i trafiken än en äldre torde inte kunna ifrågasättas. Dessutom – vilket påtalas i reservationen 7 – uppfyller givetvis den nyare bilen bättre kraven på en god arbetsmiljö för föraren och god komfort för resenärerna.

Landsting och kommuner utgör betydande kunder hos taxi, som ju bl. a. svarar för stora delar av skolskjuts- och färdtjänstverksamheten. Enligt uppgift ligger ca 60 % av den totala taxiverksamheten på det kommunala området, motsvarande ett värde av ca 800 milj. kr. Det är således fråga om en avsevärd kommunal kostnadsinsats. Varje höjning av taxorna medför alltså ökade kostnader för kommunerna, vilket är nog så väsentligt att beakta i sammanhanget.

Det är länsstyrelserna som efter prövning av pris- och kartellnämnden fastställer taxorna. Den fastställda prissättningen har emellertid inte medfört att taxi fått kompensation för sina ökade kostnader. Lönsamheten har sjunkit. Som jag redan påtalat har antalet köruppdrag minskat, vilket tydligt har med prissättningen att göra. Allmänheten tycks i ökad omfattning söka klara sina transporter på ett sätt som innebär mindre kostnader än genom taxi. Lösningen av problemen med försämrad lönsamhet och minskade nyinvesteringar torde därför mer ligga i åtgärder som begränsar kostnaderna än i allt högre taxor. Ett återinförande av investeringsavdraget utgör just en sådan åtgärd.

Av vad jag framfört torde med all tydlighet framgå att det finns starka skäl att tillmötesgå Svenska taxiförbundets till skatteutskottet riktade hemställan om att investeringsavdraget skall få gälla också för taxibilar. Utskottsmajoriteten har som sagt ställt sig kallsinnig till detta genom att avstyrka den av mig väckta motionen. Moderata samlingspartiets representanter i utskottet har emellertid insett det berättigade i att taxirörelsen omfattas av den ifrågavarande stimulansåtgärden och reserverat sig i ärendet.

Jag ber att få yrka bifall till denna reservation.

Herr talman! Det andra ärendet som jag vill ta upp vid det här tillfället gäller äldrestödet inom tekoindustrin. Vi har tidigare vid åtskilliga tillfällen diskuterat tekofrågorna i den här kammaren, med anledning av den långvariga och allvarliga kris som drabbat denna näringsgren. Vi vet också att regeringen aviserat att till våren lägga fram en proposition med förslag till åtgärder inom området. Det finns därför i det här sammanhanget ingen direkt anledning att åter dra i gång en omfattande tekodebatt – vi får den alltså senare.

Detta betyder nu inte att problemen på något sätt skulle vara mindre eller vara borta. Vi vet alla att tekobranchen alltjämt brottas med stora svårigheter och att sysselsättningssituationen är mycket allvarlig, vilket ju också är skälet till att äldrestödet nu föreslås fortsätta att utgå också under första halvåret 1979.

Tekoindustrin lider fortfarande av sviterna från dels den omfattande internationella lågkonjunkturen, dels den misslyckade ekonomiska politik

som socialdemokraterna bedrev i regeringsställning. Den politiken kännetecknades

1. av ständigt ökade pålagor på näringslivet, vilket allvarligt försämrade konkurrensförmågan,

2. av selektiva stödåtgärder i en omfattning som snedvridit konkurrensförhållandena inom landet och försatt en rad företag, som ej varit föremål för stödet, i en sämre situation och

3. av en ohejdad import från lågpris- och låglöneländer, vilket åstadkommit stora svårigheter för vår inhemska tekoindustri.

Äldrestödet är alltså en av de åtgärder som vidtagits för att söka dämpa de negativa effekterna på sysselsättningsområdet. Det är naturligtvis angeläget att det kan fortsätta att utgå också under 1979 på hittills gällande grunder, och jag biträder självfallet förslaget i den delen. Däremot kan jag inte acceptera, att man nu plötsligt skall frångå vad riksdagen tidigare beslutat beträffande stödet till Eiserkoncernen.

Då riksdagen 1977 beslutade om bildandet av den statliga tekokoncernen med Eiser som moderbolag, fastslog riksdagen samtidigt att den ifrågavarande företagsgruppen utöver ett kapitaltillskott på 190 milj. kr. inte under 1978 och 1979 skulle erhålla "statliga lån, lånegarantier eller bidrag av industri- och sysselsättningspolitisk natur för tekoindustrierna, inkl. äldrestöd". I beslutet angavs alltså särskilt, att äldrestödet inte skulle kunna utgå till koncernen under 1979. Ingenting angavs om att detta skulle gälla endast under förutsättning att äldrestödet ej heller skulle utgå till övriga tekoföretag. Vad utskottsmajoriteten nu åberopar i det avseendet är alltså en ren efterhandskonstruktion utan verklighetsförankring.

Ofråkomligt är, att Eiserkoncernen redan erhållit stora statliga subventioner omfattande också 1979, att detta skapat en snedvriden konkurrenssituation gentemot de privata företagen, att denna osunda konkurrens ytterligare kommer att förstärkas, därest koncernen nu också skall erhålla äldrestödet, och att detta klart strider mot av riksdagen tidigare fattat beslut.

Det kan inte vara statens uppgift att tilldela de statliga företagen sådana särskilda förmåner, att detta medför en osund konkurrens och skapar svårigheter för de privata företagen. Det måste tvärtom vara en skyldighet för staten att driva en sådan politik, som skapar förutsättningar för företagen att utvecklas och bedriva sin verksamhet på lika och rättvisa villkor. Det nu föreliggande förslaget innebär ett klart åsidosättande av dessa krav. Det bör därför avvisas, och jag yrkar alltså bifall till reservationen 2 vid arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 15.

HOLGER BERGQVIST (fp):

Herr talmån! Jag skulle i denna något diversifierade ärendebehandling vilja återvända till skattefrågan och framhålla följande.

Det tog lång tid att förstöra det svenska skattesystemet. Men det gick till slut. Det kommer att ta ännu längre tid att reparera det, om det över huvud taget går. Reparationsarbetet har dock nu börjat. Jag menar att vi kan tacka

inflationsskyddet av skatteskalen för detta. Det skyddet borde ha kommit långt tidigare.

En progressiv skatteskala och inflation går inte ihop. Det är ju en självklarhet, men den måste ändå förklaras.

Inflationen rubbar varje år den ursprungligen avsedda verkliga innebörden av en i riksdagen beslutad skatteskala. Varje inkomsttagare skjutsas av inflationen upp till en högre skatteprocent än vad riksdagen har menat.

Inflationen skapar en skattehöjningsautomatik. Därmed rubbas också den samhällsekonomiska grundvalen. Löntagarna vet inte var de skattemässigt står inför kommande år. Avtalsrörelsen får inte den fasta grund som det samhällsekonomiska ansvaret kräver.

Men nu skall det alltså bli annorlunda. Skatteskalen skyddas mot inflationens skadeverkningar. De inflationsautomatiska skattehöjningarna uteblir.

Någon skattesänkning är det ju inte fråga om. Det får man ofta höra i debatten, men det är inte sant. Det är ju fråga om en utebliven skattehöjning.

Samtidigt säger man att den skattesänkning, som inte är en skattesänkning utan en utebliven skattehöjning, är orättvis, därför att den påstås gynna högre inkomsttagare och missgynna lägre inkomsttagare. Det påståendet blir ännu mer osant eftersom det utgår från en osanning som förvärras.

En utebliven skattehöjning kan rimligen inte bli en orättvis skattesänkning. Det är för det politiska arbetets anseende beklagligt när debatten urartar på det sättet.

Detta, herr talman, om den inflationsskyddade skatteskalen – en, menar jag, för den framtida samhällsekonomi avgörande skattepolitisk händelse.

Den inflationsskyddade skatteskalen är dock bara början på arbetet att reparera det förstörda skattesystemet. Nästa steg blir att komma till rätta med marginalskatteproblemet. Om detta skulle jag, herr talman, vilja säga följande.

Som vi nu har det med marginalskatten kan vi naturligtvis inte ha det i fortsättningen. Skatteprocenten i vanliga inkomstlägen har blivit orimligt hög.

Arbetsmotivationen minskar. Det kostar inte så mycket att ta deltid i stället för heltid. Det lönar sig inte tillräckligt att flytta till ett mer välbetalt jobb på annat håll. Jobbet som erbjuds efter vidareutbildningen ger inte mycket mer i plånboken.

Det finns flera exempel på marginalskattens skadeverkningar.

Vi har fått en skattetrötthet som skapat en arbetströtthet, som i sin tur i det långa loppet naturligtvis ger oss problem med produktiviteten.

Marginalskatten har blivit en välståndsrisk.

Målsättningen bör vara att marginalskattesatsen i de vanliga inkomstlägena är 50 %. För sin ökade eller förbättrade arbetsinsats skulle man alltså få behålla hälften. Då skulle många av de nu resignerade börja tycka att det återigen skulle löna sig att arbeta.

Men hur skall vi uppnå det målet?

Det stora problemet sägs vara att en rejäl marginalsattesänkning kostar så mycket pengar. De pengarna skulle vi i så fall få hämta exempelvis från en höjd moms.

Det ligger naturligtvis inte något principiellt felaktigt i ett sådant arrangemang. Vårt skatteystem är bra om det på en och samma gång ser till att det lönar sig både att arbeta och att spara.

Men vad är det som säger att en marginalsattesänkning måste kosta pengar? På kort sikt är det naturligtvis riktigt att en sänkning av marginalskatten kostar pengar genom det statliga inkomstbortfallet.

Men gäller det också på lång sikt? Det är inte alldeles säkert. Mycket talar för att det kan vara tvärtom.

Meningen med marginalsattesänkningen är ju att locka fram en större och bättre arbetsinsats. Det ger en större lönesumma att beskatta. Då kan en lägre skattesats ge större statliga inkomster än en högre skattesats på en mindre lönesumma.

Med det här har jag, herr talman, bara velat antyda något om marginalskatteproblemen och vad som bör beaktas då vi snart går att ta itu med detta för samhällsekonomin ytterst allvarliga problem.

Hittills har jag berört dels inflationsskyddet av skatteskalan, dels marginalskattefrågan. Den tredje punkten i arbetet att reparera det svenska skattesystemet är kommunalskatten.

Expansionen i den kommunala verksamheten kommer vi inte till rätta med förrän vi har fått en bättre ordning för att ta vara på den kommunala självstyrelsens inneboende goda hushållningsförmåga. Vi har för mycket hinder för en klok hushållning i statliga bestämmelsers pekfinger till kommunalpolitikerna.

Men det handlar inte bara om att ta vara på kommunernas goda hushållningsförmåga. Det handlar också om att inte inleda kommunerna i för starka frestelser. Ibland hindrar den kommunala beskattningsrätten kommunerna från att ta vara på sin förmåga att hushålla bättre. Här måste det till, menar jag, en nyordning.

Men så finns det ett särskilt kommunalskatteproblem som vi nu måste ägna en mera slutlig uppmärksamhet. Det handlar om den kommunala skatteutjämningen eller vad jag skulle vilja kalla något av den glömda solidariteten i vårt land.

Ibland verkar det på mig som om det problemet inte är tillräckligt uppmärksammat. Får jag ge en liten illustration som kanske kan hjälpa till att öka uppmärksamheten.

Vi kan tänka oss två inkomsttagare som vardera skattar för 70 000 kr. De bor på var sin sida om en kommungräns. Skillnaden i kommunal utdebitering säger vi är 2 kr. per skattekrona. Det är inte särskilt uppseendeväckande, snarare tvärtom. Det är ganska vanligt.

Låt oss anta att han som bor i kommunen med den större kommunalskatten säger sig vilja ha lika mycket i plånboken som han i kommunen med 2 kr. lägre kommunalskatt. Vad måste han då göra?

2 kr. eller, rättare sagt, 2 % på 70 000 kr. är 1 400 kr. Det är nettoskillnaden mellan de två. Hur mycket måste man tjäna för att få ihop 1 400 kr. i det inkomstläget? Med den marginalsatt vi nu har måste den här inkomsttagaren tjäna ihop 4 200 kr. brutto för att få behålla de 1 400 kronorna. För att få ihop en lön på 4 200 kr. måste den som bor i kommunen med den 2 kr. högre kommunalskatten jobba tre veckor av semestern.

Jag frågar: Är det ett rättvist skattesystem där två jämställda inkomsttagare på var sin sida om en kommungräns måste prestera så skilda arbetsinsatser för att bli jämställda i plånboken? Naturligtvis inte. Det här måste rättas till.

Herr talman! Det som nu ligger på riksdagens bord är ett ekonomiskt stimulanspaket. En bit av det paketet handlar om skatter. Därför kan det som sker i det avseendet inte bli särskilt stort och betydelsefullt, bortsett från att vi bör stå fast vid beslutet om inflationsskyddad skatteskala.

Vad däremot marginalsatten och kommunalskatten beträffar, kan vi inte mycket mer än ge anvisningar för den fortsatta hanteringen av dessa frågor. Det har jag försökt göra nu.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottens förslag.

GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! Efter gårdagens maratonbetonade debatt är väl alla argument för och emot så genomluftade att jag kanske skulle kunna, för ovanlighetens skull, avstå från uppträdandet här i talarstolen. Jag har lämnat mitt manuskript kvar inne på rummet och tänkte nu ägna mig åt att göra några små kommentarer till den debatt som fördes under gårdagen.

Det var väl någonting av skall vi säga självgodhet eller, mera rätt uttryckt, skryt som präglade både Gösta Bohmans och Thorbjörn Fälldins inlägg när de skulle rättfärdiga sina tidigare insatser i trepartiregeringen. Jag skall naturligtvis inte stå och upprepa vad jag många gånger från den här talarstolen har sagt genom att hänvisa till den utveckling på olika ekonomiska strategiska områden som vi alla kunnat avläsa under dessa två år. Men jag skall citera en i och för sig respektabel veckotidning. Jag försäkrar herr talmannen att den inte utan vidare representerar de politiska värderingar jag står för. Den här tidningen har försökt beskriva dagsläget från vad jag tycker är en balanserad utgångspunkt. Jag har tillåtit mig att vid flera tillfällen rekommendera viss behärskning då man i dagsläget vill ta ut de goda tiderna i förskott. Jag tror man är litet för tidigt ute. Tidningen hänvisar till den ljusa bild som ofta förekommit från borgerliga talarstolar och i borgerlig press daterad till de senaste månaderna:

”Den här ljusa bilden är i stor utsträckning en följd av att pretentionerna på vad som är bra sänkts drastiskt i vårt land under den allvarliga ekonomiska kris som vi nu levat med i flera år. Det som förr var ’dålig tillväxttakt’ kallas nu för ’kraftig uppgång’. Bara något inte sjunker ytterligare betraktas det som en stor positiv nyhet. Men den ljusa bilden beror även på en slapp analys om vad som egentligen hänt. ---

För det första är jämförelseperioden 1977 extremt låg. Det gäller särskilt för personbilsexporten.

För det andra beror en hel del på devalveringarna. Svenska varor som exporteras innehåller stora mängder importvaror. Den delen av exporten har stigit i pris mätt i svenska kronor genom devalveringen.

För det tredje är en ökning av exporten i takt med världshandelsutvecklingen inget märkligt. Det visar bara att vi inte tappar ytterligare mark till våra utländska konkurrenter.

För det fjärde hjälps de svenska exportsiffrorna första halvåret i år upp av vissa mer tillfälliga utförsäljningar av lager inom basindustrin och en särskilt gynnsam svensk exportutveckling när det gäller stålvaror till EG på grund av särskilda regleringsförhållanden."

Jag skulle ur egen fatatur vilja kommentera det med att när man talar om ett handelsöverskott innevarande år beräknat till 5,5 miljarder bör det i samhällets intresse vara riktigt att påpeka att den lageruttömning som vi har realiserat 1978 enligt konjunkturinstitutets rapport har ett värde av 5,7 miljarder. Den lageruttömningen är ingenting man kan upprepa år efter år. Det är en engångsåtgärd. Därför är det viktigt att påtala detta, vilket man gör i den här tidskriften.

"Vi finner då att hittills i år gick det inte särskilt strålande för den svenska exporten", säger tidskriften. "Värdeandelen sjönk med bortåt 8,5 % första halvåret. Det är så långt som statistiken i dag tillåter en verklig jämförelse. Nedgången motsvaras ungefär av sänkta svenska relativpriser genom bl. a. devalveringarna. Volymandelen är ungefär oförändrad. Våra marknadsandelsförluster ligger alltså kvar på ca 20 % även i år."

Nu frågar naturligtvis någon vem det är som svarar för den tidskriften. Den heter Arbetsgivaren och är utgiven av Svenska arbetsgivareföreningen. Den är daterad den 26 oktober, således tidsmässigt ungefär samstämd med den tidpunkt då regeringen skrev sin proposition om den ekonomiska politiken så fylld av tillförsikt att finansutskottets majoritet har prisat läget i höga tonarter.

Det har också från den i går så livligt debatterade nya långtidsutredningen hämtats argument som skulle stötta upp den utveckling som man hoppas på. Och visst kan man hoppas, om man inte hoppas alltför mycket.

Jag har haft möjligheter att ganska ingående studera långtidsutredningar från början av 1950-talet till dags dato, och jag vet ungefär hur illa de stämmer, när de konfronteras med den hårda verkligheten. Men när jag ser på den senaste långtidsutredningen tycker jag att den representerar en högre grad av osäkerhet än vad jag kan erinra mig att de tidigare har gjort. Långtidsutredningen är en respektabel arbetsprestation av högt utbildade och intellektuellt välutrustade personer, men dessa personer råkar ha liten kännedom om hur verkligheten fungerar. Det antagande som det hela bygger på, att man skall ha en mycket kraftig vinstackumulering i de svenska företagen parallellt med att löntagarnas standard skall ligga stilla, har ju ingenting att göra med en kännedom om verkligheten.

Vad som är vårt stora problem och kommer att vara vårt stora problem

framöver är bekymren med sysselsättningen. Man kan naturligtvis redovisa att vi f. n. har 4,1 miljoner människor i arbete enligt statistiken, men det tillfredsställer inte alla dem som önskar utföra ett arbete och inte får något. De arbetslöshetssiffror som redovisats har sjunkit de senaste månaderna, men detta balanseras av att man samtidigt gör kraftigare insatser via arbetsmarknadsverket. Om vi ser på det sammantagna antalet människor som erbjuder sin arbetskraft för arbetsmarknaden men inte kan få någon anställning, finner vi att den siffran ligger på ungefär 250 000 eller 6 % av arbetskraften i dag. Det är en hög siffra. Vad jag framför allt fäste mig vid häromdagen, när jag tittade i arbetsmarknadsverkets statistik, var att vi har 976 000 deltidsanställda. Således är nära en fjärdedel av alla de i sysselsättning varande deltidsanställda. Självfallet är en hel del frivilligt deltidsanställda, men en stor del av dem är tvångsmässigt deltidsanställda. Detta innebär att situationen fortfarande är alarmerande. Fortfarande är de samhälleliga insatserna för att komma till rätta med arbetslösheten de helt överskuggande politiska uppgifter som vi har att gemensamt försöka ta oss an. Hur skall vi lösa dessa problem? Den frågan kan man ställa.

Jag har många gånger talat för att det nu är erforderligt med stimulans till den interna ekonomin, eftersom 75 % av vår ekonomi härleder sig till byte av varor och tjänster inom den egna nationen. Varför blir det inte fart på det hela, kan man fråga sig. Jag vet att många är beredda att resa sig upp och säga: Fortsättningsvis har företagen för dåliga vinster. Det sades under gårdagen från denna talarstol att man behöver ytterligare sänka socialavgiftsuttaget, för arbetsgivaruttaget är ju redan konsumerat. Men de sociala avgifter som arbetsgivare har skyldighet att betala bör sänkas med 10 %, menade man, för att man skall få det eftersträlvade konkurrensläget, som det heter, och få fart på den industriella aktiviteten. Det där håller inte heller vid en närmare granskning.

Från år 1977 till 1978 ökade industrins tillgodohavanden på inlåningsräkningar i de svenska affärsbankerna med – jag jämför kvartalsavstämningarna för de tre första kvartalen i år med motsvarande under fjolåret – 30, 40 resp. 49 %.

Det står i dag 11 miljarder på affärsbankernas räkningar som exklusivt tillhör industrin. En årsinvestering på den industriella sektorn i vårt land representerar 14 miljarder. Och det är rätt ovanligt att man betalar alla investeringar kontant. Det finns följaktligen inte några direkt finansiella hinder för att man skall kunna komma i gång med en investeringsaktivitet. Allt tal om att vi nu måste se till att vinsterna stiger och att företagen får mer i plånböckerna är ett camouflage för andra intressen – det håller inte vid en korrekt och objektiv bedömning.

En bankdirektör försökte för några år sedan beskriva det här problemet genom att säga: Man kan leda hästen till källan och man kan se till att det är vatten i källan, men hästen dricker inte om han inte är törstig. Det är en naturlig reflexion som ingen kan bestrida som har någon personlig kännedom om hästarnas sätt att vara och inte vara. Om man anpassar detta till industrin och företagen, skulle man kort och gott kunna säga att den bristande

investeringsaktiviteten inte har förändrats i år. Den är fortfarande, enligt de senaste siffrorna, ungefär lika nedslående som den var 1977. Det beror helt enkelt på att efterfrågan saknas – och efterfrågan representeras till tre fjärdedelar av vad de svenska konsumenterna har i sina plånböcker när det gäller att satsa pengar.

En efterfrågesektor som uppenbarligen fortfarande är alldeles för låg är naturligtvis bostadsproduktionen. Knut Johansson redovisade för bara några minuter sedan sysselsättningssiffrorna för byggnadsarbetarna i olika delar av landet. Med undantag av Stockholms län var siffrorna ytterst alarmerande. Jag har på sista tiden sett att regeringen är ganska tillfredsställd över bostadsbyggandets utveckling. Är inte också det en tillfredsställelse som är mera en läpparnas bekännelse och inte har ett reellt underlag i verkligheten?

Jag skall redovisa några siffror som jag tycker skall finnas med i riksdagens protokoll. Om jag ser på den statistiska bilden av bostadsbyggandets utveckling och tar 12-månaderssiffror från ultimo september retroaktivt 12 månader, har jag följande siffror för antalet *påbörjade* lägenheter: 59 800 för 1976, 51 800 för 1977 och 56 000 för 1978. Vi är således under de senaste förflutna 12 månaderna inte uppe i den aktivitet i form av påbörjade lägenheter som vi hade åren 1975 och 1976. För *inflyttningsfärdiga* lägenheter var siffrorna, med samma retroaktiva 12-månadersberäkning, 62 000 i september 1976, 56 000 i september 1977 och 51 400 i september 1978. Det ser litet bättre ut när det gäller siffrorna för *pågående* lägenhetsbyggen, men det är inget att skryta över. De var 44 000 år 1976, och de är 44 000 år 1978. Jag har velat redovisa dessa siffror för att så att säga ställa kyrkan litet mer rätt i bygden.

Jag har också ambitionen att försöka ta upp frågan om de mycket omtalade marknadsandelarna. Det har förts en lång diskussion om skuldbördan, varför vi tappade marknadsandelar under åren 1975–1976. Man brukar säga att orsaken var den löncinflation som hade gått fram över landet och att det var socialdemokraternas fel att det blev en sådan löncinflation. Jag tror att jag har bemött dessa påståenden tidigare. Jag kan nu göra det genom att enkelt och kort säga, att de lönciffror som träffades för åren 1975 och 1976 visserligen först träffades av staten, sedan av kommunerna och sist av den fria marknaden, men uppgörelserna träffades inom ramen av ungefär en vecka. Sedan hände någonting, och det var att företagen, som fortfarande hade i minnet de lysande vinster de gjorde under 1974, släppte fram en kraftig löneglidning. Den fria marknaden drog upp lönerna så att staten och likaså kommunerna i efterhand anständigtvis fick lägga på extra höjningar för att inte eftersläpningen skulle bli alltför stor.

Vi är ense om att vi inte skall ha politiska ingrepp på löne marknaden. Det är organisationernas sak att klara det. Här hade de friheten. Gick de för långt? Måhända. Men då är det de som får ta ansvaret och korrigera det. Den gamla socialdemokratiska regeringen skall inte hängas ut när man har kriterier på att vi i efterhand var tvungna att anpassa lönerna på den offentliga sektorn för att det inte skulle bli alltför stor orättvisa.

När det gäller Sveriges marknadsandelar säger man att det börjar rätta till sig nu tack vare devalveringar och svångremspolitik. Hur står det till med det egentligen?

Marknadsandelarna avgör om en nation får överskott i sin handelsbalans och bytesbalans eller om den får underskott. Under 1975 och 1976 var det av OECD:s 15 nationer egentligen bara 2 eller möjligen 3, som hade överskott och som vann marknadsandelar. Alla de andra nationerna förlorade. Sverige var en av dem. Men jag skall inte lägga ut texten mer om det.

Nu talar man om att vi återvinner marknadsandelar igen. Det är tydligen en sanning med åtskilliga reservationer. Det ger mig återigen anledning att rekommendera en behärskad optimism när man ser mot framtiden. Det avgörande är ju vilket värde vi får ut av vår utrikeshandel – inte volymen. Det är värdet som bestämmer om vi har överskott eller underskott i vår bytesbalans.

Jag har här framför mig en, som jag tycker, tillförlitlig utredning om vad som har hänt på det här området. 1973 hade Sverige en andel i värde av världshandeln som uppgick till 3,2 %. Andra kvartalet 1977 hade den sjunkit till 2,8 %. Sedan fick vi ett par devalveringar, svångremspolitik och mycket annat. Andra kvartalet 1978, när hela denna procedur hade gått av stapeln, hade vår värde marknadsandel sjunkit med ytterligare en tiondel. Då var vi nere i 2,7 %.

Det här är taget ur en publikation som sannerligen inte har någon anledning att försvara de politiska värderingar jag företräder utan snarare motsatsen. Men jag har läst den med stort intresse – jag tycker den är vederhäftigt gjord.

Det här ställer hela diskussionen om marknadsandelar i en ny dager. Det visar att varken devalvering, momshöjning eller svångrem och allt vad det nu var spelat någon roll för att återvinna marknadsandelar, om man räknar marknadsandelar i värde, och det är det man skall göra när man vill ha reda på om man har överskott eller underskott i affärerna med omvärlden.

När jag nu är inne på dessa frågor är det frestande att som allra hastigast beröra den industripolitik och näringspolitik som f. n. är det stora problemet för nationen. Det gäller att få fart på investeringslusten igen. Vi kan åstadkomma det via en expansion av bostadsbyggandet. Mitt parti har anvisat vägar för detta – jag skall inte upprepa det. Det kan bli fart på investeringslusten genom att man helt enkelt återställer köpkraften och konsumtionsförmågan hos de breda folklagren i vårt land. De alternativ som har lagts fram från vårt parti har en stimulans effekt som går längre än andra alternativs. Det är vad vi behöver just nu, framför allt därför att stimulanserna bör inriktas på de grupper av medborgare som många gånger har långt kvar innan de tillfredsställt ens de rent dagliga behoven.

Ett populärt argument är att snabbt döma ut gamla erkända stabila branscher och industriområden och säga: Nu måste vi hitta på någonting annat och nu måste vi skapa alternativ produktion. Jag hyser all respekt för de tankgångarna och vill gärna understryka att vi skall mobilisera vad vi har av kraft och intellektuella utförsåvor för att nå en alternativ produktion. Jag har

dock varit med tillräckligt länge och jag har studerat detta tillräckligt mycket för att förstå att man inte så där utan vidare kan skapa sysselsättningsmöjligheter. Det är inte att plocka de mogna frukterna från träden.

Detta är någonting som alla nationer funderar på i ett konkurrensläge, där alla nationer slåss om kunderna. Det är möjligt att vi på vissa områden kan göra oss gällande. Men det löser inte sysselsättningsproblemen, och därför är vi tvingade att slå vakt om de gamla vederhäftiga basnäringar som ger den stora sysselsättningen. Även om det kostar pengar, ser jag inga vägar ur detta. Särskilt nu när jag har glädjen se både statsministern och arbetsmarknadsministern i statsrådsbänkarna vill jag understryka dessa synpunkter.

Jag skulle kunna exemplifiera detta. Vi är duktiga på telefonsystem här i vårt land, men naturligtvis kan vi bli ännu duktigare. Vi är rätt duktiga på att bygga bilar, men naturligtvis kan vi bli ännu duktigare på att bygga bilar och göra dem ännu mer konkurrens- och slagkraftiga. Detta är gamla basnäringar som ständigt är föremål för teknisk utveckling. Då kommer man helt enkelt fram till att det är nödvändigt att satsa pengar på det avsnittet för att reda upp de industriella problemen och sysselsättningsproblemen.

Inte bara staten skall satsa pengar – även om staten givetvis skall göra det så långt vi orkar med – utan det tarvas ideliga uppmaningar till industrierna att inte eftersätta sina egna engagemang på detta område. Vi har haft litet för mycket av industrifallissemang, där vi i efterhand kan konstatera att man har uraktlåtit att följa med i den tekniska utveckling som andra länder har presterat. När sedan katastrofen kommer är det inte bara aktieägarna som får dra veven, utan också – vilket är ännu värre – tusentals anställda arbetare och tjänstemän ställs inför en situation som är enormt dyster.

Jag har velat säga detta till försvar för de gamla basnäringarna, även om jag självfallet gärna stryker under att innovationerna har sin betydelse liksom den alternativa produktionen. Men när det gäller de tunga basnäringarna är det angeläget att klara sig över den svåra tiden och arbeta vidare inom dessa basnäringar. De är sannerligen inte ute ur sinnevärlden, om jag riktar blickarna framöver.

Ett område där jag tror att vi möjligen skulle kunna ha chansen att göra oss gällande på exportmarknaden – där letar vi ju efter områden – är faktiskt kärnkraft för energiproduktion. Det kan bli en exportvara. Vi har haft möjlighet att bedöma den svenska tekniken parallellt med andra nationers teknik i vår egen kärnkraftsutrustning här i Sverige. Jag tvekar inte att säga att den svenska tekniken har visat en utomordentligt god konkurrensförmåga. Måhända har den varit förnämligare än de andra parallellreaktorer som byggts.

Skall vi nu ge oss ut på exportmarknaden och sälja energi i form av kärnkraftsaggreat, måste det emellertid bli en annan uppfattning hos nationens ledande, dvs. regeringen, än vi har dragits med under dessa två år. Den religiösa föreställning som centerpartiet har haft visavi kärnkraften har ju blockerat även de båda andra partierna, som verkligen velat något på detta område. Därför har vi haft två bortkastade år, och när trepartiregeringen nu har upplösts hoppas jag livligt att majoriteten av riksdagens ledamöter skall

komma ur blockeringen av tankeverksamheten. Det är nödvändigt att vi tar tag i den här frågan och ser efter om kärnkraftsproduktion kan vara en exportvara.

Herr talman! Det är möjligt att jag hållit på de 20 minuter som jag har antecknat mig för, men jag skall väl säga någonting om skatten också. Där kan jag inskränka mig till att beröra själva principen om indexreglering av skatteskalan.

Det är så behändigt att gå upp i talarstolen och säga: Det är riksdagen som skall avgöra hur skatten skall fördelas mellan olika inkomsttagargrupper. Det skall inte den anonyma och obestämda inflationen avgöra. Ja, ärade kammarledamöter, vad står vi i för situation i dag? Vi står i den situationen att ur en urusel statskassa – jag säger det med hänsyn till den enorma underbalanseringen och upplåningen – skall vi ändå lyfta ut mellan 5 och 6 miljarder i återbäring till Sveriges skattebetalare.

Vi är automatiskt bundna för 3,2 miljarder av den återbäringen genom indexreglering. Riksdagens ledamöter är förhindrade att fritt ha sin uppfattning om hur dessa 5 å 6 miljarder kronor rätteligen bör placeras, när Sveriges medborgare skall ta emot dem. Riksdagens ledamöter är förhandsbundna av inflationsutvecklingen – mer än hälften av beloppet har ni ingen möjlighet att ha någon uppfattning om.

Detta är ju sanningen, även om man nu slår sig för bröstet och säger: Det är riksdagen som skall avgöra skattesänkningarna och icke inflationen. Vill man att riksdagen skall avgöra skattesänkningarna och fördelningen av de skattesänkningar som man anser att man har rätt att kosta på sig, då skall riksdagen varje gång kunna ta det beslutet fri och obunden av inflationen. Nu binder inflationen riksdagen och förhindrar riksdagens fria prövningsrätt – det är ju innebörden av indexregleringen.

Inflationen är en förbannelse för land och folk, därom behöver jag inte lägga ut texten så särdeles mycket. Inflationen slår hårdast mot de människor som ligger i låga och medellåga eller medelhöga inkomstlägen, mot de människor som inte har några möjligheter att spara pengar, mot de människor som behöver vad de tjänar för att klara de oundgängliga utgifterna. Därför menar jag att det skall vara riksdagen obetaget att diskutera skattesänkningarna oberoende av inflationen.

Filosofin bakom att slå vakt om indexregleringen bygger på någon förunderlig uppfattning om att den fördelning av skattebördan som vi har i ett specifikt utgångsläge representerar något slags högre objektivitet som man icke får ändra på. Så kan det ju inte vara, om man vill ha rätten att pröva skattepolitiken efter människornas behov.

Allra sist, herr talman, två ting. Jag har till min förvåning konstaterat att inte bara i den borgerliga pressen utan även här från kammarens talarstol hissar man upp dels Gunnar Myrdal, dels Metallekonomen P. O. Edin som stridsvimplar på skattekerulansens slagskepp, som nu går till attack mot den socialdemokratiska skattepolitiken. Ingenting kan ju vara mera felaktigt. Man kan föra det resonemanget om man är så lat att man inte läser vad dessa två har skrivit i sina artiklar. Det är ledsamt att behöva bevittna att man

ogenerat går upp och använder Myrdal och Edin som slagträn emot den socialdemokratiska skattepolitiken och därmed ger människorna intrycket att det nu är så illa ställt att den skattepolitiken haft sin tid, att det nu måste bli något annat. Man ger därmed människorna föreställningen att de kan leva vidare i ett välfärdssamhälle utan att betala för det. Ett större lurendrejeri har ju inte förekommit. När man nu använder dessa båda män på detta sätt är man ytterst hänsynslös i sin argumentation.

Myrdal säger i sin artikel att den skattebelastning vi har i dag är ungefär 50 % av BNP. Han kan mycket väl tänka sig att det blir 60 % eller ännu mer, för samhället behöver dessa pengar, och då får vi offra dem. Han anser således inte att vi tar ut för hög skatt av människorna i dag.

Däremot har han uppfattningen att vi kan ta ut dem på ett annat sätt. Genom en klatschig och jag kanske skall säga litet slängig skrivstil har han väckt en uppmärksamhet som är speciellt påfallande, men hans budskap är ingen kritik mot skattebördan i och för sig. Han ställer in sig i ledet bland dem som anser att den är nödvändig för att klara ett välfärdssamhälle, och han kan för sin del acceptera ett ännu kraftigare skatteuttag.

Men han vill alltså ha ett annat system för att ta ut pengarna. Där lanserar han en progressiv utgiftsbeskattning. Det är en idé som uppfanns av en engelsk nationalekonom i början på 1950-talet. Den prövades då av den engelska labourregeringen men stoppades i skrivbordslådan såsom omöjlig att genomföra. Idén har sedermera av och till kommit upp ibland de teoretiskt intresserade skattedebattörerna, men ingen har ansett att den går att genomföra i praktiken. Idén utreddes i vårt land av professor Lodin. Den prövades i 1972 års skattekommitté med resultatet att kommittén säger att den inte är praktikabel i vårt land. Följaktligen har den lagts åt sidan. Det är en intressant teoretisk diskussion, men när erfarna skattemän sätter sig ned och läser igenom vad den innebär säger de att det går inte att genomföra den.

Då är det väl inte så mycket kvar av Gunnar Myrdals, som man trodde, fina slagträ mot den socialdemokratiska skattepolitiken.

I den senaste veckans nummer av Fackföreningsrörelsen uttalar sig Per Olof Edin, dvs. Metalls utredningschef. Han tycker att vi i Sverige har världens kanske bästa skattesystem, men att det sämre tål den nuvarande belastningen, och eftersom det är nödvändigt att höja skattetrycket ytterligare, tar han sig friheten att annonsera ett alternativ. Han har också tittat på det Myrdal-Lodinska utgiftsskattesystemet, och han säger att vi måste hitta ett annat system. Lodins förslag har den svagheten att möjligheterna till skattefusk är ännu större och antalet kryphål fler än i vårt nuvarande skattesystem.

Myrdal har skrivit hela sin artikel för att ge människorna föreställningen att man skulle komma åt skattefusket om man gav sig på detta system. Men här kommer en annan skatteintresserad ekonom och säger att det blir värre än vad det är i dag.

Edin slutar med att understryka att vårt skattesystem sannolikt är ett av världens bästa. Men vad är nu hans idé, eftersom han kritiserar det nuvarande? Jo, han menar att vi måste lägga över beskattningen på företagen.

Det är hans enkla budskap till det svenska folket.

Denne Edin och denne Myrdal, som herr Bohman åberopade i argumentationen i går, är båda på det klara med att skatterna behövs – och kommer att behövas i större utsträckning än i dag. En av dem har angivit ett system som ingen annan anser går att genomföra i praktiken. Det innebär en intressant politisk diskussion men ingenting annat. Den andre har ett system som naturligtvis skulle gå i praktiken, dvs. att gradvis föra över beskattningen från de enskilda individerna till företagen. Jag har personligen den uppfattningen att det kan vara en framkomlig väg, om man kan ordna det i samband med löntagarorganisationernas avtalsrörelser och i form av skattesänkningar konsumera det utrymme som står till förfogande för lönehöjningar. Men då blir det arbetsgivaravgifter eller någon annan avgift som man lägger på företagen.

Alla de som nu fördömer skattesystemet och prisar dem som säger att vi skall ha andra system är ju inte beredda att dra den logiska slutsatsen av sin kritik – att man skall lägga över bördan på företagen i form av ökade arbetsgivaravgifter. Man säger ju motsatsen: att vi skall reducera arbetsgivaravgifterna. Men vi skall ha ett nytt skattesystem, som ger oss möjlighet att leva vidare ungefär som i dag. Någon annan mystisk storhet skall betala, någon annan än vi själva. Det är ärade talman och ärade kammarledamöter, ett lurendrejeri i skatteargumentationen som man i rättsvisans intresse bör försöka komma till rätta med.

Innan jag slutar, herr talman, skall jag bara göra en enda reflexion. Om jag tillfrågar den här kammarens ledamöter i en vanlig votering – eller personligt man mot man – så är jag alldeles övertygad om att en bestämd majoritet kommer att säga: Vi är inte beredda att pruta på det trygghetssamhälle, det välfärdssamhälle som vi har etablerat, även om det kostar pengar. Vi är beredda att betala.

Därmed har jag inte sagt att det nuvarande skattesystemet är sakrosankt i alla sina detaljer. Jag har som finansminister många, många gånger justerat skattesystemet, och det måste justeras i tidens utveckling. Men inbilla inte människorna rena fantasier – att här lever vi vidare som om ingenting skulle ha hänt, och någon mystisk, anonym storhet betalar de skatter som täcker kostnaderna!

HOLGER BERGQVIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Bara ett par ord med anledning av vad Gunnar Sträng sade om de socialdemokratiska magistrarna Myrdal och Edin.

I mitt inlägg hade jag anledning att beröra marginalskattens skadeverkningar. Detta ämne har ju kommit att diskuteras av bl. a. Gunnar Myrdal. Jag har menat att vi naturligtvis inte kan tänka oss någon sänkt skattebörda totalt men att vi på något sätt måste få en annan form för våra uttag av skatter, så att vi inte tappar arbetsmotivationen.

Jag är angelägen att hävda att min utgångspunkt när det gäller att så förändra skattesystemet att man får behålla mer av sin intjänade lön inte är ett alltför flitigt läsande av vad några socialdemokratiska magistrar skrivit. Det är

snarast så att jag har lyssnat på löntagare i vanliga inkomslägen.

Gunnar Sträng hade i sitt anförande inledningsvis en uppgift som inte hade med skattepolitiken att göra men som kan vara intressant i sammanhanget. Han nämnde att vi nu har bortåt en miljon deltidsanställda. Jag har tyvärr inga siffror, men jag har en känsla av att antalet deltidsanställda har ökat under senare år, just på grund av den skattetrotthetsituation som marginalskatteproblemen har skapat.

Det skulle vara utomordentligt värdefullt att få närmare utrett vilken betydelse just skattefrågan har haft för ökningen av antalet deltidsanställda. Vi har alltför många som väljer deltiden framför heltiden, på grund av att det inte är så stort inkomstbortfall för den enskilde löntagaren om han i dagens marginalskattesituation går ned från heltid till deltid.

BJÖRN.MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall göra en kort kommentar till den första delen av Gunnar Strängs anförande som jag lyssnade på med mycket stort intresse. Gunnar Sträng sade att man borde påpeka att den återhämtning som nu sker i svensk ekonomi är ganska begränsad. Jag tror det är ett alldeles riktigt påstående. Vad vi har sagt från finansutskottets majoritets sida är att det är en återhämtning och att den har ett samband med de åtgärder som har vidtagits. Men vi har inte velat överbetona återhämtningen, utan vi har velat peka på att det alltjämt finns problem.

Det var intressant att Gunnar Sträng gick tillbaka till lönekostnadsutvecklingen under åren 1974–1976. Han sade att arbetsmarknadens parter också hade sitt ansvar och att man inte borde låta den dåvarande regeringen ensam bära ansvaret, och i det kan jag instämma. Men det jag tyckte var mest intressant var att häri ligger ett viktigt erkännande av att lönekostnadsutvecklingen under de här åren var av avgörande betydelse för de svårigheter som sedan kom. Det erkännandet ligger litet vid sidan om det myckna talet om det dukade bordet, som vi fick höra om kort efter regeringsskiftet 1976.

När det sedan gäller utvecklingen av marknadsandelarna, som Gunnar Sträng var inne på, är det klart att om man gör en jämförelse mellan 1973 och 1977, eller mellan 1973 och den prognos vi har för 1978, så kommer man till det resultat som Gunnar Sträng redovisade. Då har det inte skett någon ökning av marknadsandelarna. Men poängen i resonemanget om marknadsandelarna från vår sida i dag är ju att vi har lyckats bryta en nedåtgående trend, som började redan 1973 och som vi alltså har kunnat bryta först i år. Om man gör jämförelser med ett tidigare år då situationen var tämligen ljus, är det klart att man kommer till det resultatet. Vad statistiken visar är ju att vi under 1976 och 1977 förlorade marknadsandelar, räknat både i löpande priser och i volym, att vi i år har återvunnit marknadsandelar i mycket väsentlig utsträckning om man räknar i volym och att vi i varje fall värdemässigt inte har gjort några ytterligare förluster i marknadsandelarna. Konjunkturinstitutet säger att det som framför allt har bidragit till att deras tidigare prognos inte har slagit in och att det har gått bättre, är att marknadsandelsvinsterna i

volym har blivit så mycket större än beräknat.

Får jag sedan till Gunnar Sträng bara säga att lagerutförsäljningen naturligtvis har spelat en stor roll här. Men det visar sig ju nu, när vi t. ex. har fått novembersiffrorna för vårt lands handel, att vi fortfarande har en ganska stor uppgång. Jag tror att det tillsammans med andra uppgifter visar att det inte bara är lagerutförsäljningen som förklarar utvecklingen utan att det också har skett en real uppgång.

GUNNAR STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill till Holger Bergqvist säga, att jag alltid har reagerat mot att man gör marginals-katten till det enda problemet inom den svenska skattepolitiken. Jag utgår från att Holger Bergqvist vet att när den kommunala utdebiteringen stiger med 1 kr., dvs. 1 %, stiger också marginals-katten med 1 %. Den kommunala medelutdebiteringen var 15 kr. 1960 och den blir 29 kr. 1979. Den har stigit med 14 %, med den påverkan på marginals-katten som detta får. En accept av socialdemokratins skatteförslag i år tar ned marginals-katten mer än vad regeringsförslaget gör, helt enkelt därför att det riktar in sig på att reducera kommunalskatten med 10 %.

Det kommunala skatteproblemet – det sades i går och alla vet det – är det stora problemet. Det är här centerpartiet nu skall visa framfötterna under den kommande våren. Med stort intresse skall vi ta emot deras funderingar och deras förslag. Det är en kostsam operation, och den som ger sig på den bör rimligtvis också vara beredd att anvisa kompenserande finansieringsvägar till statskassan när man diskuterar ett underskott som ligger någonstans mellan 40 och 45 miljarder.

Jag vill göra klart en statistisk sanning till som många inte tänker på. Det är drygt 90 % av Sveriges fem miljoner skattebetalare vars årsinkomster ligger under 60 000 kr. För dem är icke marginals-katten den stora frågan, för dem är det helt enkelt kommunalskatten och den skatt de belastas med när de ligger i inkomstlägena under 60 000 kr. Och där har vi hela den väldiga pensionärsgruppen, som numera i sin egenskap av ATP-pensionärer också börjar konfronteras med skatteproblemen.

Till herr Molin vill jag säga, att han lyssnade nog inte riktigt så ambitiöst på mig som jag skulle ha önskat. Jag nämnde 1973 som ett utgångsläge när jag talade om utvecklingen av marknadsandelarna värdemässigt. Men vad jag framför allt underströk var, att mellan andra kvartalet 1977 och andra kvartalet 1978 – och däremellan ligger de båda devalveringarna – har vi tappat marknadsandelar värdemässigt, vilket är en välbehövlig korrigerings av allt det beröm som man gärna öser över devalveringens välsignelse från den gamla regeringens sida.

HOLGER BERGQVIST (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag är något förvånad över att Gunnar Sträng ifrågasätter om jag har klart för mig att en kommunal skattehöjning är detsamma som en marginals-kattehöjning. Gunnar Sträng har tidigare flera gånger fått höra mig – jag påminner mig bl. a. första gången, som jag tror var 1971 i Luleå på gamla

Stadsförbundets sista kongress – tala om nödvändigheten av att hålla igen på det kommunala skatteuttaget, just av det skälet att detta gav till resultat att marginalskatterna höjdes. Det har varit en av de utgångspunkter jag har haft i denna fråga under hela 1970-talet. Jag vill alltså korrigera Gunnar Sträng och försöka övertyga honom om att jag är helt klar över att vi på kommunal-skattesidan kanske har att hämta det viktigaste materialet för att förbättra vårt skattesystem genom att ta bort marginalskattens skadeverkningar.

Får jag dessutom mera marginellt påminna Gunnar Sträng om att när den kommunala skattesatsen har stigit från, som det brukar heta, 15 kr. till 29 kr., dvs. från 15 % till 29 %, av den beskattningsbara inkomsten, så har den inte stigit med 14 %, som Gunnar Sträng råkade säga, utan med 14 procentenheter. Det handlar i själva verket om en närmast 100-procentig höjning av den kommunala skattesatsen.

BJÖRN MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Får jag bara säga att vi alltså under 1976 och 1977 har haft en minskning av marknadsandelarna räknat i löpande priser. Konjunkturinstitutet redovisar för 1978 en prognos som innebär oförändrad marknadsandel. Och det är klart att det innebär en betydande förbättring jämfört med två tidigare år då vi har haft en ganska klar minskning. Konjunkturinstitutets prognos gjordes i oktober, och sedan dess har vi fått ytterligare två månadsstatistiker över handeln som visar en fortsatt, rätt påtaglig export-uppgång. Från den grunden tror jag att man vågar säga att det också under 1978 sker en viss ökning av marknadsandelarna räknat i löpande priser.

GUNNAR STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan glädja herr Bergqvist med att i frågan om procentberäkningen är han korrekt, om nu detta spelar så stor roll i den här debatten. Det avgörande är att denna 100-procentiga höjning av kommunalskatten har medfört en 14-procentig höjning av marginalskatten – det var detta jag ville tala om.

Det var emellertid värdefullt att få höra att även den folkpartistiske riksdagsmannen Holger Bergqvist tydligen hör till dem som ser den kommunala skattebelastningen som det mest bekymmersamma i hela vår skattepolitik och bedömer en reduktion av kommunalskatten som det mest angelägna. I konsekvens med detta vore det naturligtvis önskvärt att han något modererade sin envisa diskussion om marginalskatten och flyttade över sin argumentering på kommunalskatten för att ge uttryck åt vad han innerst inne tänker.

I herr Bergqvists första inlägg hörde vi ingenting om kommunalskatten, men det innehöll en lång plädoajé över den besvärliga marginalskatten. Om han skiftade gracerna litet bättre, skulle vi kanske få en riktigare debatt om den här ömtåliga frågan.

Till herr Molin vill jag säga att vad som gjort att det ser litet bättre ut i avseende på vår utrikeshandel, det är ju att den hårda pressen på svenska folket har medfört att importen har gått ner så starkt. Exporten går i och för sig

hyggligt på vissa områden, och det har blivit en liten ljusning under den allra senaste tiden. Men man vågar inte dra längre växlar på den uppgången än att överskottet i handelsbalansen blir 5,5 miljarder innevarande år och vi samtidigt har en lagerut tömning som är 5,7 miljarder. Det sista är en engångsåtgärd, och därför får vi se hur detta löper vidare nästa år.

Enligt mitt förmenande kan vi emellertid inte hålla på med den här bantningskuren för svenska folket. Den leder i sin tur till en dålig efterfrågan på hemmamarknaden och risker för ökad arbetslöshet. Vi måste släppa loss en stimulans som naturligtvis kommer att leda till att importen ökar på nytt. Det är från den utgångspunkten som jag varnar dem som med ledning av dagens ganska abnormal situation är beredda att göra in-teckningar för hela 1979. Jag varnar även de akademiska ekonomerna, som gör ungefär samma bedömningar.

Förste vice talmannen anmälde att Holger Bergqvist anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! När jag ursprungligen antecknade mig för att delta i denna debatt var det för att understryka bakgrunden till den moderata motionen och reservationen i socialutskottet rörande barnbidragen. Till en del blev detta diskuterat i går kväll, men sedan krutröken skingrats vill jag ändå göra några kommentarer till detta och därtill kring hela skatte- och bidragsproblemet.

Det föreföll i går som om flera talare inte hade ett klart begrepp om den aktuella befolkningssituationen och som om det fortfarande dröjer kvar något av Malthusianskt färgade tabuföreställningar kring befolkningsfrågan. Jag trodde faktiskt att vi hade kommit ifrån detta redan genom Alva och Gunnar Myrdals insatser på 1930-talet – vilka uppenbarligen för många i kammaren, men inte för mig, ligger i ett dimhöljt förflutet. Men vi har dessutom under de två senaste åren fått nya bidrag till diskussionen från så kända och otadligt progressiva krafter som Erland Hofsten, Carl Johan Åberg och Kjell Öberg.

Från upplysningsverksamhet i olika delar av landet vet jag emellertid att kunskapen om den aktuella befolkningssituationen är bristfällig eller obefintlig i så gott som alla kretsar och att opinionen är oförberedd på åtgärder, som kommer att bli ofrånkomliga. Kanske beror detta på att vi i våras blev eniga om en positiv hållning till befolkningsfrågan i socialutskottet, och eftersom vi var eniga och inte uppförde något publikt slagsmål, så ansågs saken ointressant i massmedia. Jag vill emellertid rekommendera kammarens ledamöter att läsa socialutskottets betänkande 1977/78:32. Där står nämligen det mesta som är värt att veta i den här frågan.

Låt mig, herr talman, helt kort repetera några siffror om befolkningsutvecklingen.

När makarna Myrdal slog larm år 1934 hade vi haft en minskning av födelsetalen från 98 000 år 1927 till 85 000 år 1933, dvs. en minskning med ca 2 000 per år. Nu har vi en talserie som börjar med 114 500 år 1971 och beräknas

bli 93 000 i år, dvs. en minskning med omkring 21 000 under en sjuårsperiod eller med 3 000 per år.

För att behålla befolkningen konstant, måste alla kvinnor få i genomsnitt 2,1 barn under sin barnafödande ålder. I dag är denna siffra 1,6, plus 0,6 aborter. Vi har det lägsta födelsetalet i vår historia. 1976 var bara vart sjätte barn nr 3 eller högre. Det tredje barnet – liksom de följande – är i allmänhet "planerat" i mycket större utsträckning än de två första. Vi har i själva verket nästan lika många första och andra barn som vi tidigare har haft, men det är fr. o. m. det tredje barnet som det stora bortfallet sker. Ändock är det troligen så som en forskargrupp i Uppsala visat och som Birgitta Dahl nyss också nämnde, att många familjer skulle vilja ha mer än två barn. Uppsalastudien tyder på att 40 % önskar tre barn och 4 % fyra barn eller fler, om de ekonomiska och sociala förhållandena möjliggjorde detta.

Jag har velat säga detta för att rehabilitera de befolkningspolitiska aspekterna, som man nästan bad om ursäkt för i går. Men när man ser till människorna i vårt land gäller det att stödja dem som behöver stöd för att fullfölja sin egen "familjepolitik". Det är människornas handlande vi måste tänka på, något som i politikens värld brukar föras in under rubriken Familjepolitik.

Ingegerd Troedsson visade här i kammaren i går kväll på ett förkrossande sätt orimligheten i vårt komplicerade skatte- och bidragssystem. Hon visade klart att riksdagen inte har förstått innebörden och konsekvenserna av de beslut som fattats. Ingen kan gärna tro att man avsett att åstadkomma de konsekvenser för flerbarnsfamiljer som Ingegerd Troedsson åskådliggjorde och som ingen i debatten ifrågasatte.

Att en fortsatt utveckling i denna riktning kommer att sluta i absurditet och kaos har påvisats av bl. a. Staffan Burenstam Linder i gårdagens debatt liksom av – trots vad Gunnar Sträng nyss föreläste om – Gunnar Myrdal i Ekonomisk Debatt och Per Olof Edin i LO-tidningen.

När det gäller barnfamiljerna, särskilt de allt fåtaligare och alltför fåtaliga flerbarnsfamiljerna, tycks det endast vara genom obeskattade bidrag i en eller annan form som man inom nuvarande skattesystem kan ge något reellt ökonomiskt tillskott. Det är inte fråga om "premier för att sätta barn till världen", som man ibland läser i insändarspalterna och som man i går hörde sägas här i kammaren, utan vad det handlar om – för alla barnbidrag – är en viss ersättning för ofrånkomliga kostnader. Och barn kostar – mera ju fler de är.

En annan möjlighet, som vann instämmande vid moderata samlingspartiets partistämma härförleden, vore naturligtvis en återgång till sambeskattning, med en divisionsfaktor med hänsyn till antalet av dem som skall leva på den gemensamma arbetsinkomsten. Men detta kan uppenbarligen inte utan vidare realiseras i dag. Vad som kan realiseras *nu* är att man – inom den samhällsekonomiska ram som de borgerliga partierna ansett möjlig att medge – gör en sådan fördelning av ökningen av barnbidragen, att man för det första och det andra barnet begränsar regeringsförslagets ökning från 240 till 200 kr. om året för att i stället få tillfälle att för det tredje barnet och eventuellt

följande barn lägga till ytterligare 400 kr. per barn och år. Det är inte tillräckligt, men det är ett steg i rätt riktning. En sådan fördelning är ju f. ö. inte bara en fördelning *mellan* familjer utan också en fördelning *inom* en och samma familj allteftersom familjens storlek och därmed svårigheterna ökar. Jag har mycket svårt att förstå att en sådan åtgärd skulle kunna anses oriktig eller omoralisk. Om något är det väl ett uttryck för solidaritet. Det finns tecken på att unga familjer med än så länge färre än tre barn mycket väl kan acceptera den tanken. Det är ingen konst att komma med överbud, men vi är alla tvungna att göra prioriteringar inom begränsade ramar så länge vi inte har kommit tillbaka till tillväxtsamhället – om vi någonsin gör det.

Herr talman! När man lyssnat till gårdagens och dagens debatter undrar man om det är rimligt och möjligt att diskutera detta komplicerade skatte- och bidragssystem, under en period av snabba förändringar och stor osäkerhet, utifrån hårt låsta ideologiska föreställningar.

Gårdagens debatt mellan herrarna Burenstam Linder och Wärnberg om effekten på samhällsekonomin, på längre eller halvlång sikt, av väsentliga skattereduktioner visade att tro stod mot tro. Jag känner själv ett stort obehag av att behöva gå till en votering om skatte- och bidragssystem, om vilkas konsekvenser man inte har någon säker föreställning.

Jag har tidigare i höst här i kammaren uttryckt mig kritiskt mot stora datasystem, och jag är fortfarande kritisk mot deras allt större makt i och över vårt samhälle, men jag är inte lika kritisk mot datorer som instrument för experimentella matematiska analyser – vad som brukas kallas systemanalys, f. ö. en verksamhet som Ingegerd Troedsson i går gav ett beundransvärt bidrag till.

Måste vi inte angripa hela skatte- och bidragsproblematiken på ett mer vetenskapligt sätt? Måste vi inte först fråga oss: Om man vill uppnå en optimal skatteinkomst för att betala den offentliga verksamheten och samtidigt klara vissa bestämda stöd och garderingar för vissa medborgargrupper, exempelvis pensionärer och barnfamiljer, måste det då inte vara möjligt att köra sådana program i datorer under olika simulerade förutsättningar och med olika alternativ – och också med olika antaganden om medborgarnas sannolika reaktioner vid anpassningen till det ena eller det andra systemet?

Skulle det inte vara möjligt att ersätta en debatt som förs från ideologiska utgångspunkter, märkvärdigt fjärran från många vanliga medborgares vardag och deras faktiska beteende, med konsekvensanalytiska resonemang om vilken kombination av åtgärder som – oberoende av ideologiska förtecken – kan förväntas ge de resultat man egentligen vill ha?

Vad är det vi håller på att diskutera här? Det tycks vara en politik för nästa år eller nästa halvår – när vi behöver en sikt till slutet av detta sekel. Såvitt jag kunde höra var det i går endast Thorbjörn Fälldin som antydde att han såg problemen på riktigt lång sikt.

Skulle inte socialdemokraterna kunna göra det också? Vi har under de senaste årtiondena sett socialdemokraterna försvara sambeskattning för att sedan föreslå särbeskattning, bekämpa förslag om omsättningskatt för att

sedan införa omsättningsskatt och, efter att länge ha bekämpat marginalskatt-
tänkandet, i somras erkänna att detta är ett problem som man är beredd att
försöka lösa. Är inte tiden inne för oss alla att inta en rationell, snarare än en
emotionell, attityd till frågan om hur vi skall kunna förena en – i förhållande
till vad som är fallet i många andra länder – hög skattekvot av BNP med en
hög grad av *initiativ* och *förmåga* eller, för att citera vad Olof Palme råkade säga
i går, med en möjlighet att bevara "resterna av ett borgerligt samhälle"? Den
verkligt farliga färdriktningen inför 1980-talet – för att återigen anknyta till
Olof Palme – är in i stagnationssamhället, där initiativ saknas eller bromsas av
en i system satt inre tröghet och där förmåga är en egenskap som väcker
misstänksamhet och avundsjuka och därför av den kloke i jämlikhetens
intresse bör hållas tillbaka.

Herr talman! Detta är några reflexioner av en som från parketten har följt
premiäraktörernas prestationer. Jag förmodar att mina enkla funderingar
kommer att begravas i protokollens eviga glömska, men det har känts
ofrånkomligt att redovisa dem till den verkan det hava kan.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 2 i
socialutskottets betänkande 1978/79:21.

FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Mitt inlägg kommer att behandla avsnittet flyttningsbidrag
m. m. i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1978/79:15.

Socialdemokraterna står bakom utskottsmajoritetens skrivning i detta
avsnitt. Inledningsvis vill jag understryka utskottsmajoritetens skrivning:
"Avgörande för morgondagens befolknings- och sysselsättningsutveckling i
skogslänen blir inte statens bidrag vid flyttning utan våra regionalpolitiska
insatser – – –." Dagens utflyttning beror inte på flyttningsbidragets storlek,
som Jan-Ivan Nilsson lät påskina i går kväll. Det är bristen på arbete i
skogslänen som gör att folk flyttar. Det krävs stora näringspolitiska och
regionalpolitiska insatser för att hejda utflyttningen från skogslänen, som är
ett resultat av den borgerliga trepartiregeringens politik, en politik där centern
haft huvudansvaret för näringspolitiken, regionalpolitiken och glesbygdspo-
litiken. Detta är ett faktum som centern inte kan komma ifrån.

Herr talman! När jag lyssnade på Nils G. Åsling i går gjorde jag reflexionen
att centerpartisterna själva medger att deras decentraliserade regionalpolitik,
som varit ett stort nummer i valrörelsen, inte är något som tål att konfronteras
med verkligheten när partiet befinner sig i regeringsställning. Den är endast
lämpad att torgföras när centern är i oppositionsställning. Utflyttning, ökad
arbetslöshet och ökat behov av arbetsmarknadspolitiska insatser i skogslänen
tillsammans med centerns påfallande tystnad om regionalpolitiken under de
senaste två åren bekräftar också detta.

Den första Fälldinska budgeten innehöll en ökning av flyttningsstimule-
rande åtgärder med 21,2 milj. kr. Då var Jan-Ivan Nilsson och hans
partikamrater tysta. Nu vill centern minska den s. k. starthjälpen med 250 kr.
Det är centerns recept mot befolkningskoncentrationen, men det är en
mycket svag plattform för centerns nya decentraliseringspolitik. Jan-Ivan

Nilsson skrev i sin motion att när "den ekonomiska aktiviteten i samhället stiger, då ökar också koncentrationstendenserna". Det är ett riktigt konstaterande, och därför är det också angeläget att vi får en socialdemokratisk regering, som målmedvetet arbetar för en regional balans.

Centerpartiet har i regeringsställning lyckats att i en lågkonjunktur öka koncentrationen. Flyttningsströmmarna går till Stockholmsområdet. Utgångspunkten för bedömningen av den decentraliserade regionalpolitiken måste självfallet vara den borgerliga trepartiregeringens tillträde.

Jan-Ivan Nilsson, som var talesman för centerpartiet vid den tidpunkten, var mycket positiv och konstaterade med tillfredsställelse den 16 december 1976 att den negativa trenden i skogslänen hade brutits. Detta var ett helt riktigt konstaterande. Det hade skett en inflyttning till skogslänen, och vi hade fått en ökning av sysselsättningen och en ökad framtidstron.

Det var resultatet av målmedvetna insatser från den socialdemokratiska regeringens sida på olika områden, exempelvis ökade investeringar i statliga industrier, utlokalisering av statliga verk, decentraliserad högskola, stöd till jord- och skogsbruket.

Herr talman! Den positiva utvecklingen avbröts emellertid vid den borgerliga trepartiregeringens tillträde. I enlighet med sin ideologi litade den på de fria marknadskrafterna. I marknadskrafternas fria spel ingår inga komponenter som leder till regional balans.

I december 1976 hade socialdemokraterna en annan syn på behovet av regionalpolitiskt stöd i skogslänen. Den borgerliga riksdagsmajoriteten uttalade bl. a. att det inte heller utan vidare var klart att under senare tid alla orter inom det allmänna stödområdet varit i behov av stöd – en klar viljeyttring att stödet skulle få en annan inriktning.

Samma viljeyttring kom också till uttryck när den dåvarande industriministern, Nils G. Åsling, meddelade riksdagen att nya kommuner kunde söka sig in i grå zonen.

När vi senast i april behandlade regionalpolitiken, så kunde vi konstatera att regeringen varit framgångsrik när det gällt att sprida lokaliseringssöd utanför stödområdet. Arbetsmarknadsutskottet konstaterade i sitt betänkande i april: "Som framgår av siffrorna har under senare tid lokaliseringssödet i större omfattning än tidigare gått till de delar av landet som ligger utanför det allmänna stödområdet."

Det var en medveten politik som medförde att utflyttningen från skogslänen kom i gång. Några veckor efter trepartiregeringens tillträde fick arbetslöshetshotade byggnadsarbetare rådet från dåvarande statssekreteraren i industridepartementet att flytta söderut. Under de tre första kvartalen 1977 flyttade ungefär 1 700 personer från Norrbottens län. Mer än hälften av dessa flyttade till Stockholmsområdet. Åren 1973–1976 skedde två tredjedelar av flyttningarna inom länet. Nu sker två tredjedelar av flyttningarna till orter utanför länet, mer än 50 % av dem sker till Stockholmsområdet.

Det är de unga som flyttar. 70 % av dem som flyttar är nämligen 30 år eller yngre. Har Jan-Ivan Nilsson ägnat en tanke åt hur detta kommer att påverka åldersstrukturen i våra kommuner? Vart tog intresset vägen för den

förbättrade åldersstruktur som Jan-Ivan Nilsson talade så varmt för 1976?

Fyrkanten i Norrbotten var ett av de områden som enligt den borgerliga majoriteten hade fått regionalpolitiskt stöd utan att vara i behov av det. När länsstyrelsen redogjorde för länets arbetsmarknadsläge inför landstinget i november i år var omdömet att Fyrkanten drabbats mest av det försämrade arbetsmarknadsläget.

Herr talman! Det som jag i korthet beskrivit är resultatet av den borgerliga riksdagsmajoritetens decentralistiska regionalpolitik anno 1976.

Reservanterna säger: "— — — samhällets möjligheter att hävda kravet på en regional balans är beroende av samhällets vilja att genom aktiva insatser styra tillgängliga ekonomiska resurser, så att en balanserad sysselsättningsutveckling kan uppnås i olika landsdelar."

Jag vill starkt understryka detta. Samtidigt kan jag konstatera att den borgerliga trepartiregeringen och de fria marknadskrafterna inte har kunnat lösa sysselsättningsfrågorna i vårt land. Det är ett viktigt konstaterande, inte minst mot bakgrund av centerns löften om en ny himmel nu när man kommit ut från kanslihuset.

FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag hade anmält mig för en talartid av tio minuter, men jag skall glädja talmannen och det fåtal av kammarens ledamöter som lyssnar på mig med att jag bara skall förbruka ett par av dessa minuter.

Jag kan börja med att instämma i Hans Nyhages inlägg. Arbetsmarknadsutskottets ledamöter saknar inte ekonomisk bedömningsförmåga – det vet jag – men när det gäller frågan om äldrestödet till det statsägda Eiser döljer enligt mitt förmenande utskottsmajoriteten den effektivt.

När Eiser fick statsstöd på 190 milj. kr. förutsattes uttryckligen att de statliga tekoföretagen under 1978 och 1979 inte därutöver skulle erhålla statliga lån eller bidrag av sysselsättningspolitisk natur, inkl. äldrestödet. Nu vill utskottsmajoriteten ge Eiser också det äldrestöd som övriga textilföretag får. Med andra ord: Samtidigt som utskottets majoritet hänvisar till tidigare gjorda ställningstaganden – att en snedvridning av konkurrensförhållandena mellan statliga och övriga tekoföretag hindrades bäst genom att de statliga företagen fick samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter som övriga företag – gör man ett avsteg från denna vettiga princip genom att utöver redan gjorda satsningar på det statliga Eiser med 190 milj. kr. tillerkänna företaget äldrestödet.

Vid utskottsbehandlingen har jag utan framgång försökt övertyga utskottsmajoriteten om det helt orimliga i dess ståndpunkt, men det har inte lyckats, och jag tar för givet att jag inte har någon framgång med att tala för min uppfattning här. Vi moderater har i vår reservation 2 till arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 15 pläderat för vår syn. Jag yrkar härmed bifall till reservationen 2.

IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Det är alltid bra att komma bland de sista på talarlistan efter en så här långdragen debatt, för då är man i alla fall säker på att det finns några i kammaren – åtminstone de som väntar på att vi skall votera så att de kan börja planera sin hemfärd.

Att centern känner behov av att återgå till sina gamla profilfrågor efter energidebatten är begripligt. Men dess nyvaknande intresse för regionalpolitiken efter trepartiregeringens sönderfall kan endast ses som ett utslag av dåligt samvete för vad som hänt eller inte hänt. Från skogslänen rullade flyttlassen igen under industriminister Åslings tid.

På två år försvann vart tionde industrijobb i skogslänen. Under perioden fr. o. m. den 1 januari 1977 t. o. m. den 30 juni 1978 svarade Stockholms län för 37 % av landets befolkningsökning, dvs. mer än dubbelt så mycket som länets andel av landets befolkning.

Centerpartiet har i sin propaganda fäst stor vikt vid kravet på regional balans. Mot den bakgrunden kan det finnas anledning att jämföra den regionala utvecklingen under 1977 och första halvåret 1978 med de av centerpartiet uppsatta målen.

Endast i åtta län, dvs. en tredjedel av landets 24 län, har befolkningsandelen utvecklats i den riktning som centern angav i den riksplan som man presenterade 1976.

Skogslänens andel av industrisysselsättningen, som tidigare stigit under en följd av år, stagnerade 1977 och minskade under första halvåret 1978.

Tidigare utvecklades industrisysselsättningen i skogslänet bättre än i landet i övrigt, nu är det tvärtom.

Kvinnorna i skogslänet drabbades ännu hårdare än männen av denna utveckling. Skogslänens andel av den kvinnliga industrisysselsättningen minskade märkbart redan 1977.

Inom mitt eget län, Gävleborgs län, har varsel och personalinskränkningar kommit slag i slag under den senaste tiden. Länet skulle fram till 1985 behöva tillföras ca 21 000 arbetstillfällen utöver vad som angetts i prognoserna, för att alla i länet skall kunna få sina önskemål om arbete tillgodosedda. I november–december hade vi 4 556 arbetslösa personer, varav 2 629 var kvinnor och 1 649 ungdomar. I oktober–november minskade arbetslösheten i landet med 11 000 personer. I Gävleborg ökade arbetslösheten med 240 personer.

Siffrorna över vad som hänt beträffande skogslänens andel av sysselsatta ungdomar mellan 16 och 24 år i jämförelse med hela landet ser ut på detta sätt:

År 1976 var siffran för skogslänet 137 000 och för hela landet 668 000. År 1978 var siffran för skogslänet 125 550 sysselsatta ungdomar och för hela landet 629 000. Denna försvagning av arbetsmarknaden för våra ungdomar måste med all kraft hejdas.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har i en skrivelse till industridepartementet, daterad den 20 november 1978, tagit upp bl. a. de bristande resurser som Hofors arbetsförmedling under många år haft när det gäller att hjälpa bl. a.

arbetssökande. Kommunens representanter har vid ett flertal tillfällen påtalat problemet och understrukit att ett starkt behov finns av förstärkning av resurserna vid förmedlingen, särskilt vad gäller ungdomsförmedlingen.

Jag tar här endast upp en av våra tio kommuner, men problemen är likartade i övriga kommuner.

Att ytterligare tjänster omedelbart tillförs arbetsmarknadsverket för att man skall komma till rätta med undersysselsättningen bland ungdomarna är ett minimikrav.

Den inledda försöksverksamheten med individualiserad utbildning för vissa ungdomar varvad med praktik bör få komma till stånd i alla kommuner och inte som nu i ett fåtal.

Gävleborgs län toppar ligan som det skogslän som minskade mest under 1977. Det gör att vår goda standard i länets olika delar löper risk att inte kunna bibehållas.

De kommuner som minskade 1977 var bl. a. Hofors med 240 personer, Sandviken med 126, Söderhamn med 141 och Ljusdal med 83 personer.

Nils Åslings nymornade utrop att man skall stoppa flyttlassen verkar i dag som en julkaramell utan innehåll.

I går sade Nils Åsling att trepartiregeringen visserligen gjorde en rad förbättringar i regionalpolitiken under sina två år i kanslihuset, men inte förrän till *våren* skulle den gamla regionalpolitiken ha kunnat avlösas av en mer offensiv regionalpolitik.

Redan nu är man ute och lovar såsom man gjorde i valrörelsen. Den enda skillnaden är att nu skulle den offensiva regionalpolitiken komma med vårfloden.

Inom min egen kommun, Ljusdal, har många ungdomar försvunnit under de senaste åren, och vi har fått en onormalt ogynnsam befolkningsutveckling genom att antalet äldre dominerar befolkningsutvecklingen.

1976 bullrade centern ut att i centerns Sverige skulle det starkaste samhällsstödet ges till de orter som hade den svagaste sysselsättningen. Åtgärder enligt detta uttalande skulle – om det funnits någon mening i det – ha gett mitt eget län en ansiktslyftning på sysselsättningens område.

Herr talman! Här finns mycket att säga, men låt mig nu – med tanke på den knappa tid som står till förfogande – yrka bifall till socialdemokraternas reservation 3 vid arbetsmarknadsutskottets betänkande 15, som gäller åtgärder mot ungdomsarbetslösheten.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

BIRGER NILSSON (s):

Herr talman! Jag hade inte tänkt delta i den här maratondebatten, men Nils Åslings anförande i går om regionalpolitiken uppkallar mig till ett kort anförande.

Jag ställer mig frågan varje gång som jag hör Nils Åsling tala om regionalpolitik, om han inte har någon som helst kontakt med den verklighet

som vi rör oss i och om han är helt främmande för vad som sker och har skett ute i vardagslivet under de senaste åren.

Nils Åsling upprepade även i går påståendet att den socialdemokratiska regionalpolitiken varit svag och bristfällig men att den regionalpolitik som han själv i egenskap av industriminister svarat för har varit bra, ansvarsfull och mera rättvis. Men det är ju precis tvärtom. Det går ändå en klar gräns vid år 1976 på detta område, och allt vad som sedan skett kan ändå inte bero på lågkonjunkturen.

Under första hälften av 1970-talet vände utvecklingen i skogslänen. Detta är helt obestridligt. Befolkningen ökade, nya industrier etablerades och byggdes ut och 77 % av lokaliseringsstödet gick till stödområdena under perioden 1965–1976. Åren 1976–1977 gick endast 55 % av lokaliseringsstödet till stödområdena.

Det var en urvattnad regionalpolitik som Nils Åsling svarade för under sin tid i regeringen. Förvärvsgraden sjönk i skogslänen, oron steg, man tappade jobben och pessimismen spred sig bland befolkningen. Sedan 1976, när Nils Åsling tog hand om regionalpolitiken, har vi förlorat uppåt 100 000 industrijobb. Skogslänen har, som Iris Mårtensson sade, tappat vart tredje industriarbetstillfälle. Hårdast drabbade i skogskommunerna är ungdomen och kvinnorna. Industrier har lagts ned, inflyttningsöverskottet minskar och vi ser framför oss en ny utflyttningsvåg om inte radikala åtgärder vidtas.

Detta är verkligheten bakom allt det vackra talet om centerns kraftfulla regionalpolitik. Ingen torde kunna bestrida detta, allra minst Nils Åsling, som har haft det högsta ansvaret för regionalpolitiken under en tid av nära två år.

Vi är båda från samma län, och jag vill därför ta några exempel från just Jämtlands län. Fram till 1976 skapades det ungefär 3 000 nya arbetstillfällen inom industrin i det länet. Efter 1976 har man lagt ned en hel rad av företag. Låt mig nämna några exempel, nämligen Partner, Bräcke emballage, Fartab i Sveg och det stora massaindustrieföretag som Nils Åsling själv har varit involverad i, nämligen Hissmofors. Det har inte varit någon död i skönhet, som Nils Åsling talade om i sitt anförande i går.

Om jag summerar dessa nedläggningar kommer jag fram till att uppåt 1 000 industrijobb har lagts ned i Jämtlands län under den korta perioden av två år. Därför ställer jag mig alltid frågan hur man från borgerligt håll kan stiga upp och säga att detta är kvittot på en kraftfull och rättvis regionalpolitik. Det stämmer ju inte alls med verkligheten.

Jag skulle vilja råda Nils Åsling att gå ut och fråga dem som varit anställda vid de företag som är nedlagda – om de människorna finns kvar i Jämtland – eller de anställda vid företag som håller på att läggas ned, vad de tycker om den regionalpolitik som centern tillsammans med övriga borgerliga partier har drivit. Jag är helt övertygad om att Nils Åsling skulle få svaret: Den borgerliga regionalpolitiken har varit och är förödande för Jämtlands län, för skogslänen och för hela landet. Man skulle säkert också säga: Vi vill ha tillbaka den handlingskraftiga regionalpolitik som socialdemokratin drev fram till 1976.

Jag tror att om Nils Åsling går ut och frågar människorna på det sättet, så kommer han att få ett helt annat svar än vad han gör sig till tolk för när han står i riksdagens talarstol och f. ö. i talarstolar runt om i det här landet.

Det är ju ändå resultaten det gäller. Vi är trötta på det vackra talet. Vi vill se resultat. Och det åstadkom man inte under den period då Nils Åsling svarade för regionalpolitiken i det här landet.

NILS ÅSLING (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill erinra Birger Nilsson om att Kjell-Olof Feldts och min diskussion om regionalpolitiken i går berodde på att Kjell-Olof Feldt bortsåg ifrån det faktum att den regionalpolitik som har tillämpats under de senaste åren är en produkt av den socialdemokratiska regeringen.

Jag berättade då att när riksdagen samlades hösten 1976 låg på dess bord en proposition som den socialdemokratiska regeringen hade svarat för. Det fanns inga möjligheter att ta tillbaka den, utan arbetsmarknadsutskottet gjorde vissa förbättringar, och sedan fattade riksdagen sitt beslut. Från den 1 juli 1977 kom alltså den regionalpolitiken att gälla.

Vi har fortlöpande vidtagit förbättringar, som inte minst kommit att gälla det inre stödområdet. Och om någon kritik här skall riktas mot regionalpolitiken så är det mot de dispositioner som den socialdemokratiska regeringen vidtog.

Sedan tycker jag att Birger Nilsson handskas ganska lättvindigt med statistik. För att leda sina teser i bevis måste han faktiskt använda statistik som gäller det allmänna stödområdet. Om vi ser till det inre stödområdet, som är mest intressant när det gäller regionalpolitiken, finner vi att det regionalpolitiska stödet faktiskt ökade under t. ex. fjolåret och utgick i betydligt större omfattning än någonsin tidigare. Men det tyckte kanske inte Birger Nilsson var intressant i sammanhanget.

Vilken är då bakgrunden till den icke tillfredsställande situationen när det gäller regionalpolitikens effekt?

Jo, det är ju socialdemokratins misskötsel av den svenska ekonomin under 1970-talets första år, som skapade den dramatiska situation som det svenska näringslivet ramlade in i under åren 1976–1977 och som vi har känningar av alltjämt. Och det är ett känt faktum att när lågkonjunkturen kommer slår den hårdast i ekonomiskt svaga bygder.

Jag tycker att Birger Nilsson och andra socialdemokrater skulle visa litet självkritik och att de borde vakta på sina ord när de talar om den bristande effekten av regionalpolitiken. Det är, mina herrar, bevisat att utan en aktiv närings- och regionalpolitik når man inte resultat, men för att man skall kunna nå goda resultat fordras också en ordentlig framtidsplanering. Man kan inte arbeta kortsiktigt när det gäller de här frågorna.

BIRGER NILSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Nils Åsling använder en konstig argumentering. Han skyller den politik som den borgerliga regeringen har fört på socialdemokraterna. Det var ändå på det sättet att när ni gick ut i valrörelsen sade ni: Ge oss

regeringsansvaret, så skall ni få en bättre politik i det här landet! Människorna gjorde tyvärr detta, och så fick vi en borgerlig regering. Men när sedan den borgerliga regeringens företrädare skall redovisa sitt fögderi och sina misslyckanden säger de att misstagen beror på socialdemokraterna. Jag tror det vore bättre om varje parti i regeringsställning tog ansvaret för sina handlingar och att även centerpartiet gjorde så.

Sedan talade Nils Åsling om en proposition som var utformad av den socialdemokratiska regeringen. Den propositionen berömde man till en början. Nu säger man emellertid att denna skulle man egentligen ha dragit tillbaka. Vad innehöll då propositionen? Jo, det var fråga om förslag för att undanröja vissa förvärvshinder för människorna – svårigheter vid handikapp, långa resvägar, dålig utbildning osv. I det andra avsnittet av samma proposition föreslogs samordning av de regionalpolitiska insatser. Ortssystemet togs också upp i propositionen.

Jag kan inte förstå att centerpartiet i dag angriper den propositionen, som man ju tidigare på många sätt har uttalat sig synnerligen välvilligt om och ansett vara ett bra förslag av den socialdemokratiska regeringen.

Nåväl, hur Nils Åsling än resonerar här torde han och hans partikamrater aldrig kunna komma undan ansvaret för den dåliga regionalpolitik som man bedrev under den tid då vi hade en trepartiregering, och han kommer heller aldrig ifrån att vi hade en positiv utveckling ända fram till dess att den borgerliga trepartiregeringen tillträdde 1976.

NILS ÅSLING (c) kort genmäle:

Herr talman! Birger Nilsson sade i sitt inledningsanförande att det var mitt anförande i går som hade föranlett honom att stiga upp i talarstolen i dag. Efter det sista anförandet av honom ber jag kammarens ledamöter om ursäkt för mitt anförande i går – den här debatten för nämligen ingen vart.

Nu är det ju ändå så, Birger Nilsson, att den proposition som hittills har varit vägledande för regionalpolitiken var socialdemokratisk. Vi har dock gjort en rad betydande förbättringar i den, med regionala investmentbolag, med de regionala utvecklingsfonderna, med Norrbottensdelegationen, med kommunala industrihus etc. I övrigt måste vi självfallet respektera att sysselsättningsutredningen har arbetat med nya offensiva riktlinjer för regionalpolitiken. Vår avsikt var att lägga fram en proposition om detta vid vårriksdagen, och det känner Birger Nilsson till.

Det finns alltså ingen anledning för socialdemokraterna att driva sådan här agitation, eftersom de inte haft något eget alternativ. Det alternativet – som i så fall tillhör historien – skulle vara den proposition som ligger till grund för den regionalpolitiska aktiviteten.

Jag fick i går kritik av Kjell-Olof Feldt för att centern hade medverkat till borttagandet av den allmänna arbetsgivaravgiften. Det har, t. ex. i Birger Nilssons eget län, lett till att det socialdemokratiskt styrda landstinget i Jämtlands län har sparat flera tiotals miljoner. Vad har man använt de pengarna till? Hade det inte varit lämpligt, när man hade initiativet och ansvaret, att använda de pengarna till sysselsättningskapande åtgärder? Vi

hade med vårt förslag och med riksdagsbeslutet skapat förutsättningar för landstingen och kommunerna att med dessa extra resurser göra en insats för sysselsättningen. Jag vet att detta för näringslivet i regionen har betytt mycket för att stärka konkurrenskraften och öka benägenheten att nyanställa folk.

Men lågkonjunkturen har tyvärr slagit hårt i de ekonomiskt svaga bygderna i Norrlands inland och självfallet inneburit att regionalpolitiken arbetat i motvind. Låt oss nu med förenade krafter i stället inrikta oss på att skapa en ny regionalpolitik som inte blir konjunkturberoende, som inte har den gamla politikens kännemärke att när konjunkturen går ner minskar etableringsbenägenheten i det inre stödområdet.

BIRGER NILSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Nils Åsling säger att debatten inte leder till någonting. Det är möjligt, men han har i alla fall bett om ursäkt för sitt anförande i går.

Nils Åsling talar mycket om att vi skall skapa en ny regionalpolitik. Det skall vi förhoppningsvis göra på grundval av den utredning den socialdemokratiska regeringen tillsatte. Den debatten får vi ta upp frampå vårsidan då vi får förslaget från regeringen.

Hur som helst tycker jag att den här debatten klarlagt vissa saker – och det var det jag var angelägen om – bl. a. att vi fått en utveckling till det sämre efter regeringsskiftet. Nils Åsling kan icke, om han åker till sitt hemlän, gå ut och tittar på industrierna där och talar med människorna, förneka att vi har en helt annan och sämre stämning i dag än vi hade i början av 1970-talet. Då fanns det optimism, då byggde man för framtiden, då utökade man företag och då skapade man jobb för människorna.

Men när den borgerliga trepartiregeringen tillträdde vände kurvan nedåt. Man började lägga ned företag, människor blev arbetslösa och tvungna att flytta. Vi ser framför oss hur hela grunden för den regionalpolitik den socialdemokratiska regeringen byggde upp nu håller på att raseras. Kanske får vi en ny utflyttningsvåg om något år. Nils Åsling skall inte komma undan ansvaret för den politiken. Han har många gånger, när jag ställt frågor till honom om industrier som varit på väg att läggas ned i Jämtlands län, svarat att han skulle sätta in alla resurser för att skaffa ersättningsindustrier. Men till dags dato har inte Nils Åsling infriat ett enda av dessa löften. Det är därför jag, som en summering av den här debatten, vill säga att det är falskt av centerpartiet att gå ut och säga att vi fick en bättre regionalpolitik efter 1976. Det var alldeles tvärtom, och det kan de människor som finns på arbetsplatserna och i arbetslöshetsköerna på ett mycket värtaligt sätt vittna om.

NILS CARLSHAMRE (m):

Herr talman! I debatten om barnfamiljernas ekonomi och behovet av ett särskilt flerbarnsstöd har florerat ett par missuppfattningar som bör rättas till, innan riksdagen fattar beslut.

Först till Birgitta Dahl, som i morse sade sig tro att en höjning av bostadstilläggen skulle vara en särskilt verksam förbättring just för de något

större familjerna. Om Birgitta Dahl hade lyckats tillgodogöra sig Ingegerd Troedssons av ingen ifrågasatta analys av barnfamiljernas ekonomi, hade Birgitta Dahl i morse vetat att de större familjernas ekonomi icke påverkas vare sig av förändringar av den egna inkomsten eller av eventuella höjningar av bostadsbidragen. Dessa familjers faktiska disponibla inkomst bestäms av socialhjälpnormer och av reglerna om skattemässigt existensminimum. Det är faktiskt så att om vi i dag höjer bostadstilläggen går den vinsten icke till de stora familjerna utan antingen till socialbyrån eller till kronofogden. Familjernas ekonomi påverkas icke. I den mån det finns undantag från detta beror det uteslutande på att kanske inte alla familjer känner till och utnyttjar sin rätt till socialbidrag eller till att få fastställt existensminimum vid skattebetalningen.

Vi kan alltså inte längre påverka de större familjernas ekonomi med hjälp av bostadsbidragen. Det är ingen överraskning. Jag har flera gånger under åren, alltsedan bostadstilläggen infördes, påpekat att det systemet är så utformat – så klumpigt utformat kan man gott säga – att det inte tål hur mycket pengar som helst, innan de negativa effekterna börjar överväga de positiva för allt större grupper. Bostadstillägget är en av de tyngsta bitarna i de marginaeffekter som för just de större familjerna går upp till och över hundra procent av en inkomstförändring. Det går alltså inte att den vägen förbättra de stora familjernas ekonomi.

Sedan om barnbidraget: I debatten har många talat om differentiering av det allmänna barnbidraget. Det finns inget förslag om en sådan differentiering. I den moderata samlingspartiets reservation till socialutskottets betänkande nr 21 som vi nu skall ta ställning till föreslås ett för alla lika stort allmänt barnbidrag på 2 460 kr. per barn och år – alltså icke någon differentiering. Därutöver föreslås inrättandet av ett särskilt stöd till flerbarnsfamiljer med 400 kr. per barn fr. o. m. det tredje barnet. Det här är inget ovanligt eller tekniskt nytt. Vi har varit överens om och många gånger slagit fast att det allmänna barnbidraget utgör och skall utgöra stommen i det ekonomiska stödet till barnfamiljerna. Men därutöver har vi för familjer som lever i särskilda omständigheter av något slag infört kompletterande stöd av olika sorter. Dit hör bostadstilläggen, som inte går till alla familjer. Dit hör t. ex. bidragsförskotten. Dit hör barnpensionerna. De är ett särskilt familjestöd till barn och familjer för vilka särskilda omständigheter gäller. Att det i en familj finns tre, fyra eller fem barn är verkligen en särskild omständighet, ekonomiskt fullt jämförbar med t. ex. att barnet lever samman med bara en av föräldrarna. Det har minst lika stora ekonomiska konsekvenser.

Förslaget handlar inte alls om att värdera barn olika. Vi vet inte hur mycket barn kostar. Jo, det vet vi – barn kostar så mycket som pappa och mamma har råd att kosta på dem. Vi har emellertid vissa hållpunkter. 40 % av basbeloppet är skattemässigt existensminimum. Det är f. n. ca 5 000 kr. om året. Självfallet är inte det ena barnet i en familj värt 5 000 och det andra barnet värt 5 400 kr. De är värda lika mycket, om man skall räkna så, men vad det gäller är frågan om föräldrarna har lika lätt att komma ut med fyra eller fem gånger 5 000 som en eller två gånger 5 000 inom ramen för samma inkomst. Det är

det som det handlar om – inte om att värdera barn olika.

Gunnar Biörck i Värmdö talade om att vi ofta talar och handlar utifrån låsta ideologiska positioner. Jag tror att det är riktigt. Alla som är politiskt verksamma råkar väl ut för att då och då tillfrågas om hur vi ser på vår egen situation. Jag brukar ibland bli tillfrågad om jag känner mig höra hemma på den ena eller den andra kanten av den klassiska höger-vänsterskalan. Det är, som många av oss vet, ofta svårt att svara på den frågan – det beror litet grand på vilket område eller vilken fråga man just för tillfället talar om.

De stora familjerna med tre, fyra eller fler barn är en alldeles särskilt utsatt grupp med en utomordentligt svår ekonomisk situation. Det finns bara två möjligheter – utom mycket genomgripande samhällsförändringar – att lätta på den situationen. Den ena är ett reformerat skattesystem som tar hänsyn till betalningsförmågan och hur många som skall leva på en inkomst – den frågan är inte aktuell i dag. Den andra är att utnyttja ett skattefritt bidrag, som dessutom har den egenskapen att det icke räknas med när man beräknar underlaget för bostadsbidrag och existensminimum. Det allmänna barnbidraget är det enda som icke får beaktas när man bestämmer socialbidrag och existensminimum. Då skall det allmänna barnbidraget ligga utanför, medan bostadstilläggen räknas med i den inkomst som tas hänsyn till när man fastställer dessa belopp. Därför finns det bara den möjlighet som är aktuell i dag. Det är också en billig möjlighet, på grund av att dessa familjer är så få, kanske så beklagansvärt få – det skulle åtminstone Gunnar Biörck säga. Genom att begränsa höjningen av barnbidragen till alla med 40 kr. om året får vi pengar att införa ett extra stöd till de stora familjerna med 400 kr. om året – tio gånger så mycket för vart och ett av barnen som det gäller.

Att inte inse detta är för mig konservatism i sämsta bemärkelse, jag skulle vilja säga förstockelse. När det gäller de stora barnfamiljerna, deras behov och möjligheterna att hjälpa dem tror jag att jag vågar säga att moderata samlingspartiet, om riksdagsmajoritetens uppfattning är konservatism och förstockelse, har placerat sig på riksdagens yttersta vänsterflygel i dessa frågor.

BIRGITTA DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag måste bemöta det som Nils Carlshamre här har påstått, men först vill jag deklarerera att jag tror att alla är överens om att familjer med många barn har särskilt stora problem och att det är en av anledningarna till att vi har så få flerbarnsfamiljer. Jag tror också att alla är överens om att det är angeläget att göra något för dessa familjer.

Det påstående som Nils Carlshamre här gjorde om bostadsbidragen och att det skulle vara omöjligt att den vägen åstadkomma förbättringar för flerbarnsfamiljerna är uppåt väggarna galet. Jag vill bara påpeka att den uppgörelse som har träffats i civilutskottet skulle ha inneburit att man för varje barn, utöver den redan beslutade höjningen av det statliga bostadsbidraget, skulle få ytterligare 240 kr. Det betyder att en trebarnsfamilj skulle ha fått en ökning med 720 kr., en fyrbarnsfamilj med 960 kr. och en fembarnsfamilj med 1 200 kr. Om man därtill lägger de föreslagna högre

hyresgränserna, skulle det för en trebarnsfamilj i ett normalt inkomstläge ha inneburit en höjning med 1 680 kr. per år, för en fyrbarnsfamilj 1 920 kr. och för en fembarnsfamilj 2 160 kr.

Denna reform är naturligtvis inte smaklig för moderaterna, som företräder grupper av medborgare i samhället som har för hög inkomst för att få del av reformen. Förklaringen till att man säger nej till höjda bostadsbidrag är naturligtvis att de verkliga höginkomsttagarna inte skulle få del av dessa.

Både Ingegerd Troedsson och jag hör till dem som har en relativt stor familj. Vi vet vad det kostar, och vi vet vad det innebär. Men ingen av oss, hoppas jag, vill ifrågasätta att det vore orättvisare med en sådan förändring för barnfamiljerna som gör att vi får mer pengar i stället för att se till att de som har hälften så stor inkomst som vi får verkliga förbättringar av sina bostadsbidrag.

Det som har skett under den borgerliga regeringen är att familjer med normala inkomster, genomsnittet för arbetare och tjänstemän, med en hemarbetande och en inkomsttagare har förlorat sina bostadsbidrag – på grund av att hyres- och inkomstgränserna inte har höjts och på grund av att det statliga bostadsbidraget inte har höjts. Det är så många som 20 %. Moderaterna vägrar alltså att medverka till att flerbarnsfamiljerna bland dem får en förbättring, därför att det här förslaget inte är så utformat att det också skulle gynna höginkomsttagarna – det är sanningen.

NILS CARLSHAMRE (m) kort genmäle:

Herr talman! Birgitta Dahls siffror är alldeles korrekta, men hon har ändå alldeles fel. Hon glömmer att alla de familjer hon talar om redan i dag har rätt till antingen socialbidrag eller skattemässigt existensminimum eller båda. Om man får högre bostadstillägg minskas socialhjälp eller förändras skattemässigt existensminimum på samma sätt, och därför blir resultatet plus minus noll. Det blir, som jag sade, socialbyrån eller kronofogden som får bostadstillägget, icke familjerna.

BIRGITTA DAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Det där är faktiskt bara teoretiska spekulationer från Nils Carlshamres sida. Det är – det erkände Nils Carlshamre i sitt första inlägg – verkligen inte många som utnyttjar möjligheten till socialbidrag eller skattemässigt existensminimum. Det beror på att de flesta medborgare i vårt land föredrar att få det stöd de har rätt till, eftersom de har en så stor försörjningsbörda, i form av bostadsbidrag och barnbidrag framför att behöva begära socialhjälp. Det vet Nils Carlshamre. Därför tycker jag det skulle vara rejält av honom – jag vet att han har ett intresse för de sociala frågorna – att medverka till en förbättring av bostadsbidragen.

Det är verkligen inte tillfredsställande att 20 % av barnfamiljerna har förlorat sina bostadsbidrag de senaste åren. Det finns ingen metod som i det nuvarande statsfinansiella läget är mer lämplig för att förbättra situationen för barnfamiljerna, och i synnerhet flerbarnsfamiljerna, än en höjning av bostadsbidragen. Skall man få till stånd en verklig förbättring för flerbarns-

familjerna genom att höja det allmänna barnbidraget så att det ger samma resultat som den här höjningen av bostadsbidraget, blir kostnaderna oerhört mycket större. Vi har krävt en höjning av det allmänna barnbidraget kombinerad med en förbättring av bostadsbidragssystemet, eftersom vi på det sättet i den här svåra ekonomiska situationen kan ge ett rejält tillskott till de mest utsatta familjerna. Var nu rejäl och slut upp bakom det förslaget, i stället för att komma med krystade bortförklaringar till att ni inte vill stödja ett förslag som utesluter de verkliga höginkomsttagarna!

NILS CARLSHAMRE (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag är inte ett dugg bekymrad över de verkliga höginkomsttagarna i dag. De har någon liten möjlighet kvar att påverka sin egen situation, åtminstone med sina egna inkomster – någon liten möjlighet! Det är låginkomsttagarna och inkomsttagare i alla vanliga inkomstlägen upp till över 100 000 kr. om de har fyra eller flera barn som icke är hjälpta av en höjning av bostadstillägget.

Det är sant att 20 % av barnfamiljerna har förlorat sitt bostadstillägg under de senaste åren. Men det är en- och tvåbarnsfamiljerna. I dag talar vi om tre-, fyra- och flerbarnsfamiljer. Det är inte där de 20 procenten ligger, Birgitta Dahl!

Sedan vet varken Birgitta Dahl eller jag hur många av dessa större familjer som verkligen utnyttjar sin rätt till socialbidrag eller skattemässigt existensminimum. Jag vill bara beklaga om de inte gör det, för det innebär att de lever på en nivå understigande av riksdagen fastställt existensminimum. Det är klart att om man inte gör det kan man bli hjälpt av en höjning av bostadsbidraget. Men det finns alltså redan i dag möjlighet till en bättre hjälp än den Birgitta Dahl talar om. Bostadstilläggen har blivit otjänliga för det här ändamålet. Vi behöver se över både reglerna för bostadstillägg och mycket annat, om vi över huvud taget skall komma till rätta med flerbarnsfamiljernas situation.

Talmannen anmälde att Birgitta Dahl anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

SVEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten om skatterna. Jag känner mig faktiskt på detta område nog uppskattad. Men jag tänkte ställa en fråga.

Gunnar Sträng, som talade nyss, och andra socialdemokrater påstår när de talar om Thorbjörn Fälldin och centerpartiet att vi skulle ha en religiös inställning till kärnkraften. Många undrar vad ni menar. Är det ett omdöme om en politisk motdebattör som kan skada honom? Är det något klandervärt och nedsättande eller är det något som man skall uppskatta och ha respekt för? Kanske Gunnar Sträng, som har använt detta uttryck i dag, kan förklara vad han menar.

GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! Jag kan lugna herr talmannen med att jag inte har för avsikt att ta upp någon trosdebatt med Sven Johansson i Skärstad. Men jag kan tala om för honom att jag under mitt långa liv ofta har mött och arbetat tillsammans med religiösa människor. Jag tycker att jag har funnit att de i religiösa begrepp lägger in en större betydelse än de lägger in i alla andra världsliga frågor. Religionen får för dessa varmt religiösa människor en större dignitet än allt annat i tillvaron.

Någonting av den inställningen tycker jag att jag har funnit hos centerledaren Thorbjörn Fälldin i kärnkraftsdebatten. Han lägger in någonting av den religiösa digniteten i kärnkraftsfrågan. Därav min jämförelse.

SVEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar Gunnar Sträng för svaret. Jag tycker att man kan använda detta omdöme på andra områden. Thorbjörn Fälldin och centerpartisterna betraktar inte kärnkraften såsom en religiös fråga på det sätt som Gunnar Sträng menar. Vi har bara den utgångspunkten att det gäller någonting högst allvarligt. Då skulle man kunna beskylla Gunnar Sträng för att ha en starkt religiös uppfattning när det gäller socialismen, för det har vi upplevt under de många år som vi har mött Gunnar Sträng.

Många i vårt land och i andra länder uppfattar kärnkraften såsom ett sätt att framkalla naturkrafter som man inte behärskar. Det är ett ingrepp i naturen och naturens ordning, och många anser det vara ett brott mot skaparens ordning. Då kanske det också är en religiös fråga. Jag kan tala om för Gunnar Sträng att kyrkan inte är likgiltig för vad som händer på detta område. Det är inte heller Broderskaparna. Skall vi använda detta uttryck, skall vi göra kärnkraftsfrågan till en religiös och kristen fråga. Annars skall vi använda en annan terminologi.

Överläggningen var härmed slutad.

Finansutskottets betänkande nr 10

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del, 3:o motionerna nr 1 och 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar samt motionen nr 105 av Lars Werner m. fl. samt 4:o motionen nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Ingemund Bengtsson begärde votering upptogs för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärt votering upptogs för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen ånyo propositionerna under 3:o och 4:o, av vilka den

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

under 3:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Rolf Hagel begärde emellertid votering, varför följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 1 antar motionerna nr 1 och 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar samt motionen nr 105 av Lars Werner m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i förstnämnda votering antagit motionen nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om kontraposition i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 1 antar reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionerna nr 1 och 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar samt motionen nr 105 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 132
Nej - 15
Avstår - 155

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kjell-Olof Feldt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155
Nej - 132
Avstår - 14

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kjell-Olof Feldt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kjell-Olof Feldt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155
Nej - 144
Avstår - 2

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kjell-Olof Feldt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del.

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kjell-Olof Feldt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 155
Nej – 144
Avstår – 2

Mom. 4

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del samt 3:o motionen nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Carl-Henrik Hermansson begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Rolf Hagel begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 5 antar motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 5 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson

begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 14
Avstår - 2

Mom. 6-12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 6-12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287
Nej - 14

Mom. 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kjell-Olof Feldt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kjell-Olof Feldt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155
Nej - 144
Avstår - 2

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Mom. 14

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 15 och 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 15 och 16 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287

Nej - 14

Mom. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284

Nej - 14

Avstår - 2

Mom. 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionerna nr 1 av Lars Werner m. fl. samt nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande delar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Carl-Henrik Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionerna nr 1 av Lars Werner m. fl. samt nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Carl-Henrik Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 14

Mom. 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rolf Hagel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 19 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 96 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 14

Mom. 20

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kjell-Olof Feldt begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 20 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Kjell-Olof Feldt m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kjell-Olof Feldt begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 154
Nej - 132
Avstår - 14

Mom. 21

TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels hemställan i reservationen nr 2 av Nils Åsling m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Nils Åsling begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 10 mom. 21 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i reservationen nr 2 av Nils Åsling m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Nils Åsling begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 206
Nej - 74
Avstår - 19

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 3 av Björn Molin m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Björn Molin begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner finansutskottets motivering i betänkandet nr 10 beträffande mom. 21 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 3 av Björn Molin m. fl. anförda motiveringen.

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 133
Nej - 152
Avstår - 15

Skatteutskottets betänkande nr 19

TALMANNEN: Utskottets hemställan företas till avgörande momentvis. Beträffande mom. 1-5 ställs först propositioner beträffande hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels hemställan i reservationen nr 2 av Erik Wärnberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Wärnberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i reservationen nr 2 av Erik Wärnberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wärnberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 154
Nej - 146

Mom. 3

TALMANNEN: Propositioner ställs först beträffande den i yrkandet 3 i motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. behandlade frågan och därefter beträffande utskottets hemställan i övrigt under detta moment.

Den i yrkandet 3 i motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. behandlade frågan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels hemställan i nämnda motion, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tommy Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 3 såvitt avser den i yrkandet 3 i motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. behandlade frågan röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i nämnda motion.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 14

Mom. 3 i övrigt

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o hemställan i reservationen nr 4 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del samt 3:o utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 90 av Gösta Bohman m. fl., och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Erik Wärnberg begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Bo Lundgren begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående skatteutskottets hemställan i övrigt i betänkandet nr 19 mom. 3 antar hemställan i reservationen nr 4 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 90 av Gösta Bohman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bo Lundgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 145
Nej – 51
Avstår – 104

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i övrigt i betänkandet nr 19 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i reservationen nr 4 av Erik Wörnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wörnberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 155
Nej – 146

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels hemställan i motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tommy Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit hemställan i motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 287
Nej – 14

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av Rolf Hagel under överläggningen framställda yrkandet i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rolf Hagel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit det av Rolf Hagel under överläggningen framställda yrkandet i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287
Nej - 2
Avstår - 12

Motiveringen till mom. 1-5

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservationen nr 1 av andre vice talmannen Tage Magnusson och Bo Lundgren, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bo Lundgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner skatteutskottets motivering i betänkandet nr 19 beträffande mom. 1-5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt utskottets motivering med den ändring däri som föreslagits i reservationen nr 1 av andre vice talmannen Tage Magnusson och Bo Lundgren.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bo Lundgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 196
Nej - 51
Avstår - 52

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av andre vice talmannen Tage Magnusson och Bo Lundgren, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bo Lundgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av andre vice talmannen Tage Magnusson och Bo Lundgren.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bo Lundgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 248
Nej - 51
Avstår - 2

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av Erik Wärnberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Wärnberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av Erik Wärnberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wärnberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155
Nej - 146

Mom. 8 och 9

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Mom. 10

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del samt 3:o) motionen nr 498 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Tommy Franzén begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig.

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 10 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 14

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tommy Franzén begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287
Nej - 14

Mom. 12 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av andre vice talmannen Tage Magnusson och Bo Lundgren i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bo Lundgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 12 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av andre vice talmannen Tage Magnusson och Bo Lundgren i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat ja-propositionen. Då Bo Lundgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 237
Nej - 50
Avstår - 14

Mom. 12 b och c samt mom. 13 a

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 13 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Wärnberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 13 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wärnberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155
Nej - 134
Avstår - 12

Mom. 13 c

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Wärnberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 14 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wärnberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155
Nej - 134
Avstår - 12

Mom. 15

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Wärnberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 16 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av Erik Wärnberg m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Wärnberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155
Nej - 146

Mom. 17

TALMANNEN: Propositioner ställs först särskilt på de i motioner under detta moment berörda frågorna om avskaffande av mervärdesskatten på

nödvändighetsvaror och krav på en genomgripande skattereform. Därefter företas utskottets hemställan i övrigt till avgörande i ett sammanhang.

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

Avskaffande av mervärdeskatten på nödvändighetsvaror

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan (mom. 17 a och 17 l delvis), dels motionerna nr 235 av Lars Werner m. fl. och nr 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tommy Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 17 såvitt avser avskaffande av mervärdeskatten på nödvändighetsvaror röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionerna nr 235 av Lars Werner m. fl. och nr 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 14

Krav på en genomgripande skattereform

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan (mom. 17 b, c och j, 17 l delvis samt 17 m och n), 2:o motionerna nr 322 och 323 av Lars Werner m. fl. samt nr 5 och 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar samt 3:o) det av Rolf Hagel under överläggningen framställda yrkandet i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Tommy Franzén begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Rolf Hagel begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 17 såvitt avser krav på en genomgripande skattereform antar motionerna nr 322 och 323 av Lars Werner m. fl. samt nr 5 och 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det av Rolf Hagel under överläggningen framställda yrkandet i motsvarande del.

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 12
Nej – 2
Avstår – 285

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 19 mom. 17 såvitt avser krav på en genomgripande skattereform röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionerna nr 322 och 323 av Lars Werner m. fl. samt nr 5 och 106 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 286
Nej – 14

Mom. 17 i övrigt

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 18

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande nr 20

Utskottets hemställan bifölls.

Socialutskottets betänkande nr 21

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 1 av Kersti Swartz m. fl., 3:o reservationen nr 2 av Nils Carlshamre och Ingegerd Troedsson samt 4:o motionerna nr 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del samt nr 108 och 151 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Kersti Swartz begärde votering upptogs för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Ingegerd Troedsson begärt votering upptogs för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen ånyo propositionerna under 3:o)

och 4:o), av vilka den under 3:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Inga Lantz begärde emellertid votering, varför följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående socialutskottets hemställan i betänkandet nr 21 mom. 1 antar reservationen nr 2 av Nils Carlshamre och Ingegerd Troedsson röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i förstnämnda votering antagit motionerna nr 5 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del samt nr 108 och 151 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 51
Nej - 17
Avstår - 231

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om kontraposition i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående socialutskottets hemställan i betänkandet nr 21 mom. 1 antar reservationen nr 1 av Kersti Swartz m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 2 av Nils Carlshamre och Ingegerd Troedsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingegerd Troedsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 101
Nej - 54
Avstår - 144

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 21 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Kersti Swartz m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 149

Nej - 152

Kerstin Anér (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men av misstag nedtryckt ja-knappen.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Socialförsäkringsutskottets betänkande nr 13

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 1 av Arne Magnusson m. fl., 3:o reservationen nr 2 av Allan Åkerlind och Yvonne Hedvall samt 4:o motionen nr 107 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Arne Magnusson begärde votering upptogs för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Yvonne Hedvall begärt votering upptogs för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen ånyo propositionerna under 3:o och 4:o, av vilka den under 3:o angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Inga Lantz begärde emellertid votering, varför följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 13 mom. 2 antar reservationen nr 2 av Allan Åkerlind och Yvonne Hedvall röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i förstnämnda votering antagit motionen nr 107 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning

verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 55
Nej - 14
Avstår - 232

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om kontraposition i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 13 mom. 2 antar reservationen nr 1 av Arne Magnusson m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 2 av Allan Åkerlind och Yvonne Hedvall.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Yvonne Hedvall begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 102
Nej - 51
Avstår - 148

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 13 mom. 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Arne Magnusson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 146
Nej - 155

Arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 15

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Torsten Stridsman m. fl., och förklarades den förra proposi-

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

tionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Jan-Ivan Nilsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Torsten Stridsman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jan-Ivan Nilsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 209
Nej - 75
Avstår - 17

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 109 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 109 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 14
Avstår - 1

Mom. 4

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Alf Wennerfors och Filip Fridolfsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Filip Fridolfsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Alf Wennerfors och Filip Fridolfsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Filip Fridolfsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 248
Nej - 52
Avstår - 1

Mom. 6

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr I av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr I av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287
Nej - 14

Mom. 8

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av Bengt Fagerlund m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Johansson i Simrishamn begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Bengt Fagerlund m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Johansson i Simrishamn begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 155

Nej - 147

Mom. 10

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 10 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 287

Nej - 15

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av Alf Wennerfors och Filip Fridolfsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Alf Wennerfors begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 11 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av Alf Wennerfors och Filip Fridolfsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Alf Wennerfors begärde rösträk-

ning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 252
Nej – 50

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Mom. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 109 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Inga Lantz begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 12 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 109 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Inga Lantz begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 283
Nej – 15

Mom. 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 100 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rolf Hagel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 15 mom. 13 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 100 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 284
Nej – 17

Mom. 14 och 15

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Fredagen den
15 december 1978

*Ändring i lagen
om mervärdeskatt*

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1978/79:14 med anledning av propositionen 1978/79:33 om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt, m. m. jämte motioner.

Regeringen (budgetdepartementet) hade i propositionen 1978/79:33 föreslagit att riksdagen skulle anta vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt,
2. lag om ändring i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon,
3. lag om ändring i lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor,
4. lag om befrielse från arvsskatt och gåvoskatt i vissa fall.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes bl. a. följande:

”Redovisning av mervärdeskatt, som nu kan ske enligt kontantmetoden eller faktureringsmetoden, skall enligt förslaget ske när affärshändelse bokförs, dvs. enligt faktureringsmetoden. Detta innebär bl. a. att uppkomna fordringar och skulder skall beaktas vid skatteredovisningen. Den som har en förenklad bokföring och bokför enligt pärmmetoden får rätt att tillämpa kontantmetoden under löpande år och att beakta fordringar och skulder vid årets utgång. Skattskyldig med årsomsättning om högst 200 000 kr. föreslås få redovisa mervärdeskatt endast en gång om året och att lämna den redovisningen den 5 april året därpå i stället för den 5 februari. Härigenom faller ca 25 % av antalet deklarationer bort.

Avbetalningshandeln föreslås få redovisa skatt i takt med avbetalningarna. Köparens avdragsrätt inträder på samma sätt när betalning sker.

För vissa skattskyldiga, t. ex. grossistföretag och postorderföretag, kan övergången leda till större likviditetspåfrestningar. I sådana fall anvisas i propositionen möjlighet att få anstånd i upp till ca 25 dagar med redovisning av skatt.

Förskott och a conto-betalningar föreslås bli beskattade när de tas emot utom när det gäller byggnads- eller anläggningsarbeten.

Tjänster som tas ut ur verksamheten för den skattskyldiges eller annans räkning föreslås bli beskattade.

Den nuvarande beskattningen av byggnader i vissa fall skall ersättas av beskattning av tjänst på fast egendom. Är det fråga om yrkesmässig byggnadsverksamhet i egen regi kommer beskattningen att avse uttag av tjänst.

Uthyrning av fastighet eller lokaler för användning i verksamhet som medför skattskyldighet skall, om fastighetsägaren vill det, kunna medföra skattskyldighet. Rätt till avdrag för ingående skatt som hänför sig till förvärv m. m. av sådan fastighet eller lokal blir avdragsgill och skyldighet föreligger att redovisa skatt på hyrorna. Motsvarande föreslås gälla vid upplåtelse av rörelselokaler med bostadsrätt.

Den som yrkesmässigt omsätter skattepliktiga varor skall, om han förvärvar vara från någon som inte är skattskyldig, få tillgodoföra sig avdrag för ingående mervärdeskatt med belopp som skulle ha utgjort mervärdeskatt om säljaren hade varit skattskyldig. Härigenom kommer endast det mervärde som skapas hos den skattskyldige att beskattas. Reglerna skall omfatta även de nu skattefria begagnade personbilarna och begagnade motorcyklarna. Åtgärden kompletteras på detta område med förslag om viss sänkning av den s. k. bilaccisen på personbilarna. Genom ett särskilt s. k. lagerskatteavdrag undanröjs en dubbelbeskattnings effekt på fordon som finns i lager vid ikraftträdandet.

Ränta skall inte längre räknas in i beskattningsvärdet vid kredittransaktioner.

I övrigt föreslås ändringar som berör avdragsrätten bl. a. i koncerner och när det gäller hyra av personbil, beskattningsvärdets bestämmande när det gäller viss kopiering, beslutsförfarandet, anstånd och återbetalning av överskjutande ingående mervärdeskatt."

I detta sammanhang hade behandlats

de/s de med anledning av propositionen väckta motionerna

1978/79:52 av Leif Zetterberg (c) och Johan Olsson (c), vari hemställts att riksdagen beslutade att fastställa gränsen för årsredovisning av mervärdeskatt till 25 basbelopp,

1978/79:59 av Wiggo Komstedt (m), vari hemställts att riksdagen beslutade att begagnade personbilar och begagnade motorcyklar även framdeles skulle vara undantagna från mervärdeskatteplikt,

1978/79:60 av andre vice talmannen Tage Magnusson m. fl. (m, s, c, fp), vari hemställts att riksdagen beslutade att hos regeringen begära förslag under 1979 till hur postorderföretagens framtida mervärdeskatte redovisning skulle lösas,

1978/79:61 av Karl Erik Olsson m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen skulle avslå den i propositionen 1978/79:33 föreslagna ändringen i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon,

1978/79:62 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att de i propositionen föreslagna ändringarna beträffande beskattningen av begagnade bilar och motorcyklar skulle avslås,

2. att de i propositionen föreslagna ändringarna beträffande skattskyldighetens inträde, vad gällde möjligheten för länsstyrelsen att medge 20 dagars ytterligare anstånd med betalning av mervärdeskatt, skulle avslås,

3. att de i propositionen föreslagna ändringarna beträffande redovisningsperioderna skulle avslås,

4. att de i propositionen föreslagna ändringarna vad gällde frivillig

*Ändring i lagen
om mervärdeskatt*

skattskyldighet för uthyrning av rörelsefastigheter och rörelselokaler skulle avslås,

1978/79:76 av Curt Boström (s) och Johan Olsson (c), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att avslå propositionen 1978/79:33 om ändring i lagen om mervärdeskatt samt

2. att anhålla att regeringen förelade riksdagen ett nytt förslag om ändring i lagen om mervärdeskatt som bl. a. beaktade vad som i motionen anförts,

1978/79:77 av Rolf Clarkson (m) och Rune Rydén (m), vari hemställdes att riksdagen skulle avslå propositionen 1978/79:33 såvitt avsåg den generella skyldigheten att redovisa mervärdeskatt enligt faktureringsmetoden,

1978/79:78 av Erik Hovhammar m. fl. (m, s, fp), vari hemställdes att riksdagen skulle besluta att periodiska publikationer som väsentligen framstod som organ för sammanslutningar med syfte att verka för sparfrämjande ändamål undantogs från skatteplikt i fråga om mervärdeskatt,

dels de under allmänna motionstiden vid 1977/78 års riksmöte väckta motionerna

1977/78:514 av Rune Rydén (m), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde en allsidig översyn av mervärdeskatteagens regler i vad gällde beskattningen av tryckta skrifter,

1977/78:948 av tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp),

1977/78:972 av Sten Svensson m. fl. (m, fp, c),

1977/78:1440 av Stina Andersson (c),

1977/78:1445 av Göthe Knutson (m) och

1977/78:1446 av Inger Lindquist (m).

Utskottet hemställde

1. beträffande propositionen 1978/79:33 att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:76 och med anledning av motionerna 1978/79:52, 59, 60, 61, 62 och 77 skulle

A. avslå de vid propositionen 1978/79:33 fogade förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt,

2. lag om ändring i lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon, och med bifall till propositionen i övrigt anta förslagen till

3. lag om ändring i lagen (1960:258) om utjämningsskatt på vissa varor,

4. lag om befrielse från arvsskatt och gåvoskatt i vissa fall,

B. begära att regeringen under innevarande riksmöte lade fram en omarbetad proposition avseende mervärdeskatten i enlighet med vad utskottet anförde,

2. beträffande gränsen för redovisningsskyldighet till mervärdeskatt att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:948.

3. beträffande beskattningen av tryckta skrifter att riksdagen med anledning av motionerna 1977/78:514 och 1978/79:78 begärde att regeringen gav mervärdeskatteutredningen (Fi 1971:05) i uppdrag att utreda de frågor utskottet aktualiserat med anledning av motionerna,

4. beträffande mervärdeskatten på uppfinningar att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1445,

5. beträffande undantag från skatteplikt att riksdagen skulle avslå

a. motionen 1977/78:1440,

b. motionen 1977/78:1446,

6. beträffande konkurrensneutraliteten att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:972.

Reservation hade avgivits av andre vice talmannen Tage Magnusson (m) och Ingegerd Troedsson (m) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:33 i vissa delar skulle anta av reservanterna framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt, innebärande att ränta inte skulle räknas in i beskattningsvärdet vid kredittransaktioner och att s. k. fiktiv avdragsrätt för att undanröja dubbelbeskattning av begagnade varor skulle genomföras fr. o. m. den 1 januari 1979.

INGEGERD TROEDSSON (m):

Herr talman! Situationen är onekligen egenartad. Jag står här som försvarare av vissa helt oomtvistade delar av propositionen 1978/79:33 om ändring i lagen om mervärdeskatt m. m. samtidigt som övriga partier inkl. regeringspartiets representanter vill att propositionen i sin helhet skall återförvisas till budgetdepartementet för omarbetning.

Men vi menar att det förhållandet att propositionen i vissa delar inte fyller måttet inte är orsak nog att skjuta på behandlingen av hela propositionen. Vi menar att förslagen att ränta inte längre skall räknas in i beskattningsvärdet vid kredithandelstransaktioner och att dubbelbeskattningen vid försäljning av begagnade varor skall upphöra genom införandet av skatteavdrag för inbytesvaror är så angelägna att de inte bör få anstå. Det förtjänar att erinras om att utredningsförslaget är från augusti 1977 och att där föreslogs ikraftträdande redan i maj i år. Förslagen om skattefri ränta och om s. k. fiktiv avdragsrätt är inte bara okontroversiella utan innebär också förbättringar inte bara för de skattskyldiga utan också för beskattningsmyndigheterna och i synnerhet för konsumenterna. De bör därför enligt vår mening i enlighet med propositionen genomföras från nyår.

Förslaget om att ränta inte skall inräknas i beskattningsvärdet framfördes av riksskatteverket till regeringen redan 1971. I remissyttrandena över mervärdeskatteutredningens betänkande välkomnades förslaget – på grund av de irriterande tillämpningssvårigheter det undanröjde – lika mycket av beskattningsmyndigheterna och andra statliga eller kommunala instanser som av näringslivet. Statens vägverk påtalade t. ex. att dröjsmålsränta kunde debiteras efter sju olika skattesatser. Lantbrukarnas riksförbund betecknade

*Ändring i lagen
om mervärdesskatt*

beskattningen av ränta som en av de besvärligaste komplikationerna – därtill helt omotiverad – i mervärdesskattesystemet. Jag tar ett par exempel för att visa den rådande situationen:

Låt oss anta att en bussägare köper ytterligare en buss för personbefordran, en verksamhet som inte är momsbelagd. Bussen kostar 500 000 kr. 100 000 kr. betalas kontant, resten på två års avbetalning. Med en avbetalningsränta på 20 % belastas bussägaren med 17 000 kr. i extra moms, som naturligtvis kommer att fördyra rörelsen. Köps däremot bussen på växel uppstår ingen moms på räntan. Om räntan i andra fall inte skulle vara avtalad, t. ex. om köparen inte betalar i tid, utgår heller ingen moms på räntan.

Momsbeläggningsen av räntan vid vissa kredithandelstransaktioner uppfattas allmänt som diskriminering av en viss kreditform. Man kan också säga att den diskriminerar en viss köparkategori, nämligen den mindre köpkraftiga del av allmänheten som är hänvisad till skattebelastad kredit hos säljaren, när man inte kan låna upp pengar på annat håll. Detta är enligt vår mening en stötande orättvisa, vars avskaffande inte bör uppskjutas.

Även bakom förslaget att genom s. k. fiktiv avdragsrätt undanröja dubbelbeskattningen av begagnade varor sluter exempelvis länsstyrelserna upp lika eftertryckligt som näringslivets företrädare bland remissinstanserna. Allmänt påtalas de stundom tvivelaktiga konstruktioner med handelsagenturer och mäklari mellan privatpersoner, som nu tillgrips för att undgå beskattning av inbytesvaror i samband med avbetalningsköp. Som bl. a. kammarrätten i Göteborg framhållit, leder dessa konstruktioner till den icke önskade effekten att köparen kommer att sakna det skydd som konsumentlagstiftningen erbjuder. Härtill kommer att den seriösa handeln med begagnade varor svårt missgynnas av det nuvarande systemet. Avskaffandet av dessa missförhållanden, som främst drabbar handeln med båtar, husvagnar och antikviteter, bör inte få uppskjutas på grund av utskottets välgrundade tveksamhet om andra, i detta sammanhang ovidkommande förslag.

Förslaget i propositionen att också de nu skattefria begagnade bilarna och motorcyklarna skall omfattas av de nya reglerna är däremot inte oomstritt, varför vi inte har velat ändra de nu gällande reglerna i avvaktan på översynen i budgetdepartementet. Momsbefrielsen i dessa fall kompenseras ju f. ö. redan av en särskild accis.

Vartför är det då så viktigt, herr talman, att vi får dessa lagändringar om skattefrihet för ränta och fiktiv avdragsrätt redan nu vid årsskiftet? Naturligtvis är det alltid viktigt att konkurrenssnedvridande orättvisor snarast åtgärdas. Vi har redan väntat alltför länge på att dessa orättvisor avskaffas. Den seriösa antikhandeln är t. ex. utomordentligt hårt drabbad av konkurrensen med de offentliga auktionerna, som är helt befriade från moms. Båtbranschen upplever sig redan nu ha allvarliga känningar av dröjsmålet, eftersom den båtintresserade allmänheten känner till att förändringar i momslagstiftningen förestår. Både räntan och inbytesfrågan gör att presumtiva båtköpare drar sig för att teckna kontrakt nu, när de vet att det kommer en ändring någon gång längre fram – en ändring som kan medföra en förtjänst på

ett par tusen kronor för dem. Men under tiden drabbas naturligtvis båthandeln mycket hårt.

En tillkommande aspekt, som utskottet inte haft möjlighet att beakta, är att frågan om skatt på ränta och skatteavdrag för inbytesvaror har visst samband med de praktiska förberedelserna för konsumentkreditlagens tillämpning på avbetalningsköpen. Osäkerhet om hur och när dessa frågor kommer att lösas försvårar i viss mån den pågående utformningen av standardkontrakt för konsumentkreditköp. Att de faktiska missförhållandena, som förslagen avser att ställa till rätta, står i strid med konsumentlagstiftningens syften har redan antytts.

Några praktiska svårigheter med att låta de två ändringarna träda i kraft redan vid årsskiftet föreligger inte. Det bör därvid i fråga om räntan gälla, att de nya bestämmelserna knyts till tidpunkten för leveransen.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den till skatteutskottets betänkande nr 14 fogade reservationen.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

CURT BOSTRÖM (s):

Herr talman! Den väsentliga ändring i lagen om mervärdeskatt som föreslås i propositionen 1978/79:33 avser en omläggning av skatteredovisningssystemet.

Förslaget innebär i korthet att ett stort antal skattskyldiga – eller rättare sagt redovisningsskyldiga – inte längre vid redovisning av mervärdeskatt får använda sig av den s. k. kontantmetoden, således redovisa enbart den skatt som betalats vid redovisningstillfället.

I propositionen föreslås nämligen att den s. k. faktureringsmetoden genomförs. Den innebär bl. a. att även uppkomna fordringar och skulder skall beaktas vid skatteredovisningstillfället.

I propositionen föreslås vidare en viss förenklad redovisningsmetod för skattskyldiga med en årsomsättning om högst 200 000 kr.

Skatteutskottet har vid sin behandling och granskning av förslaget kunnat konstatera att en övergång till faktureringsmetoden skulle komma att medföra synnerligen svåra likviditetspåfrestningar för en rad företag. Utskottet – och här är vi helt eniga – anser att man i propositionen inte på ett tillfredsställande sätt analyserat likviditetsproblemets omfattning och fördelning. Enligt utskottets uppfattning har departementschefen – såvitt vi kan finna – underskattat just omfattningen av de övergångsproblem som det här är fråga om.

Vi föreslår därför att propositionen avslås vad gäller föreslagna ändringar i lagen om mervärdeskatt och om försäljningsskatt på motorfordon och att riksdagen begär att regeringen under innevarande riksmöte lägger fram en omarbetad proposition med beaktande av de erinringar vi har anfört i utskottsbetänkandet.

Vad beträffar i propositionen upptagna lagförslag avseende utjämnings-

*Ändring i lagen
om mervärdeskatt*

skatt och arvsskatt tillstyrker utskottet däremot bifall.

Propositionen innehåller dessutom förslag till vissa materiella förändringar, innebärande exempelvis att ränta inte längre räknas in i beskattningsvärdet vid kredittransaktioner, liksom införandet av s. k. fiktiv avdragsrätt vid handel med begagnade varor.

I de här frågorna har vi inte kunnat nå enighet i utskottet vad gäller ikraftträdandet, vilket också har framgått av Ingegerd Troedssons anförande.

Tage Magnusson och Ingegerd Troedsson föreslår således i sin reservation att propositionens förslag om att ränta skall undantas från beskattning och att fiktiv avdragsrätt vid handel med begagnade varor med undantag för personbilar och motorcyklar skall träda i kraft den 1 januari 1979, vilket också föreslås i propositionen.

Utskottsmajoritetens uppfattning är att eftersom vi återförvisar propositionen till regeringen för omarbetning därför att vi funnit brister i de mera omfattande ändringar som föreslagits, är det rimligt att den åtgärden får gälla alla frågor som tas upp i propositionen. Vi anser nämligen att det är riktigt att mervärdeskattfrågorna efter en omarbetning av propositionen behandlas i hela sitt sammanhang. Propositionen innehåller ju ändringar som innebär såväl skärpningar som lättnader i mervärdeskattreglerna. Jag anser det inte riktigt att man plockar bort russinen ur kakan, när vi är överens om att den skall skickas tillbaka.

I reservationen sägs att förslaget om skattefrihet för ränta och om s. k. fiktiv avdragsrätt tillhör de okontroversiella frågorna. Det är mycket troligt att det finns enighet när det gäller att genomföra de här ändringarna när förslaget kommer tillbaka. Men i dag föreligger faktiskt tveksamhet i fråga om den fiktiva avdragsrätten i ett avseende. Ett genomförande av denna avdragsrätt skulle nämligen medföra ett starkt ökat kontrollbehov, samtidigt som vi vet – vilket skatteutskottet också påtalat – att länsstyrelsernas momsenheter i dag har en mycket otillfredsställande personalsituation. I propositionen sägs visserligen att regeringen i budgetpropositionen avser att ta upp frågan om en viss förstärkning av dessa enheter, men de tjänster som kan bli aktuella kommer säkerligen inte att kunna tillträdas förrän en bra bit in på 1979.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 14.

INGEGERD TROEDSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Alla som sysslar det minsta med momsfrågor vet att den seriösa handeln har tvingats in i en mängd konstruktioner, ofta både tekniskt och praktiskt komplicerade sådana, för att undanröja olägenheterna av den nuvarande ofullkomligheten i systemet vad gäller räntan och handeln med begagnade varor.

Skatteutskottet sade redan i ett betänkande 1974 att det uppenbarligen inte är tillfredsställande att de nuvarande reglerna medför att en stor del av försäljningen av begagnade varor till allmänheten sker vid sidan av redovisning och bokföring. Detta uttalades för mer än fyra år sedan. Därför är det väl,

herr Boström, utomordentligt hög tid att någonting verkligen görs på det här området.

Curt Boström sade att man inte skulle plocka russin ur kakan utan i stället försöka komma fram till ett samlat förslag. Då skulle det tydligen bli lättare för de drabbade att svälja det hela. Men det kommer ju i stor utsträckning att bli så att det är olika personkretsar som drabbas resp. gynnas. De som eventuellt drabbas av de förslag som så småningom kommer tillbaka från regeringen i en proposition nästa år upplever naturligtvis inte detta som mer aptitligt bara därför att helt andra branscher eller konsumenterna samtidigt får vissa förbättringar. Enligt min mening är detta inte på något vis något argumet för ett uppskov.

Några praktiska svårigheter med att låta förändringarna träda i kraft redan vid årsskiftet föreligger heller inte. Vi vet alla utomordentligt väl att krånglet med de nuvarande ofullkomliga bestämmelserna redan är alldeles för stort. Ett ikraftträdande vid årsskiftet skulle i många avseenden innebära förenklingar och betydligt klarare och enklare riktlinjer.

CURT BOSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Ingegerd Troedsson sade i fråga om den fiktiva avdragsrätten att *ändringen är nödvändig för den seriösa handeln*. Men om den här lagstiftningen kommer till stånd, så innebär ju detta att den kommer att gälla all handel.

Som jag tidigare påpekade finns det utan tvivel praktiska problem, bl. a. med tanke på den personalsituation som man i dag har inom länsstyrelsernas momsenheter. Länsstyrelserna har också framhållit att ett ikraftträdande från den 1 januari 1979 skulle kunna komma att innebära belastningar. Man har därvid också pekat på just den *antikvitetshandel som Ingegerd Troedsson* vid något tidigare tillfälle här åberopat när det gäller nödvändigheten av en sådan förändring.

Sedan sade Ingegerd Troedsson att hon inte kan se något som helst skäl för att man inte skulle kunna göra de här två konkreta förändringarna. Jag är inte så alldeles säker på, Ingegerd Troedsson, att vi inte har anledning att se över hela raden av ändringar, när vi får ett nytt förslag där man förhoppningsvis kunnat klara problemen med hjälp av faktureringsmetoden. Ingen kan nog i dag säga att de här frågorna kan plockas ut, därför att de inte kommer att beröras i det totala sammanhanget. Jag är i varje fall inte säker på det, och jag har svårt att föreställa mig att vi som var med vid hela den långa behandlingen av propositionen är så säkra på att det inte finns anledning, vilket vi också framhållit, att vänta med de här ändringarna tills vi får se hela paketet i ett omarbetat skick.

Hinner regeringen lägga fram en proposition till våren, blir det ju inte någon alltför lång tidsutdräkt. Jag vet inte om det är lagtekniskt möjligt att införa fiktiv avdragsrätt fr. o. m. den 1 juli 1979, men i så fall behöver det inte gå så lång tid innan lagen träder i kraft.

INGEGERD TROEDSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Om de här reglerna skulle träda i kraft vid årsskiftet, skulle det naturligtvis innebära att en betydligt större del av transaktionerna kunde ske genom den seriösa handeln, och det är väl också en av avsikterna med det hela.

Den osäkerhet som kommer att råda en lång tid framöver, om inte kammaren bifaller reservationen, är naturligtvis utomordentlig olycklig. Den är olycklig för antikhandeln, båtbranschen och för försäljarna av husvagnar, för att bara ta några exempel. Skulle kammaren inte bifalla reservationen, är jag liksom Curt Boström utomordentligt angelägen att stryka under hur viktigt det är att vi så snart som möjligt får en ny proposition förelagd riksdagen.

RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Skatteutskottets skrivning angående min motion 1977/78:514 ger mig anledning till ett litet tillrättaläggande. Man skriver: "Motiönären vill emellertid gå betydligt längre än vad utskottet då fann skäl att göra och ifrågasätter om det finns anledning att över huvud taget bibehålla skattefriheten för dagspressen."

Jag har läst om min motion, men inte lyckats finna något som skulle kunna ge underlag för en sådan missuppfattning. Tvärtom säger jag i motionen efter ett försök till analys av tidigare uppfattningar och ställningstaganden: "Även med skatteutskottets ovan refererade principinställning mot att kombinera direkt stöd med undantag från skatt, är det svårt att ifrågasätta dagspressens skattefrihet." Detta är min uppfattning.

Däremot, herr talman, har jag i motionen pekat på alla de gränsdragningsproblem och orättvisor som det nuvarande systemet är fyllt av. Ett mervärdesskattesystem skall vara konkurrensneutralt, och jag ställer mitt hopp till att mervärdesskatteutredningen kan komma med ett förslag, som undanröjer den flora av undantagsbestämmelser som finns för olika publikationer. En utjämning av skillnaderna mellan dagspress å ena sidan och annan periodisk press å den andra kan vara fullständig eller partiell. Kan man inte ta ut moms på dagstidningar, får man väl lov att sänka den på fack- och veckopress.

Vi bör här dra lärdom av hur frågan har lösts i andra länder. Där behandlas i de flesta fall böcker, tidningar och tidskrifter lika och beskattas efter reducerad skattesats eller inte alls.

ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Man behöver inte alltid tala särskilt länge för att reagera när en regering åstadkommit ett ovanligt olyckligt missöde i arbetet. I det här fallet bör det räcka med ett kortare inlägg.

I propositionen 33 föreslår regeringen att den som hyr ut lokaler till mervärdesskattskyldig skall ha avdragsrätt för mervärdesskatt. Avdragsrätten skulle gälla fr. o. m. den 1 januari 1978 och avse alla byggnader som slutbesiktigats fr. o. m. den 1 november 1978.

Enligt de regler som nu gäller föreligger en skillnad i momshänseende. Om exempelvis Volvo driver verksamhet i egna lokaler får Volvo dra av fastighetsmoms. Men om Volvo skulle driva verksamheten i hyrda lokaler går det inte att dra av fastighetsmomsen.

Vad innebär då denna skillnad? Jo, det blir ungefär 10-procentiga merkostnader när man hyr lokaler för sin rörelse. Än sen då, kan någon säga som inte är särskilt insatt i dessa frågor. Volvo och andra företag får väl hålla sig med egna lokaler, om det skulle vara billigare. Men så enkelt är det faktiskt inte. För det första bör det vara ett rimligt krav att det föreligger neutralitet mellan å ena sidan skattskyldiga som bedriver verksamhet i egna lokaler och å andra sidan skattskyldiga som bedriver verksamhet i förhyrda lokaler. För det andra påverkar det här faktiskt sättet att utnyttja kapital. Jag kan förstå exempelvis Volvo när man säger att det är fel att statsmakterna styr företaget att investera kapital i byggnader. Och jag kan förstå om Volvo finner det klokare att investera i 1980-talets nya bil. Jag vill påminna om att jag bara nämnt Volvo som ett exempel. Åtskilliga andra företag befinner sig i samma situation.

Herr talman! Nu kommer jag till det allra allvarligaste. Den del av propositionen som behandlar den här frågan råder det stor enighet om. Men andra delar av propositionen har tydligen fått en så undermålig utformning att riksdagen beslutar att återförvisa hela propositionen till kanslihuset. Det är beklagligt. Det påverkar nämligen sysselsättningen.

Någon kanske tror att jag står här och talar enbart för aktieägarna och att jag menar att det skulle drabba enbart Volvos aktieägare och andra företags aktieägare eller företagsledning. Nej, beslutet drabbar dess värre också tjänstemän och arbetare inom byggbranschen. Det är nämligen så att det här beslutet kommer att leda till att beställningar av rörelsebyggnader för hundratals miljoner uppskjuts. Man kommer att leva i osäkerhet om vad det egentligen skall bli för lagstiftning.

Om det ansvariga statsrådet hade varit här skulle jag ha velat fråga om han inte inser att regeringen genom sitt handlande gör en mängd byggnadsarbetare arbetslösa. Jag skulle också naturligtvis vilja fråga honom hur länge det kommer att dröja innan vi får ett nytt förslag.

Vi vet alla att antalet arbetslösa byggnadsarbetare nu är större än på många år. Andelen arbetslösa byggnadsarbetare var i februari 10 % och i september 4 %. Vi vet att ett stort antal byggnadsarbetare kommer att bli arbetslösa under vintern. Det gör minsann inte saken bättre. Dessutom vet vi att kapacitetsutnyttjandet är mycket lågt inom byggnadsmaterialindustrin.

Jag vill alltså bara, herr talman, markera att det är ytterst beklagligt att det gått på det här sättet. Avslutningsvis vill jag uttala förhoppningen att regeringen skyndsamt skall omarbete propositionen.

Överläggningen var härmed slutad.

Fredagen den
15 december 1978

*Lån för underhåll
av hyreshus*

Mom. 1-3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen av andre vice talmannen Tage Magnusson och Ingegerd Troedsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingegerd Troedsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 14 mom. 1-3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till reservationen av andre vice talmannen Tage Magnusson och Ingegerd Troedsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingegerd Troedsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 236

Nej - 50

Mom. 4-6

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 6 Föredrogs

Socialutskottets betänkande

1978/79:22 med anledning av propositionen 1978/79:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt propositionen hänvisats till socialutskottet

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7 Lån för underhåll av hyreshus

Föredrogs civilutskottets betänkande 1978/79:6 med anledning av propositionen 1978/79:66 om lån för underhåll av hyreshus jämte motioner.

I propositionen 1978/79:66 (bostadsdepartementet) hade riksdagen föreslagits godkänna vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om lån till underhåll av hyreshus.

Förslaget innebar att lån för underhåll av hyreshus skulle kunna utgå för åren 1979 och 1980. Lån hade föreslagits utgå med högst 15 kr./m² bostadslägenhetsyta och år. Lån skulle kunna utgå för hyreslägenheter i hus

som hade uppförts med statligt stöd under åren 1965 t. o. m. 1975 eller som under samma tid hade uppförts utan sådant stöd men för vilka räntelån utgick.

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1978/79:168 av Karl-Gustaf Mathsson m. fl. (s), vari föreslagits att riksdagen gav regeringen till känna att regeringen ytterligare borde överväga förutsättningarna för underhållslån till rikskooperativa bostadsrättsföreningar på sätt som i motionen anförts och snarast lämna förslag därom till riksdagen,

*Lån för underhåll
av hyreshus*

1978/79:169 av Per Bergman m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga hemställdes

1. att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del inte skulle godkänna vad i regeringsprotokollet anförts om lån till underhåll av enskilt ägda hyreshus,

3. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att en analys av de allmännyttiga bostadsföretagens ekonomiska situation snarast möjligt borde föreläggas riksdagen,

1978/79:170 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) samt

1978/79:171 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits

1. att riksdagen beslutade som sin mening ge regeringen till känna att lån för underhåll av hyreshus skulle

a. ges enbart till allmännyttiga bostadsföretag,

b. vara ränte- och amorteringsfria,

c. utgå till alla statligt belånade hyreshus hos allmännyttiga bostadsföretag,

2. att riksdagen hos regeringen hemställde om förslag på tilläggsbudget för medelsanvisning vad gällde lån för underhåll av hyreshus.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:170,

2. att riksdagen med avslag på motionerna 1978/79:169, yrkandet 1, och 1978/79:171, yrkandet 1 a, godkände vad i regeringsprotokollet förordats i motsvarande del,

3. att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:168 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde,

4. att riksdagen med avslag på motionen 1978/79:171, yrkandena 1 b och c, godkände vad i regeringsprotokollet förordats i motsvarande delar,

5. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:169, yrkandet 3,

6. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:171, yrkandet 2,

7. att riksdagen godkände vad i regeringsprotokollet förordats i fråga om lån till underhåll av hyreshus i vad det inte behandlats under 2 och 4 ovan.

*Lån för underhåll
av hyreshus*

Följande två reservationer hade avgivits av Per Bergman, Oskar Lindkvist, Lars Henrikson, Maj-Lis Landberg, Birgitta Dahl, Magnus Persson och Per Olof Håkansson (samtliga s):

1. beträffande enskilt ägda hyreshus, vari reservanterna ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionerna 1978/79:169, yrkandet 1, och 1978/79:171, yrkandet 1 a, godkände att lån till underhåll av hyreshus endast skulle utgå till allmännyttiga och kommunala bostadsföretag,

2. beträffande analys av de allmännyttiga bostadsföretagens ekonomiska situation, vari reservanterna ansett att utskottet under 5 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:169, yrkandet 3, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

PER BERGMAN (s):

Herr talman! Man har anledning att fundera över det meningsfyllda i att ha plena i vissa situationer. Vid denna tidpunkt på dagen och med den tidspärr vi har framför oss känner man sig litet egendomlig till sinnes när man skall tala i ett ärende som berör så många människor och som egentligen har stor betydelse. Men man hoppas kunna få umgås med sina kolleger längre än i dag och man får ta hänsyn till detta då man skall försöka motivera de ståndpunkter som vi intagit i denna fråga.

Det meningslösa framträder kanske ännu mer när man ser på ärendet som sådant, därför att det egentligen redan är avgjort. I varje fall har de berörda handlat som om ärendet vore avgjort. Det gjorde de redan på basis av ett pressmeddelande – det är den vanligast förekommande form i vilken bostadsdepartementet meddelar sig med allmänheten och riksdagen. Den här gången hade de som skickat ut pressmeddelandet ansett att de hade en proposition bakom sig. I början på oktober fick vi ett pressmeddelande om att en proposition skulle komma. Den kom den 10 november. Men redan den 1 november hade berörda parter tagit hänsyn till detta.

Hyresgäströrelsen skrev till regeringen och ville att staten skulle överta alla kostnader utöver 7 kr. per kvadratmeter lägenhetsyta som kunde behövas för att täcka de kostnader som de allmännyttiga företagen hade i sin hyressättning. Det kravet ställde såvitt jag begriper bara vpk upp på här i riksdagen, apk indirekt.

Regeringen sade sig lösa denna fråga på ett sätt som var mycket säreget genom att erbjuda bostadsföretagen ett lån för att kunna utföra reparationer. När man utför reparationer i bostadsfastigheterna innebär det att man samlar upp pengar under en tidsperiod för att ha dem till förfogande den dag reparationerna skall utföras. De tidigare hyresförhandlingarna hade inte medgivit en avsättning så stor att den räckt till underhåll och reparationer. Det var detta man tvistade om vid hyresförhandlingarna i år.

Nu erbjuder regeringen företagen att låna pengar. Det finns ett mera

skämtsamt talesätt att man lånar pengar för att kunna betala sina skulder. Det är någonting av detta som finns med även här.

Vad är det som kommer att hända? Företagen hade alltså inte resurser att kunna utföra reparationer. Nu får man låna pengar som skall betalas av, och samtidigt skall man se till att man sparar för kommande reparationer under tio år framåt i tiden. Det är alltså en dubbel börda som så småningom skall blomma ut i en situation som säkerligen inte blir gynnsammare, enklare och bättre än den situation som är i dag.

Detta gör att vi är mycket tveksamma inför detta förslag. Parterna på bostadsmarknaden har utgått ifrån att de allmännyttiga företagen har varit i en knipa, eftersom de är bundna av regler som gör att de tvingas till en uppgörelse för att över huvud taget få ut någonting. Denna fråga är föremål för särskild utredning, och vi hoppas att den så småningom får former som gör att hyresförhandlingarna kan ske under litet bättre former än i dag.

Vi fick emellertid det föreliggande förslaget, och vid förhandlingsarbetet har man utgått från detta.

Vi har alltså inte sagt nej till förslaget, även om vi är medvetna om att det i och för sig har många brister. En av bristerna är den bokföringstekniska, till vilken vi i civilutskottet så småningom återkommer, eftersom statsrådet inte velat bemöda sig om att lösa det problemet. Trots den långa tid som gått mellan pressmeddelandet och propositionsskrivandet har statsrådet inte gjort någon ansträngning att åstadkomma en lösning.

På två punkter har vi socialdemokrater reserverat oss. Den ena reservationen avser de privata företagens möjligheter att få lån till underhåll av hyreshus. En av orsakerna till att de allmännyttiga företagen skall ha möjlighet att få sådana lån är att de haft en speciellt hård börda att bära på hyresmarknaden. De har fyllt en social funktion, och det är också deras uppgift – en uppgift som inte andra kategorier på bostadsmarknaden fullgör. Detta har föranlett speciella svårigheter för de allmännyttiga företagen, och hyresgäströrelsen har varit speciellt kritisk mot deras hyreskostnader därför att de, som man säger, haft en speciell börda att bära.

Nu vill man medge att privata ägare av hyresfastigheter skall få låna pengar till underhåll på samma villkor som gäller för allmännyttiga företag, trots att de förra inte självmant vill påta sig de sociala bördorna. De styr sitt klientel genom att vara restriktiva vid tecknandet av nya hyreskontrakt. De väljer ut dem som de vill ha bland de hyressökande, och det blir sådana som inte sliter på trappuppgångar, planteringar m. m. och som därigenom inte förorsakar fastighetsägarna extra stora kostnader.

Värre är att de privata företagen inte får samma lånekostnader som ett allmännyttigt företag. Ett sådant skall betala statens utlåningsränta och amortera i vanlig ordning medan de privata företagen, som äger husen och kan göra avdrag mot sin egen inkomst på omkostnader för fastigheten, kommer i ett mycket gynnsammare läge. Dels är avdragsreglerna för reparationer mycket gynnsamma för privata fastighetsägare, dels har de möjlighet att göra avdrag för räntekostnaden på hyggliga villkor, och det gör att deras kapitalkostnad är i det närmaste obefintlig.

Det är alltså en helt orimlig situation som uppstår om denna lånerätt beviljades. Men man kan förstå vilka svårigheter den borgerliga regeringen har med sin samhällsekonomiska ideologi att hantera förslaget. För att skapa lika villkor, som man säger, för enskilda och allmännyttiga företag ger man de enskilda oerhört stora favörer, trots att de uppträder på ett skamlöst sätt på bostadsmarknaden. De påtar sig ju inte den sociala börda som de allmännyttiga företagen måste bära. Regeringen har inte heller visat några tecken att vilja ålägga dem en större social börda än den som de har åtagit sig. Vi har ju inte fått någon anvisningslag som skapat ett sådant tillstånd på bostadsmarknaden att även privata fastighetsägare måste ta emot hyresgäster som de själva inte vill ha därför att de skulle bli kostnadskrävande. Vi tycker alltså att man på den punkten borde ha talat ett rent och klart språk och uttalat att sådan vägran inte skall få ske. De enskilda fastighetsägarna skall inte ha möjlighet till de aktuella lånen eftersom det inte finns något motiv för det. Framför allt skall de inte ha sådana på de villkor som det nu gäller, eftersom dessa blir speciellt gynnsamma för dem. Kapitalkostnaden kan kanske beräknas till 1 %, och det är helt orimligt.

Vår andra reservation innehåller en begäran om att man skall genomföra en analys av de allmännyttiga företagens situation. Det förvånar mig högeligen att de som ofta klankar på de allmännyttiga företagen för att dessa skulle ha brister – man säger att de är vanskötta osv. – inte vill vara med om att man undersöker hur det verkligen står till med dessa företag. Det gäller i och för sig offentliga företag. Staten sätter upp villkoren för dem, kommunen är deras ägare och huvudman och det är full insyn i företagen. Själva har de också en organisation som skapar och förmedlar kunskaper om företagen. Men det vore väl av värde om samhället åtog sig besväret att analysera och belysa deras ekonomiska situation och orsakerna till denna, så att vi kan få ett faktaunderlag i den diskussion som gäller ekonomin och hyressättningen i de allmännyttiga företagen, som nu alltid får gå i bräsch i hyresförhandlingarna och som får rubrikerna och skamfläckarna på sig på grund av sådant som många andra har skuld till att de måste bära.

Vi tycker att det är rätt anmärkningsvärt att de borgerliga partierna inte vill vara med om att göra en sådan analys. Jag kan instämma i att de allmännyttiga företagens förhandlingsläge enligt gällande regler för hyresförhandlingar är speciellt ogynnsamt. De kan inte hävda sig enligt de lagar som gäller.

Vi kanske får en situation nere i Göteborg nu där man inte kan ena sig om en hyresnivå i ett allmännyttigt företag. Jag läste i tidningen om detta. Jag är själv inte engagerad i den verksamheten längre, men det går ju att följa den genom tidningarna. Där kanske man kommer i ett läge där de statliga hyresorganen skall vara med om att lösa tvisterna i dessa företag. Och vi vet alla att det är en helt orimlig situation, att 40 000 hyresgäster skall komma inför myndigheterna för att pröva hyrans skälighet.

Jag nämner detta som bara är en bit i den orimliga situation som kan skapas. Vi har nu en utredning, som vi var eniga om skulle tillsättas därför att det inte är bra som det är på det här området.

Vi borde också kunna vara överens om att se efter hur det står till med ekonomin i de allmännyttiga företagen och varför de har den ekonomi de har. Det kan finnas skilda orsaker i olika kommuner – det är det intryck man allmänt har. Men debatten förs som om svårigheterna var direkt förknippade med att det är en offentlig verksamhet som bedrivs av offentliga organ med allmän insyn, och de blir dessutom lätt till allmänna spottkoppor i det här sammanhanget.

Vi tycker att det är beklagligt att man inte kunnat få till stånd en belysning av detta. Jag hoppas emellertid att vi så småningom skall få till stånd en sådan, så att debatten om bostadsfrågans olika inslag när det gäller hyressättning i olika företagsformer kan få ett klart och bättre underlag. Det innebär kanske inte att folk ändrar åsikter om företagen, men i varje fall sker bedömningarna då med vetskap om de faktiska förutsättningarna.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till de två reservationer som är fogade till betänkande nr 6 från civilutskottet.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag kommer inte att avstå från att säga det jag hade tänkt säga i den här mycket viktiga och angelägna frågan.

Jag har noterat att såväl bostadsministern som utskottets ordförande har strukit sig från talarlistan, men jag kommer som sagt, med hänsyn till den vikt den här frågan har, ändå att göra det inlägg som jag har tänkt att göra.

Regeringens förslag om särskilda lån till underhåll har tillkommit under trycket från en stark opinion bland hyresgästerna mot en hyresutveckling som inneburit allt kraftigare hyresstegringar samtidigt som man fått vidkännas reallönesänkningar.

Varje hyreshöjning är detsamma som en löneminskning. För att försvara sin levnadsstandard måste arbetare och tjänstemän ta upp kampen mot de ständiga hyreshöjningarna. Rörelsen bland hyresgästerna för hyresstopp och en ny bostadspolitik växer sig allt starkare. Det första steget i en bostadspolitik måste bestå i att sätta stopp för hyreshöjningarna.

Allt fler lönarbetare har kommit underfund med att lönekampen måste kompletteras med kampen mot pris- och hyreshöjningar, att man måste slåss för en annan hyres- och bostadspolitik. Vpk kräver hyresstopp. Ett hyresstopp måste kombineras med statligt stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen, ja, hyresstoppet måste realiseras just genom ett sådant riktat stöd.

Hyresnivån i de kommunala bostadsföretagen har stor betydelse för hyresnivån på hela bostadsmarknaden, dvs. även för privata fastigheter. De privata värdarna är visserligen skyldiga att förhandla om hyran, men de s. k. bruksvärdesreglerna i hyreslagen garanterar dem minst lika stora hyreshöjningar som i likvärdiga allmännyttiga lägenheter. Det är en av orsakerna till att vpk till förslaget om underhållslån har föreslagit att lånen bara skall utgå till allmännyttan.

Regeringsförslaget, som civilutskottets borgerliga majoritet har godtagit, utgör ett dåligt svar på hyresgästernas krav på hyresstopp för att försvara

levnadsstandarden och minska orättvisorna på bostadsmarknaden. Förslaget förstärker orättvisorna på bostadsmarknaden. Det förstärker orättvisorna mellan privata och kommunala fastighetsägare genom att privata fastighetsägare erhåller möjlighet till lån på samma villkor som de kommunala. Privata fastighetsägare kan utnyttja sin avdragsrätt för både reparations- och räntekostnader genom de skatteregler som finns, och det är en annan av orsakerna till att vpk inte vill ge lån till privata fastighetsägare.

Den tredje orsaken till att vi föreslår att endast allmännyttan skall få underhållslån – ränte- och amorteringsfria sådana – är dessa bostadsföretags speciella roll och uppgifter. De kommunala bostadsföretagen driver fastighetsförvaltning av sociala skäl och inte av vinstskäl. Vi slår vakt om allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag som viktiga instrument för en social bostadspolitik.

De allmännyttiga bostadsföretagen har generellt sett en högre underhållsstandard och lägger ned mycket större kostnader på underhåll än de privata. Allmännyttan har högre kostnader dels genom fler barnfamiljer, högre boendetäthet och tätare omflyttningar, dels genom att de svarat för den helt övervägande delen av senare tids byggande av flerbostadshus. Den hyresutjämning som görs i allmännyttan mellan äldre och yngre årgångar av hus driver upp hyresnivåerna i det äldre, företrädesvis privata fastighetsbeståndet.

Bruksvärdesystemet tillåter privata fastighetsägare att ta ut hyror som överstiger allmännyttans, bara de inte påtagligt överskrider. I sin egenskap av sociala bostadsföretag drabbas allmännyttan av hyresförluster och outhyrda lägenheter, förstörelse och vandalisering, onormalt hög förslitning, höga kostnader för administration samt utgifter av allmän ordnings- och servicekaraktär. De tvingas att verka under ogynnsammare villkor än de privata också då det gäller avdrags- och beskattningsregler.

Hyrorna har nu blivit så höga att det med beaktande av pris- och löneutvecklingen i övrigt är både socialt omöjligt och politiskt oansvarigt att medge ytterligare höjningar. Allmännyttan måste erhålla tillräckliga medel för att utan nya hyreshöjningar klara ett bra fastighets- och lägenhetsunderhåll och en bra service till hyresgästerna. Regeringen är ansvarig för kostnadsutvecklingen. Det innebär att regeringen måste ta sitt ansvar också för att hyreshöjningarna begränsas genom att de allmännyttiga bostadsföretagen ges ett direkt statligt ekonomiskt stöd i den situation de nu befinner sig i.

Vänsterpartiet kommunisterna har i andra sammanhang föreslagit ett statligt stöd till de kommunala bostadsföretagen i form av ränte- och amorteringsfria lån, så att hyreshöjningarna kan stoppas. Behovet av sådant stöd kvarstår även då underhållslånen nu införs. Vi har också föreslagit särskilda lågräntelån med fast ränta och långa amorteringstider till hyres- och flerfamiljshus hos de allmännyttiga och kooperativa bostadsföretagen.

I anslutning till nu aktuellt förslag har vi utöver att lånen skall ges enbart till allmännyttiga bostadsföretag föreslagit dels att lånen skall vara ränte- och amorteringsfria, dels att underhållslån får utgå och beräknas även för övriga

årgångar utöver dem som nämns. Jag skall något uppehålla mig vid dessa förslag i anslutning till några kommentarer till utskottsbetänkandet.

Utskottet säger om förslagen från vpk och socialdemokraterna att det enligt utskottets mening är belagt att nedlagda underhållskostnader inte är mindre i de enskilt ägda husen. Jag avvaktar verkligen med stort intresse att få ett svar från utskottet på min fråga: Hur är detta belagt? Det framgår nämligen inte av utskottets betänkande, och jag bestrider riktigheten i detta påstående.

Alla erfarenheter under de senaste årtiondena säger att många privata fastighetsägare under tiden av bostadsefterfrågan och bostadsbrist har försummat att underhålla framför allt de enskilda lägenheterna men också i många fall fastigheterna i deras helhet. Det har ju under många år snarare varit en regel än ett undantag att hyresgäster som bott hos privata fastighetsägare i tätorterna själva måst svara för en stor del av reparations- och underhållskostnaderna för att över huvud taget få det något så när hyggligt omkring sig.

Utskottet säger sig inte ha funnit tillräckliga skäl att tillstyrka motionsförslagen – detta bl. a. mot bakgrund av de effekter på hyresnivåerna som en till allmännyttan begränsad lånegivning skulle få. Det är ett utlåtande som låter som om Fastighetsägarförbundet skulle ha skrivit det! Vilka effekter skulle det få för dem som bor hos allmännyttan – och för den övriga hyresmarknaden? Jo, det skulle få klart positiva effekter för både allmännyttan och övriga hyresgäster i form av lägre hyror. Är det dessa effekter som den borgerliga utskottsmajoriteten är orolig för, eller är det privata fastighetsägares vinster på bekostnad av dem som måste ha någonstans att bo, som man ömmar för? Är de borgerliga partiernas tal om bostaden som en social rättighet innehållsmässigt bara ett vaktslående om privata marknadskrafters rätt att göra profiter i boendet?

Med anledning av vpk-yrkandet om att underhållslån borde utgå och beräknas även för allmännyttans äldre fastigheter talar utskottet om att propositionsförslaget innebär en möjlighet att använda lånemedel även för hus som färdigställda före år 1965. Ja, visst finns den möjligheten, men då på bekostnad av fastigheter för vilka lån egentligen skall utgå. Motivet att lånen är avsedda att få temporär karaktär kan inte vara något avgörande argument för regeringens och utskottets förslag om begränsning till årgångarna 1965–1975.

Vårt förslag om att lånen skall vara ränte- och amorteringsfria avvisas i utskottsbetänkandet med en undanlidning i form av att lånen på av regeringens anförda skäl "inte bör förenas med några särskilda subventioner". Vidare hänvisas till underhållsfondsutredningen, vilket inte heller är särskilt övertygande i det här konkreta sammanhanget. Om lånen skall få någon större betydelse för försöken att komma till rätta med de ekonomiska svårigheter som är förknippade med att klara ständigt ökande underhållskostnader måste lånen få en form av bidrag eller subventioner.

Herr talman! Det hade varit bättre om regeringen nu kommit med ett förslag om stöd till allmännyttiga bostadsföretag i form av ränte- och amorteringsfria tilläggs lån för att klara kostnadsökningar och undvika

*Lån för underhåll
av hyreshus*

hyreshöjningar. Underhållslånen kan emellertid få i huvudsak samma effekt om man följer vpk-förslagen.

Jag yrkar bifall till motionen 171.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få börja med att yrka bifall till civilutskottets hemställan i betänkandet 6 och avslag på de reservationer som är fogade till detsamma.

Låt mig bara först konstatera att civilutskottet i stor enighet har accepterat förslagen att ge statliga lån till underhåll av hyreshus under 1979 och 1980, även om Per Bergman raljerar litet över att parterna observerade denna möjlighet och handlade därefter redan innan propositionen låg på bordet.

Utformningen av stödet har delvis berörts av Per Bergman, och jag nöjer mig med att göra några kommentarer till de två socialdemokratiska reservationerna och de vpk-yrkanden Tore Claeson tidigare pläderade för.

I den första reservationen yrkar civilutskottets socialdemokratiska ledamöter att underhållslånen skall utgå endast till allmännyttiga och kommunala bostadsföretag. Lån skall alltså inte kunna ges till enskilda ägare av hyreshus. Motiveringen skulle vara att de privata hyreshusägarna kommit undan utgifter som allmännyttan fått bära genom att de tagit upp problemhyresgäster i större utsträckning än de privata ägarna. Till detta kan sägas att utskottet funnit att underhållskostnaderna ingalunda är lägre i de enskilt ägda husen. Däremot vet man inte huruvida underhållsbehovet är lika eftersatt i de privata husen som i allmännyttans bostadsbestånd. Det kan man inte uttala sig bestämt om, och jag kan faktiskt inte upplysa Tore Claeson ytterligare på den punkten. Jag tror inte det finns några auktoritativa redovisningar av det förhållandet. Med hänsyn till att allmännyttans hyresnivå skall vara prisledande och även är det kan man enligt majoritetens mening inte behandla de privatägda husen på ett diskriminerande sätt. Det är anledningen till att jag ber att få yrka avslag på reservationen 1.

I den andra reservationen föreslår socialdemokraterna ett tillkännagivande av en begäran om en analys av de allmännyttiga företagens ekonomiska situation. Den reservationen har jag litet svårt att förstå. Det är visserligen bekant för alla att de allmännyttiga företagen i många för att inte säga flertalet kommuner har betydande ekonomiska bekymmer. Regering och riksdag har självfallet behov av material så att man kan följa utvecklingen, men det finns ju en riksorganisation, SABO, som har allt grundmaterial om detta och som kan antas fortsätta att publicera uppgifter om tillståndet i de kommunala bolagen. Det vore konstigt om SABO inte gjorde det. SABO kan också göra analyser av materialet. Reservationen är alltså enligt min mening ganska överflödig. Man får ju materialet, man kan ta del av det, debatten kan gå vidare och man kan fundera över de åtgärder som skall vidtas.

Några ord också om vpk-yrkandena.

I motionen 171 yrkas att underhållslånen skall vara ränte- och amorteringsfria och att de skall utgå till alla statligt belånade hyreshus hos allmännyttiga bostadsföretag. Utskottet har inte kunnat biträda det yrkandet

utan har anslutit sig till propositionens förslag om att man skall tillämpa samma lånevillkor för dessa lån som för bostadslån i allmänhet. Utskottet vill inte heller utöka den kategori av hus som utgör underlag för beräkning av underhållslånen. Man har här medvetet valt den kategori av hus där man av erfarenhet vet att det är svårt att genom hyresuttag få täckning för kostnaderna. Att beräkningen av underhållslånen sker på denna del av bostadsbeståndet hindrar ju inte att underhållslånen används för insatser även i fastigheter av annan årgång.

Avslutningsvis kan det finnas anledning konstatera att dessa underhållslån ingalunda löser alla de problem som uppstår när kostnadsutvecklingen i bostadsförvaltning och bostadsunderhåll inte löper parallellt med hyresuttagen. Det här är inget annat än ett temporärt stöd för periodiskt underhåll – det tycker jag att man skall betona. Den här insatsen ger ändå en möjlighet att utföra ett under kanske flera år eftersatt underhåll utan att det aktuella hyresuttaget i någon högre grad behöver avvika från den pris- och löneutveckling som kännetecknar innevarande år. På längre sikt är det däremot nödvändigt att på olika sätt försöka komma till rätta med utvecklingen bl. a. av drift- och underhållskostnaderna i hyreshusen.

Vi inom folkpartiet är övertygade om att ökat inflytande och ökade egeninsatser från hyresgästernas sida är en framkomlig väg.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till civilutskottets hemställan.

PER BERGMAN (s) kort genmäle:

Herr talman! Wilhelm Gustafsson menar att min beskrivning av det här ärendets gång var raljerande. Om den verkade vara det är jag ledsen, för det var en högst seriös beskrivning jag gjorde av arbetets gång. Jag nämnde att ärendet handlades av ett departement som odlar detta att skicka ut pressmeddelanden av de mest skilda slag. Plötsligt finner vi att ett pressmeddelande skall bli en proposition. Det pressmeddelandet ligger sedan till grund för förhandlingar mellan parterna på hyresmarknaden. Det var inget raljerande utan ett beklagande av ett förhållande som jag tycker är mycket anmärkningsvärt.

Wilhelm Gustafsson sade att man inte skall diskriminera de privata fastighetsägarna men man gör ju precis tvärtom – man diskriminerar de allmännyttiga företagen. Deras villkor är hårda med amorteringar och räntebetalningar, och de har inte de möjligheter till avdrag för ränta och de gynnsamma villkor beträffande reglerna för avdrag för reparation som de privata ägarna har. De privata ägarnas kapitalkostnader kommer knappast att uppgå till 1 %. Jämför man de två ägarformerna, finner man att de allmännyttiga företagen är diskriminerade. Dessutom finns det ingen anledning att ge de enskilda företagen lån, då de inte har den börda att bära som de allmännyttiga har. Jag undrar om inte Wilhelm Gustafsson har förlorat sinnet för balans när han säger att man inte skall diskriminera de privata ägarna – man diskriminerar ju de allmännyttiga.

Det sägs att SABO har material. Ja, visst har man det. SABO har ett

redovisningsmaterial över företagens ekonomi. Men de samhällsekonomiska, bostadspolitiska och sociala värderingarna skall inte göras av företagen – de skall göras av stat och kommun. Det är därför som materialet skall belysas och ses utifrån våra målsättningar och våra krav på hur marknaden skall fungera. Jag tycker att det är samhällets sak att göra bedömningen av orsaken till företagens dåliga ekonomi.

TORE CLAESON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Wilhelm Gustafsson – som tydligen har ryckt in som ersättare för bostadsministern och utskottets ordförande, som tidigare hade aviserat att de skulle delta i denna debatt – påstår, trots att han inte med ett ord har kunnat belägga det, att underhållskostnaderna är lika stora för de privata fastigheterna som för de allmännyttiga, dvs. att de privata fastighetsägarna skulle lägga ner lika mycket pengar på underhåll som de allmännyttiga. Jag bestrider att de privata fastighetsägarna har haft eller har samma utgifter för underhållskostnader som de allmännyttiga bostadsföretagen. Varken Wilhelm Gustafsson eller någon annan, i utskottsbetänkande eller proposition, har kunnat belägga att så är fallet.

Ett genomförande av förslaget, Wilhelm Gustafsson, ökar den orättvisa som finns mellan de allmännyttiga och de privata bostadsföretagen, vilket bidrar till en fortsatt snedvridning på bostadsmarknaden.

Wilhelm Gustafsson säger att anledningen till att man inte har utökat antalet årgångar är att man inte vill vidga kategorin som skall få underhållslån och att de årgångar som nu omfattas är de som har haft de största kostnaderna. Men det var inte svar på vad jag sade. Jag framhöll nämligen att man genom denna konstruktion kommer att använda en del av dessa lån till fastigheter som inte finns med i förslaget, som skall utgöra underlag för att erhålla lånen. Då hade det väl varit bättre att i propositionen och i förslaget slå fast att de fastigheter som har de största underhållskostnaderna, vilket rimligtvis är de äldsta fastigheterna, skall vara med i beräkningen för detta låneunderlag.

Wilhelm Gustafsson berörde pris- och löneutvecklingen under senare år. Det är ostridigt att hyreskostnaderna under senare år har ökat mer än vad konsumentpriserna i övrigt har gjort. Det är ostridigt att hyreskostnaderna, jämsides med matkostnaderna, utgör den tyngsta biten för hushållen.

WILHELM GUSTAFSSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag nöjer mig med ett par korta kommentarer.

Till Per Bergman vill jag säga följande. Ibland får man höra att det är omöjligt att få ur regeringen någonting, att man inte vet vad den håller på med och att regeringskansliet inte meddelar någonting. Men när regeringen går ut med pressmeddelanden, är den tydligen ute i ogjort väder. Jag tror att vi skall vara glada för att regeringen öppet kan redovisa tankegångarna hur den vill fortsätta att agera i en viss fråga, exempelvis som här i fråga om hyrorna och underhållslånen. Detta har hjälpt till att sätta fart på hyresförhandlingarna – och det tror jag att vi alla har varit betjänta av.

Till Tore Claeson vill jag säga att det inte är belagt att underhållskostnaderna i privata hus skulle vara lägre än underhållskostnaderna i allmännyttiga hus. Det tror jag ändå att jag vågar stå för.

PER BERGMAN (s) kort genmäle:

Herr talman! Wilhelm Gustafsson sade att jag var ute i ogjort väder när jag klankade på att regeringen kom med så många pressmeddelanden. Nej, det är jag inte. Vi har fått mängder av pressmeddelanden med löften om åtgärder, pressmeddelanden som innehållit en mycket fin bostadssocial syn. Men jag saknar propositioner som en följd av det! Och plötsligt får vi ett pressmeddelande som det blir en proposition av. Och pressmeddelandet får till följd att vår debatt och vårt beslut i dag är meningslösa. Ärendet är redan passerat. Innan det blev proposition handlade parterna på arbetsmarknaden efter pressmeddelandet. Det måste väl från en riksdagsmans synpunkt vara mycket otillfredsställande!

TORE CLAESON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall bara ta upp en sak. Wilhelm Gustafsson återkommer till frågan om lägre eller högre kostnader för underhåll i privata fastigheter. Jag skall då be att få citera vad utskottet säger och vad jag har polemiserat mot.

Utskottet säger: "Det är enligt utskottets mening belagt att nedlagda underhållskostnader inte är mindre i de enskilt ägda husen." Jag har då frågat: Hur är detta belagt? Wilhelm Gustafsson är mig svaret skyldig.

WILHELM GUSTAFSSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Någon utredning om det kan jag inte prestera vid diskussionen här i dag – det skall jag säga till Tore Claeson.

Per Bergman säger att eftersom man hade reda på förslaget så tidigt att parterna redan handlat efter det, så är diskussionen meningslös. Nej, det är den visst inte! Den skall leda fram till ett beslut, och det beslutet är en förutsättning för att lånen över huvud taget skall kunna användas. Så nög är det mening med att debattera här!

KARL-GUSTAF MATHISSON (s):

Herr talman! Jag skall ta största hänsyn till den rådande tidpunkten. Tillsammans med Olle Göransson och Roland Sundgren har jag i motionen 1978/79:168 med anledning av regeringens proposition 1978/79:66 om lån för underhåll av hyreshus föreslagit att riksdagen ger regeringen till känna att regeringen ytterligare bör överväga förutsättningarna för underhållslån till rikskooperativa bostadsrättsföreningar och snarast återkomma till riksdagen med förslag därom.

Utskottets förslag innebär att motionen överlämnas till underhållsfondsutredningen. Underhållsfondsutredningen har nyligen tillsatts, och det förefaller inte troligt att ett betänkande kan föreligga förrän efter 1980. Eftersom de aktuella underhållslånen gäller för åren 1979–1980, innebär ett

Fredagen den
15 december 1978

*Lån för underhåll
av hyreshus*

inväntande av utredningens förslag att Kooperationen inte hinner bli delaktig av den aktuella lånemöjligheten. Detta innebär att kostnadsutvecklingen under de närmaste två åren får fullt genomslag inom den kooperativa sektorn, medan den dämpas inom hyressektorn med hjälp av underhållslånen. Enligt mitt förmenande står en sådan behandling av frågan i dålig överensstämmelse med de principer om neutralitet mellan upplåtelseformerna som riksdagen har uttalat sig för och som ligger till grund för den nuvarande statliga bostadsbelåningen. Underhållsfondsutredningens bedömning har inte ansetts behövlig i fråga om hyreshusen. Det synes inte heller föreligga större behov av prövning i fråga om bostadsrättsföreningar.

Eftersom jag konstaterar att utskottets skrivning kan tolkas på så sätt, att ett enigt utskott står bakom motionens anda och mening, har jag ingen erinran mot att frågan överlämnas till underhållsfondsutredningen. Jag förutsätter emellertid att detta ärende får behandlas med sådan förtur av utredningen, att ett särskilt betänkande i frågan kan presenteras snarast möjligt eller i varje fall i sådan tid att riksdagen kan fatta beslut i frågan under vårriksdagen. Skulle mot förmodan frågan inte bli föremål för sådan förtursbehandling, är risken uppenbar att Kooperationen ställs utanför denna lånemöjlighet med de negativa följd effekter som jag tidigare relaterat. Från motionärernas sida kommer frågans vidare behandling att följas med största uppmärksamhet.

Herr talman! Jag har inget yrkande utan vill med hänvisning till min positiva tolkning av utskottets skrivning ansluta mig till civilutskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 6 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 140
Nej - 132
Avstår - 1

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 171 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tore Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 6 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 171 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 261
Nej - 12

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Per Bergman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 6 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Per Bergman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 140
Nej – 132
Avstår – 1

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 171 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tore Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 6 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 171 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 253
Nej – 12

Mom. 7

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8 Anmäldes och bordlades

Propositioner

1978/79:41 om tandläkarnas utbildning m. m.

1978/79:75 om vissa pensionsfrågor

§ 9 Anmäldes och bordlades

Motioner

1978/79:186 av *Stig Alemyr m. fl.*

1978/79:187 av *Britta Bergström*

1978/79:188 av *Eric Jönsson m. fl.*

1978/79:189 av *Eric Marcusson m. fl.*

1978/79:190 av *Sven-Erik Nordin m. fl.*

1978/79:191 av *Bengt Wiklund m. fl.*

med anledning av propositionen 1978/79:71 om utbildning av sjöbefäl samt drift- och underhållsteknisk personal i högskolan

§ 10 Anmäldes och bordlades

Utrikesutskottets betänkanden

1978/79:20 med anledning av motioner om bojkottåtgärder mot Chile

1978/79:22 med anledning av motion om en utredning angående handels-sanktioner mot Israel

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

Utbildningsutskottets betänkanden

1978/79:15 med anledning av propositionen 1978/79:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt gäller vissa anslag inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

1978/79:16 med anledning av propositionen 1978/79:16 om vissa anställningsfrågor beträffande vårdlärare i gymnasieskolan och kommunal högskoleutbildning m. m.

Trafikutskottets betänkande

1978/79:10 med anledning av propositionen 1978/79:36 om allmän differentierad hastighetsbegränsning m. m. jämte motion

Jordbruksutskottets betänkande

1978/79:16 med anledning av motioner om användningen av handelsgödsel m. m. i jord- och skogsbruket

Näringsutskottets betänkanden

1978/79:17 med anledning av propositionen 1978/79:49 om vissa varvsfrågor jämte motioner och regeringens skrivelse 1978/79:7 med överlämnande av årsredovisning för Svenska Varv AB

1978/79:18 med anledning av propositionen 1978/79:60 om åtgärder för försörjningsberedskapen på skoområdet jämte motioner

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1978/79:17 med anledning av propositionen 1978/79:25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1978/79, såvitt gäller skyddat arbete, jämte motioner

Fredagen den
15 december 1978

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

Anmälan av interpellationer

den 14 december

1978/79:114 av *Georg Andersson* (s) till utbildningsministern om Sveriges ställningstagande till förslaget om en nordisk TV-satellit:

Förslaget om en nordisk TV-satellit, som presenterades i den s. k. statssekreterarrapporten Nordisk radio och television via satellit, möttes i Sverige med stark kritik. De allra flesta remissinstanserna ställde sig avvisande. Starka farhågor framfördes för de negativa effekter som Nordsatprojektet kan komma att få i kulturpolitiskt avseende.

Det nordiska ministerrådet beslöt emellertid den 13 mars 1978 att frågan om nordisk radio och television via satellit skulle bli föremål för fortsatt utredning. Sveriges riksdag har också anvisat medel för detta utredningsarbete. Kulturutskottet markerade i detta sammanhang att medelsanvisningen till utredningsarbetet inte innebar ett ställningstagande för ett genomförande av projektet i fråga (KrU 1977/78:25).

Jag anser det vara viktigt att utredningsarbetet sker förutsättningslöst. Särskild vikt måste läggas vid de kulturpolitiska effekter som Nordsatprojektet kan innebära. Stor hänsyn måste tas till de risker som en ökning av barnens TV-tittande medför. För att kunna bemästra dessa problem är det nödvändigt att bl. a. finna vägar till en koordinering av de nordiska ländernas programutbud.

De remissinstanser som trots stark kritik mot Nordsatprojektet ändå accepterade fortsatt utredningsarbete har naturligtvis utgått ifrån att full handlingsfrihet skall råda sedan utredningarna avslutats. Denna uppfattning var vägledande för kulturutskottets ställningstagande i ovan nämnda betänkande.

Men om handlingsfriheten skall vara reell, får inga bindningar göras i ett långtgående tekniskt och industripolitiskt utvecklingsarbete. Det är därför alarmerande att ta del av det program för utveckling av svensk industri inom rundradiosatellitområdet som Svenska rymdaktiebolaget presenterat. Målsättningen för detta program är att "vid den tidpunkt i början på 1980-talet då ett beslut om Nordsat kan förväntas skall det finnas en klart definierad, trovärdig och industripolitiskt attraktiv roll för den svenska rymdindustrin".

Den organisatoriska grunden för att programmets målsättning skall kunna uppfyllas är ett avtal om samverkan på rundradiosatellitområdet mellan Saab-Scania, L M Ericsson och Rymdbolaget. Parterna skall i samråd verka för att grunden läggs för en konkurrenskraftig framtida industristruktur för Nordsatprojektets genomförandefas, framhålls det.

Kostnadsramen för industriutvecklingsprogrammet är ca 9 milj. kr. Det

kan jämföras med kostnader för det fortsatta nordiska utredningsarbete som riksdagen anvisat medel till. Sveriges kostnader för detta utredningsarbete är beräknade till 723 000 kr.

Av ovannämnda kostnad för industriutvecklingsprogrammet förväntas regeringen svara för merparten. En mindre del finansieras av Saab-Scania och L M Ericsson.

Det första etappmålet för programmet uppges vara att *senast den 15 oktober 1979* lägga fram en rapport som skall kunna utgöra underlag för en riktad offertförfrågan om leverans av Nordsatsystemet.

Vid denna tidpunkt beräknas remissbehandlingen av den nordiska utredningen pågå. Enligt tidsplanen för denna utredning skall underlag finnas för ett ställningstagande i ministerrådet under våren 1980. Det industripolitiska programarbetet är som synes upplagt med ambitionen att förekomma de politiska beslutsfattarna. Målsättningen är uppenbar – Nordsatprojektet som inte gått att hävda med kulturpolitiska motiv vill man nu förvandla till en industripolitisk nödvändighet.

I Rymdbolagets program sägs i klartext att Nordsatprojektet "utgör den största affärshansen inom överskådlig tid för svensk rymdindustri".

Med hänvisning till det anförda ber jag att till utbildningsministern få ställa följande frågor:

1. Anser utbildningsministern att kultur- och programpolitiska motiv skall vara avgörande för Sveriges ställningstagande till Nordsatprojektet?
2. Kommer regeringen att säga nej till ytterligare statsbidrag till nämnda industriutvecklingsprogram för att därmed medverka till att full handlingsfrihet kan bibehållas inför beslut om Nordsatprojektet våren 1980?

1978/79:115 av *Margot Håkansson* (fp) till statsrådet Hedda Lindahl om bättre strålskydd inom hälso- och sjukvården:

Bestämmelser om radiologiskt arbete finns i strålskyddslagen (1958:110). Sålunda fordras tillstånd av strålskyddsmyndigheten, statens strålskyddsinstitut, för att inneha röntgenutrustning och för att bedriva radiologiskt arbete. Den som bedriver sådant arbete är skyldig att vidta allt som – med hänsyn till arbetets natur och personalens yrkesvana – kan göras för att förebygga skador av strålningen. Inom sjukhusen är det i regel klinikchefen för röntgenavdelning eller radioterapeutisk avdelning som har det direkta ansvaret för verksamheten.

Strålskyddsinstitutet ger fortlöpande ut föreskrifter, anvisningar och råd om användningen av röntgenutrustning och annan teknisk utrustning som sänder ut joniserande strålning.

I socialstyrelsens rapport Säkerhetsfrågor vid röntgenundersökningar – Patientstrålskyddet 1974 framkom de stora bristerna på strålskyddsområdet. Det var främst för patienter inom den röntgendiagnostiska verksamheten men även på läkarstationer, sjukstugor och mottagningar.

De största bristerna berodde enligt rapporten på obefintlig eller bristfällig utbildning för flera av de personalkategorier som deltar vid eller beställer

röntgenundersökningar samt i spridning av röntgenutrustning och apparater till små enheter utan röntgenexpertis.

Socialstyrelsen har i egenskap av tillsynsmyndighet för sjukvården i en skrift år 1976 tagit upp frågor om patientsäkerheten vid röntgenundersökningar (Socialstyrelsen anser 1976:4). Den innehåller synpunkter och förslag beträffande organisation, tillsyn och drift av röntgenverksamhet. Styrelsen framhåller bl. a. att all röntgendiagnostisk verksamhet inom ett sjukvårdsområde bör samordnas under en röntgenläkares ledning. Styrelsen understryker vikten av att personalen är ändamålsenligt utbildad för uppgiften och förtlöpande informeras om centralt eller lokalt utfärdade föreskrifter eller anvisningar. I skriften rekommenderas sjukvårdshuvudmännen att inrätta lokala röntgenkommittéer med uppgift att övervaka den röntgendiagnostiska verksamheten inom sjukvårdsområdet.

Det är minst sagt anmärkningsvärt att det från år 1974 när socialstyrelsen lade fram sin rapport om säkerhetsfrågorna vid röntgenundersökningar skall ta två år innan anvisningarna kommer ut år 1976. Någon uppföljning av hur anvisningarna efterlevs har ej skett men enligt ett svar på interpellation i denna fråga den 12 december 1977 redogjorde dåvarande statsrådet Troedsson för att socialstyrelsen hade begärt yttrande från en del sjukvårdshuvudmän med anledning av uppgifter i massmedia om att bristfälligt utbildad personal tagits i anspråk för röntgenundersökningar. Något svar från berörda sjukvårdshuvudmän hade då ej inkommit.

De medicinsk-tekniska assistenter och röntgensjuksköterskor, som arbetar med joniserande strålning har länge haft vetskap om missförhållandena och förgäves försökt få socialstyrelsen och strålskyddsinstitutet att lyssna.

Detta är ett skrämmande dokument över en obefintlig insikt om den joniserande strålningens effekter på den mänskliga organismen. Men om både läkare och övrig vårdpersonal saknar utbildning i strålskydd och röntgenteknik är man omedveten om farorna för både patienterna och sig själva. Vid röntgenundersökningar som utförs med hjälp av radioaktiva isotoper krävs en utbildning i isotoplära och radiofysik. Det har inte röntgenassistenterna utan de behöver en påbyggnadsutbildning i isotopdiagnostik. Har man inte tillräcklig utbildning är man en fara både för patienterna och för sig själv. Skadorna från de radioaktiva ämnena visar sig inte förrän efter en lång tid och den kontroll man har i form av en filmdosimeter, som man bär på sig, kontrolleras bara en gång per månad, då man kan konstatera om man utsatts för en för hög stråldos.

I dag vet man med bestämdhet hur farlig den joniserande strålningen är för människan om man utsätts för höga stråldoser i form av många onödiga omtagningar av röntgenbilder på grund av fel teknik, om för stort område av kroppen utsätts för strålning eller för långa genomlysningstider samt för onödiga undersökningar.

Vi har vetskap om att den skadliga strålningen från medicinsk verksamhet, främst då från röntgendiagnostiken, vida överstiger strålningen från kärnkraftverken och utgör en fara, som vi i dag inte vet hur stora konsekvenser den får i form av genetiska skador och leukemi för befolkningen, då

blodbildande organ, äggstockar och testiklar utsättes för höga strålningsdoser. Ett självklart krav måste uppfyllas. All personal som arbetar med och utsätter patienter för joniserande strålning måste ha erforderliga kunskaper i strålfysik och strålskydd. Kompetensregler måste utarbetas och fastställas. Den samarbetsgrupp för patientstrålskydd som socialstyrelsen och statens strålskyddsinstitut har bildat 1976 skall syssla bl. a. med utbildnings- och kompetensfrågan men också med hur utfärdade rekommendationer beaktas i det praktiska arbetet.

I december 1977 hade den expertgrupp av läkare, fysiker, medicintekniker, assistenter m. fl., som är knutna till samarbetsgruppen som experter ännu ej efter ett år varit i kontakt med samarbetsgruppen. Regeringen har inte tillsatt denna arbetsgrupp och har därför ingen möjlighet att utfärda direktiv eller tidsplan när arbetet skall redovisas.

Den alarmerande rapport som SHSTF:s (Svenska hälso- och sjukvårdens tjänstemannaorganisation) redovisat från Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg belyser ånyo på ett skrämmande sätt hur lite som har hänt i denna för patienter och personal så ytterst allvarliga fråga.

Härmed hemställs att få ställa följande fråga till statsrådet Hedda Lindahl:

Vad avser regeringen att vidtaga för åtgärder för att förbättra strålskyddet för patienter och personal inom hälso- och sjukvård?

den 15 december

1978/79:116 av *Bengt Fagerlund* (s) till statsministern om tillsättningen av chef för Stiftelsen Samhällsföretag:

I december 1977 beslöt riksdagen att verkstäder för skyddat arbete, kontorsarbetscentraler, industriella beredskapsarbeten och hemarbete fr. o. m. 1980 skall samordnas i en gemensam organisation för skyddat arbete. Enligt beslutet bildas således en regional stiftelse för skyddat arbete i varje län. De regionala stiftelserna skall samordnas under en koncernledning kallad Stiftelsen Samhällsföretag. Enligt den av riksdagen antagna propositionen måste höga krav resas på koncernledningens kompetens i fråga om företagsledning, ekonomi, personal- och lönefrågor samt beträffande insikter i arbetsmarknadspolitik och arbetsvård. Den nya koncernen, vilken initierades av löntagarorganisationerna LO och TCO, blir ett av landets största företag och kommer att sysselsätta mer än 22 000 arbetstagare och ca 5 000 tjänstemän.

Tidningsuppgifter om en förestående utnämning av koncernchef har föranlett en skarp reaktion från företrädare för de anställdas organisationer. Med anledning härav vill jag fråga statsministern, om regeringen har för avsikt att tillsätta posten som chef för Stiftelsen Samhällsföretag först efter samråd med berörda löntagarorganisationer.

Nr 56

Fredagen den
15 december 1978

§ 12 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

*Meddelande om
fråga*

den 14 december

1978/79:237 av *Arne Blomkvist* (s) till handelsministern om förbättrat konsumentskydd vid bilreparationer:

Den 3 oktober 1977 överlämnade konsumentverket till regeringen förslag till lag om tillsyn av fordonsverkstäder. Lagstiftningen skulle väsentligt förbättra konsumentskyddet vid bilreparationer.

Med anledning av det anförda vill jag fråga handelsministern:

Avser handelsministern att förelägga riksdagen förslag om lag syftande till ett ökat skydd för bilkonsumenterna?

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.24.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Förteckning över talare

1978/79:56

(Siffrorna avser sida i protokollet)

Fredagen den 15 december

Berglund, Frida (s) 42
Bergman, Per (s) 92, 99, 101
Bergqvist, Holger (fp) 24, 35, 101
Biörck, Gunnar, i Värmdö (m) 39
Boström, Curt (s) 85, 87
Carlshamre, Nils (m) 50, 53, 54
Claesson, Tore (vpk) 95, 100, 101
Dahl, Birgitta (s) 5, 14, 16, 52, 53
Fridolfsson, Filip (m) 44
Gustafsson, Wilhelm (fp) 98, 100, 101
Hagel, Rolf (apk) 3
Johansson, Knut (s) 19
Johansson, Sven (c) 54, 55
Mathsson, Karl-Gustaf (s) 101
Mattsson, Kjell (c) 11, 15, 16
Molin, Björn (fp) 36, 38
Mårtensson, Iris (s) 45
Nilsson, Birger (s) 46, 48, 50
Nyhage, Hans (m) 22
Rydén, Rune (m) 88
Sträng, Gunnar (s) 27, 37, 38, 55
Trocdsson, Ingegerd (m) 83, 86, 88
Wachtmeister, Knut (m) 17
Wennerfors, Alf (m) 88
Åsling, Nils (c) 48, 49

